

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

10. 1. 1986. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLVIII • 100 ДИН. • БРОЈ 1776

Фирма

Веровати или не!

БУШТАНИ

ИЗ БОТСВАНЕ У
ЈУЖНОАФРИЧКОЈ
ПУСТИЊИ КА-
ЛАХАРИ
КОРИСТИЛИ СУ
КАО ПОСУДУ
ЗА ПИЋЕ
ЉУСКУ НОЈЕ-
ВОГ ЈАЈЕТА.

РОБЕРТ САУЕР

ИЗ ЈУКАИПЕ У
КАЛИФОРНИЈИ
(САД) ИЗРАЂУЈЕ
НЕОБИЧНЕ ЧАСОВ-
НИКЕ - КАПЕ КОЈИ
СУ ВЕОМА ТАЧНИ
И С ЈЕДНОМ БАТЕ-
РИЈОМ РАДЕ ГОДИ-
НА.

ГУСЕНИЦА

ПРОНАЂЕНА У
ВЕНЕЦУЕЛИ НА
ПЛАНИНИ SERRO
DE LA NEBLINA
(МАГЛЕНА ПЛА-
НИНА), ПОДСЕ-
ЋА НА ГРАН-
ЦИЦУ.

КАПЕТАН Џејмс Вегел

КОМАНДАНТ БРОДА „ШЕНАНДОА“ ИЗ ФЛОТЕ СА-
ГА КОНФЕДЕРАЦИЈЕ, УПОРНО ЈЕ ОДБИЈАО ДА ПО-
ВЕРУЈЕ ДА ЈЕ АМЕРИЧКИ ГРАЂАНСКИ РАТ ЗАВРШЕН.
ОН ЈЕ УНИШТИО 21 СЕВЕРЉАЧКИ БРОД, А НИЈЕ УБИО
НИТИ РАНИО НИЈЕДНОГ ВОЈНИКА. СА БРОДА ЈЕ ПО-
СЛЕДЊИ ХИТАЦ ИСПАЉЕН 28. ЈУНА 1865. ГОДИНЕ
-ВИШЕ ОД ДВА МЕСЕЦА ПОСЛЕ
ЗАВРШЕТКА РАТА.

©1985 King Features Syndicate, Inc.
World rights reserved 11-3

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●●домовина купуса је ат-
лантска обала Европе, а ово по-
врће гајено је још у каменом до-
бу. Стари Грци веома су га це-
нили, а Александар Македон-
ски пред сваку битку део га је
својим легионарима. Данас ме-

дицина „скида капу“ пред купу-
сом: нема ниједног јединог по-
знатог витамина који он не
садржи.

●●●нову врсту хоботнице от-
крила је у Тихом океану, на ду-
бини од 2500 метара, посада
подморнице француског Инсти-
тута за истраживање мора. Жи-
вотиња припада породици Це-
фалопода, дугачка је 2,5 метара,
боје је меса, а има два израшта-

ја која подсећају на уши и
служе јој за оријентацију. Због
њих су је истраживачи из ми-
роште назвали „ушата хоботни-
ца“.

●●●аутобуси мађарске произ-
водње чине чак 20% укупног
светског извоза.

●●●качили су вековима це-
њене као пустињске лађе јер ла-
нима могу да издрже без капи
воде. Али зато кад почну да је
пију, то траје један сат, два, три
четири...

●●●многи велики пијанисти
никад нису имали своје ђаке.
Такав је, рецимо, Владимир Хо-
ровиц који сматра да за то тре-
ба „мало слабије свирати“ него
што он чини или Свјатослав
Рихтер, који иначе воли друш-

тво младих уметника, али о
подучавању каже: „Ја то не
умем и, уопште, то је страшно
досадно и никоме не треба“.

●●●на једној ревизији моде у
Паризу приказана су „лекови-
та“ одела израђена у Кини. По-
једини делови ове одеће (раме-
на, груди, колена...) проткани су
лековитим травама. Оне, кажу,
уклањају болове који се јављају
услед хладноће, влаге или стре-
са.

●●●на једном америчком
универзитету изграђена је под-
земна библиотека. Иако на сва
три спрата нема ниједног прозо-
ра, све просторије су осветљене

дневним светлом захваљујући
оригиналном решењу са застак-
љеним отвором на крову.

●●●слон поједе дневно 150
килограма зелениша и траве и
при том се његових 26 зуба, од
којих је сваки величине солидне
цигле, постепено троше и квари.
У Шри Ланки постоје зато људи

чије је занимање да чисте зубе
слоновима и они то чине помо-
ћу коре кокосовог ораха.

Исправљач општеприхваћених заблуда

БАРУТ није пронашао фрањевац Бертолд Шварц, 1830. године како то стоји у многобројним књигама које се баве историјом техничких достигнућа, ратова, алхемије итд.

Легенда о Бертолду Шварцу је настала погрешним поимањем алхемијских назива као што су „млада краљица“, „црвени лав“, „љилан“ и многи други (многи од тих назива могу се наћи и у првој слици Гетеовог „Фауста“). Они су само означавали разне етапе алхемијског пута ка проналажењу камена мудрости који претвара обичне метале у злато, што је била и суштина алхемије.

Алхемијске припреме за израду камена мудрости су током векова биле истоветне; у првој фази се мешао сумпор, некакав нитрат и органска материја која је промењена дестилацијом или киселином у угаљ. То се све бесконачно дуго мешало или мутило, све док се не би, на знак дат с неба, могло приступити другој фази, тзв. „стварању помрчина“, чији је симбол у алхемијском речнику био „Црни Бертолд“, дакле Шварцер Бер-

писано пре 1248. године, даје детаљан рецепт за прављење барута. Код Арапа је, међутим, рецепт за производњу барута нађен 1313. године. И, пре него што је чувени свештеник Шварц „званично“

дало Британско министарство рата после лоших искустава стечених за време тзв. бурског рата од 1899. до 1902. године. Бури су против Британаца водили партизански рат. Њихови стрелци били

нити као Арнолд из Мелхата, како је наводно био прекрштен у кантону Унтервалден.

Није постојао, али ипак као легендарни јунак живи у небројеним романима и приповеткама, драмама (Фридриха Шилера на пример), па чак и у операма (Ђакома Пучинија).

МЛАДА КРАЉИЦА НА БУРЕТУ БАРУТА

1380. године пронашао барут (а споменик му је 1853. године подигнут у Фрајбургу), у Немачкој су радиле мануфактуре за производњу барута – у Аугсбургу 1340, у Шпандау 1344. и у Лехницу 1348. године.

су припремљени углавном за ноћно дејство. Зна се да су чекали да енглески војници припале цигарету. Чим би се упалила шибица, снајпер би био спреман и већ би нишанио; када би цигарету запалио други пушач – одређивана је удаљеност жртве; трећи пушач би падао погођен.

Британски војни пропис је због тога гласио: „Приликом паљења цигарета или томпуса, обратити пажњу да са једне шибице припаљују највише два војника, јер се, према свему може очекивати да ће трећи погинути...“

ТЕЛ ВИЉЕМ није гађао по наређењу рђавог грофа Геслера јабуку на глави свога сина, а и сто тако није напустио Биргелн да би отишао на стену Селисберг над реком Ритл да тамо чува народну заклетву.

Виљем Тел, – криво нам је због тога! – није то све могао да учини пошто није ни постојао осим у народном предању из 16. века и то као симбол борбе Швајцараца против омрзнутих Хабзбурга. Није постојао ни под својим именом, ни као Верни Стоуфахер из Швајца, ни као Валтер Фирс из Урија

ШКОТЛАНЂАНИ уопште нису шкрти, како се то обично сматра. Пре би се могло рећи да спадају у најгостољубивије народе света. Ако бисмо похађали школу цицијашлука, наставу би могли да држе Швајцарци. Холанђани, или Американци – иако о њима не круже никакви вицеви о тврдичлуку. Злураде приче о шкотском шкртарењу почеле су да шире енглески племићи после доласка шкотског краља Џејмса Стјуарта (1566 – 1625) на престо – 1603. године. Нови краљ је због безбедности и из државних разлога довео своје миљенике из Шкотске

на енеглески двор. Ти шкотски племићи по свом богатству нису могли ни издалека да се мере са енглеским лордовима. Тако је њихово сиромаштво почело да се проглашава за шкртост.

М. Ч.

Илустровао Димитрије Костић

ТРЕЋИ ЋЕ УМРЕТИ АКО запали цигарету са исте шибице као претходна два пушача... Ово није заблуда већ војни пропис који је из-

толд или – Бертолд Шварц. Не треба се ни чудити. „Стварање помрчина“ се базирало на загревању прецизно одређене смесе у посуди од горског кристала или – у случају ако је алхемичар сиромашнији – у посуди од јефтинијег материјала која би била херметички затворена. Но, пошто црни прах којим се пуца (барут) није у ствари ништа друго до смеша сумпора, шалитре и дрвеног угља у одговарајућој сразмери, могло је приликом загревања и мешања (највероватије – веома често, а не повремено!) да дође и до сасвим пристojне експлозије.

Експлозивне смесе су настале у лабораторијама алхемичара некако ванплански. Први пут је (историјски!) барут употребљен приликом опсаде шпанског утврђења Ниебло 1257. године. Тада је барут коришћен за топове.

Роџер Бекон у свом писму бискупу Виљему из Оверњеа, које је

**ДРВО ЈЕ ЗАТО ДА СЕ
ЛОЖИ, НАПРАВИ
СТОЛИЦА И ЧАМАЦ.
АЛ' И ДА СЕ ОБУЈЕ.
НЕКАД ЈЕ У
„ДРВЕЊАЦИМА”
ХОДАЛО ПОЛА
ВОЈВОДИНЕ. ДАНАС
ЈЕ ЈЕДИНИ КЛОМПАР
ИВАН БЛАЖИЋ, А И У
ЊЕГОВОМ СЕДУ ЈЕ
РЕТКОСТ ВИДЕТИ
ЉУДЕ КАКО
КЛОМПАРАЈУ
КАЛДРМОМ ИЛ'
ТРОТОАРОМ.**

Нема у Бачком Моноштору више страха од поплава. Људи подигли велики одбрамбени насип према Дунаву и од 1965. године што наиђе воде у село осамнаест километара од Сомбора, стигне углавном одозго. Улице асфалтиране ил' каменом плочане. Блата само у њивама. А тамо се иде трактором и, у ово време, ретко без чизама.

Реткост је и да у Бачком Моноштору сретнете неког ко ће вам одмах рећи где станује Иван Блажић. Тек кад чују да је реч о последњем кломпару у селу, и у целој Војводини, у стању су да вас упуте. То је Вајштанац, у Рибарској је 17. Забуна би настала и да, по презимену, тражите било ког другог од око 5000 становника. Једноставно, овде се од памтивека свет зна једино по надимцима. Редак остатак прошлости.

У броју 17 Рибарске улице иза оgrade скрила се велика и лепа кућа. На зи-

ду нигде табле с исписаном фирмом, како то већ приличи занатлијама. Можда је газда баш сада задужио каквог фирмописца да му ислика лепша слова, прилична новој кући?

— Ма какви! Одавно сам скинуо фирму — одмахује руком наш последњи кломпар. — Смејале ми се комшије. Кажу, што да се дичиш занатом од кога смо сви, поодавно, дигли руке. А можда наиђе улицом и некакав странац, па после по белом свету прича и смеје се нашем шашавом селу. Као, људи стигли на Месец а у оном селу праве ципеле од дрвета...

Даље следи прича да је у Бачком Моноштору до почетка шездесетих година било стотинак кломпара. Имали су и своју задругу. Из ње су сваке године према Мађарској и Совјетском Савезу полазили вагони с рукотворинама овдашњих мајстора. Онда су се, с почетка крадомице, појавиле чизме. Гумене, и не тако скупе. Извучеш воду из бунара и часком скинеш блато... Свет је и у Бачком Моноштору грабио напред, чизмама од седам миља.

Иван Блажић, за Моношторце само Вајштанац, памти да је прве ципеле, или чизме, свеједно, обуо тек као петнаестогодишњак. Мајка му купила на вашару у Сомбору где је претходно продала двадесетак кломпи. Пре тога, разуме се, само и свуда кломпе. Комплетна фамилија. Па кад, недељом изјутра, сокаком крену у цркву, као да пролази коњица у касу. Клап-клап-клап. Неволја је била кад у школи деца из обести помешају дрвену обућу. Мука док пронађеш свој пар, све су исте.

У дворишту гомила, на изглед, целаница. На трему, наслагане једна на другу, кломпе. Бар педесетак пари. Између — радионица и кломпар Вајштанац. Алат: тестера, секира, маљ, фанцага (секира с дугачким сечивом), онда велики нож, па сврдла у пет различитих димензија. На крају тзв. чистач за равнање дна, да човека не жуља и не поцепа му чарапе. Ни то није све.

— Тада кломпе, баш као месо, одлазе у пушницу. Обично средом и на диму су 7-8 сати. Добију лепу жуту боју а и трајније су. И

не само то, много су лакше, ни пола килограма у обе заједно. Тек онда иду купцу, ретко он долази њима, односно мени...

Тајне нема. Неопходно је врбово дрво јер је мекано и лако се обрађује. Од једног кубика може да се направи и до педесет пари кломпа. Само, у последње време није једноставно ни добру врбу наћи. Велики одбрамбени насип према Дунаву зауставио је

воду и протерао блато, ал' и проредио врбе. Оне воле да се брчкају у води, тада су „сочније” и боље за обраду. Дрво, потом, ваља пребацити до куће, исећи га на целанице и сврдлима обрадити. До готових кломпи, пара, бар 3-3,5 сата ефективног рада.

Кломпар, последњи на овим нашим просторима, каже:

— Волим да правим ову

Да би један пар кломпи „проходао”, потребно је најмање три до три и по сата посла и завршна обрада са сврдлима у пет различитих димензија.

НА ВАРОШКИМ НОГАМА, СВЕ ЧЕШЋЕ

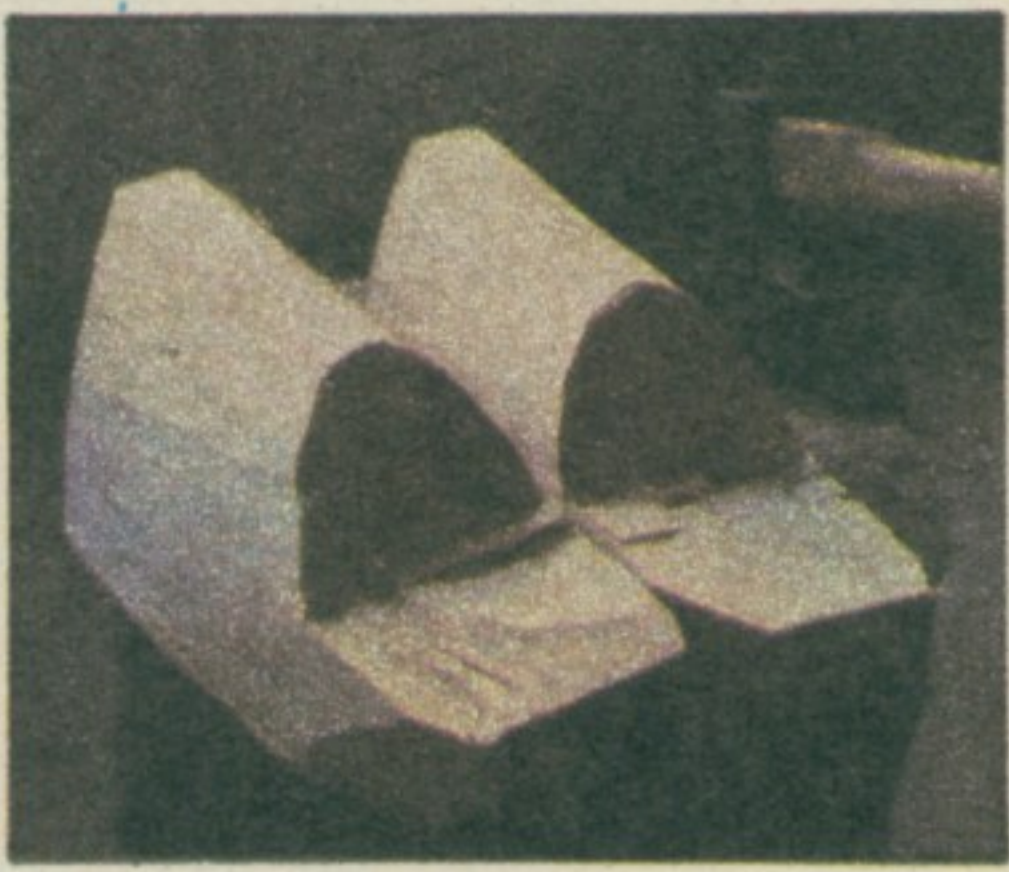
Кломпе или, како су их раније звали, дрвењаци, су обућа карактеристична за становнике равничарских крајева. Кад падну кише, излију се реке а блато до колена, спас су — кломпе. Није стога чудо што су најпопуларније у Холандији, Данској, Мађарској. Горшаци у њима не би, разумљиво, стигли ни до прве чуке.

А да кломпе, оне фабричке, стичу и наше улице, можемо се свакодневно уверити. Млади их носе и лети и зими, без разлике, ако узмемо зимске чарапе. Разликују се од правих по томе што нису читаве од дрвета, горњи део је од коже. Лакше су и удобније.

Да би ова дрвена обућа добила лепу жуту боју и била трајнија, мора у пушницу, на дим од сопственог иверја (скаље) 7–8 сати. Лево су кломпе које тек треба да иду на дим, ове десно су већ биле.

Врбово дрво стиже из оближње моношторачке шуме. Поплава одавно нема па га је све мање.

дрвену обућу. А и шта бих друго радио кад никакав други занат нисам изучио. Важнија ми је била музика од школе. И да нема те музике, кад ме понекад позову на свадбу, тешко бих само од кломпи исхранио фамилију. Тешко... Сад измислили и некакве чизме с поставом и људи дибидус заборавили на кломпе...

Кломпар, даље, прича да у Војводини, и поред свега, нема боље обуће. Ноге не зебући на 30 Целзијусових испод нуле. Гарантује. А још ако се стави мало сламе, можеш у њима и на сибирске хладноће. Нису некад Руси, само због наших лепих очију, куповали возове пуне дрвенењака. У Бачком Моноштору их сада углавном узимају риболовци, да им за зимских дана, кад Дунавом лед крене, не зебу ноге.

У веку до кога смо, ето, стигли у чизмама од седам миља кломпар Вајштанац сваке године, од новем-

бра до марта, иде од села до села и нуди своју робу, као некадашњи торбари. То им је, каже, сезона. Сељани их узимају да обаве послове око куће, због тога их и зову „папуче за по напоље“, онда их оставе испред врата и тако до лепших дана. Кломпар моношторски даје гаранцију на три године. Уз обавезно упутство да не смеју стално да стоје на киши. Дрво има душу а, у овом случају, и рок трајања.

Ивица, тринаестогодишњи Вајштанац, зна шта и како му ради отац. Занимљиво је, вели, ал' куд ћу кад порастем са кломпама. Ваља живети. И специјално за госте, поче да пребира по хармоници, неко коло. Сад су у моди свадбе и музиканти на њима.

И врбе, оне преостале, оне имају музику. Бесплатну. Свира им ветар поред Дунава.

П. Милатовић
Снимио: Милан Рашић

ВЕЛИКИ ПРОНАЛАЗАЧИ: РОБЕРТ ФУЛТОН

ЊЕМУ СЛАВА, РОЂАЦИМА ПАРЕ

Роберт Фултон

Један од највећих проналазача 19. века и први који је своје изуме покушао да уклопи у велики бизнис био је Американац Роберт Фултон.

Рођен је 1765. године у месту Литл Британија у Пенсилванији. Рано се одвојио од куће и у петнаестој години већ је крстарио Америком уздуж и попреко. Издржавао се углавном сликајући портрете и пејзаже. Имао је срећу да направи портрет чувеног Бенџамина Франклина и одмах је проглашен за сјајног уметника који треба да оде у Европу на усавањавање. Тако се обрео у Енглеској.

Али, Фултон је био човек с много талената. Његове руке биле су вичне златарском, часовничарском и пушкарском занату. Механика га је привлачила колико и сликарство. У Лондону се дружио са уметницима, али и са инжењерима и убрзо је рашчиистио са собом: цртачки дар помоћи ће му да оствари изуме који су му се врзмали по глави.

Посветио се изучавању градње канала и устава: (о томе је написао и књигу) и, узгред, изумео и патентирао машине за предење лана, прављење ужади, паљење и полирање мермера, машинско копање канала...

Пошто је сакупио приличну збирку патената, прешао је 1797. у Париз да би, како су говорили зли језици, новац за коришће-

ње својих изума добијао у францима.

И у Паризу му се осмехнула уметничка срећа: уљану слику „Москва гори“ продао је за хиљаду долара (за оно време огроман новац), и одмах их уложио у прављење подморнице. Од француске владе добио је писмену гаранцију да ће му за сваку енглеску лађу коју потопи његова подморница бити исплаћена сума од четири стотине хиљада франака!

Подморница, названа „Наутилус“, испробана је 1801. године на Сени. Фултон је провео у „Наутилусу“ под водом пуних шест сати дишући кроз цев која је вирила изнад површине. После овог личног искуства направио је лоптасти резервоар са сабијеним ваздухом тако да се у подморници дисало нормално, без икаквих цеви. „Наутилус“ није прва у историји, али је, захваљујући овом изуму, баш она претеча модерне подморнице.

„Наутилус“ у нафталину

Педесет година касније Флутонов изум надахнуће Жила Верна да чудесну подморницу у роману „Двадесет хиљада миља испод мора“ назове „Наутилус“. Исто име добила је сто педесет година касније, прва подморница на атомски погон.

Слика „Москва гори“, осредње уметничке вред-

ПРЕТЕЧА МОДЕРНЕ ПОДМОРНИЦЕ НАПРАВЉЕНА ЈЕ НОВЦЕМ ДОБИЈЕНИМ ОД ПРОДАЈЕ СЛИКЕ. ПОДМОРНИЦА СЕ ЗВАЛА „НАУТИЛУС“ А СЛИКА „МОСКВА ГОРИ“. ОБА ИМЕНА СУ СЕ ИСПОСТАВИЛА КАО ПРОРОЧАНСКА.

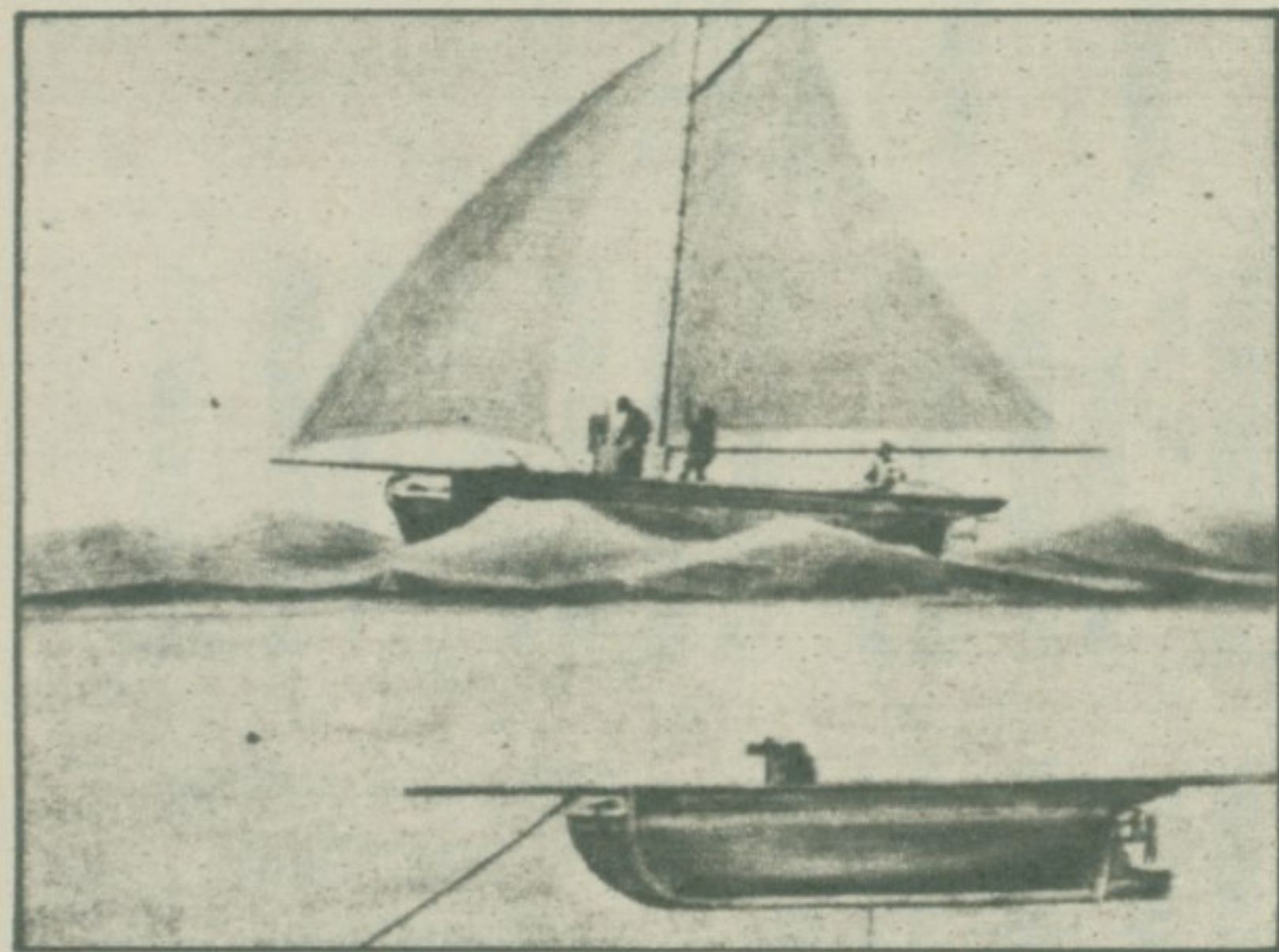
ности, чијом је неочекивано високом ценом „Наутилус“ настао „предсказала“ је, само дванаест година пошто је насликана, пожар који су запалили Московљани и уништили готово цео град да не би пао у руке Наполеону Бонапарти.

Седамнаестог августа 1801. „Наутилус“ је поринут у воде Атланског океана у француској луци Брест у Бретањи. Био је предвиђен за четворочлану посаду. Имао је двоструки погон: за вожњу под водом ручно, Архимедовим виром, а на површини једном на склапање. За напад је имао мину од седамдесет килограма црног барута која би се вијком причвршћивала о дно противничког брода и палила га сатним механизмом.

„Наутилус“ је, колико за ватрено крштење, потопио неколико данских лађа. Али, када су Французи научили да га употребе за пробијање британске морнаричке блокаде, није успео да погоди ниједан непријатељски брод мада их је прогонио више од четири месеца.

Увидевши да је у Француској пропао, Фултон је „Наутилус“ продао – Енглежима. Британски адми-

ЊЕМУ СЛАВА, РОЂАЦИМА ПАРЕ

„Наутилус” приказан на површини воде и под водом

ралитет га је оберучке прихватио уз једини услов да изумитељу плаћа само проценте од сваког потопљеног брода. Конструктор је и овог пута остао кратких рукава пошто Енглези „Наутилус” никада нису увели у борбу. Нису ни имали намеру. Узели су га само да би скинули с врата бригу да га не купи неко други и угрози њихово бродовље.

Савез потврђен женидбом

Фултон се у међувремену упознао и спријатељио са америчким државником и милионером Робертом Ливингстоном. Овај се у Паризу налазио

на преговорима око куповине Луизијане (садашње савезне америчке државе) која је тада припадала Французима.

Када се није бавио државним пословима, Ливингстон је сањарио о паробродима прижељкујући да уведе прву редовну паробродску линију на свету. О паробродима се много причало, али нико није умео да их направи тако да буду безбедни и економични. За Роберта Ливингстона Роберт Фултон био је прави човек, јер су се у његовој глави врзале идеје о градњи пароброда.

Чим је Ливингстон откупио Луизијану, отпутовао је

с Фултоном у Америку, не би ли овај механичарски геније уз помоћ државниковог новца остварио заједнички сан: исплатив, економичан и сигурно пловећи брод на парни погон.

Да би савез био што чвршћи, Фултон се оженио Ливингстоновом ћерком.

И пре Фултона људи су маштали и размишљали о пароброду. Американац Џон Фич направио је још 1795. године први пароброд на свету који је могао да плови. На жалост, доживео је само једну пловидбу, од Филаделфије до Трентона, а ту га је уништила олуја. Три године касније Фич се убио: (скочио је у воду).

Фултон је само донекле искористио Фичово искуство: испољио је много свог дара. Ливингстонов новац омогућио му је не само да обезбеди најбоље мајсторе и раднике већ и да из Енглеске на волшебан начин набави једну Ватову парну машину иако је извоз, иначе, био строго забрањен.

У августу 1807. поринут је Фултонов пароброд назван „Клермон”. Био је дугачак педесет метара: имао је најбољи парни мотор на свету и кретао се брзином од седам чворова. Дан касније „Клермон” је почео редовно да саобраћа реком Хадсон, од Њујорка до Олбанија.

Фич и његов пароброд потонули су у заборав, а Фултон је стекао светску славу као изумитељ првог употребљивог пароброда на свету. „Клермон” је, у сваком случају, означио нову епоху у историји пловидбе.

После „Клермона” Фултон је направио још петнаестак пароброда, а пројектовао је и саградио први на свету ратни брод на парни погон „Демологос” или „Фултон Први”. Овај брод је поринут 29. октобра 1814. Четири месеца касније, 24. фебруара 1815. Роберт Фултон је умро од запаљења плућа.

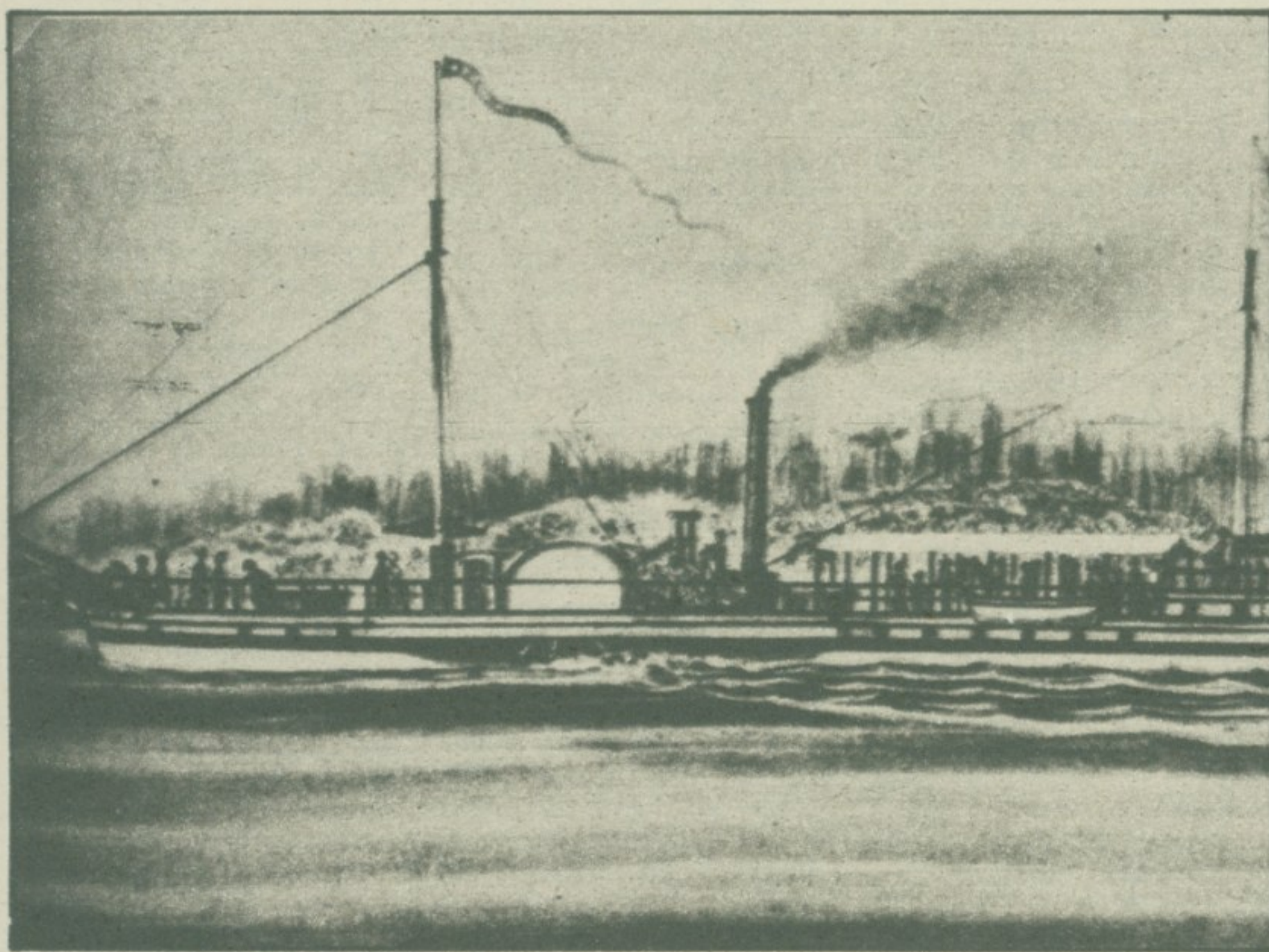
Великог проналазача ожалили су свуда у свету, па, разуме се и америчка влада која је, искористивши његову смрт, покушала да се извуче од плаћања првог ратног пароброда. Осим тога тридесет и једну годину у бројним судским процесима оспаравала је права Фултонових наследника. Најзад је, 1846. наследницима исплаћено за „Демологос” 76.300 долара.

Литл Британија, град у којем је Фултон рођен, добила је његово име.

Б. Дожић

Први пароброд на свету „Џон Фич” саграђен 1795. године

Фултонов пароброд „Клермон” којим је уведена прва редовна паробродска линија на свету.

КРСТ
ПРЕВАРЕНОГ
КРАЉА
ВЛАДИМИРА

ОВО ЈЕ ПРИЧА ИЗ
СРЕДЊЕГ ВЕКА О
ДВОЈИЦИ ВЛАДАРА
ИЗ НАШИХ КРАЈЕВА
ОД КОЈИХ ЈЕ ЈЕДАН
УБИЦА А ДРУГИ
ЖРТВА. МАМАЦ ЗА
УБИЈЕНОГ,
ЉУБОМОРНО И ПО
СВАКУ ЦЕНУ ЧУВА
ЈЕДНА ПОРОДИЦА ИЗ
БАРА.

Киша не пада, туче. На Кулицима нигде никог. Пењемо се узбрдицом старог Бара. Ту негде су куће Андравића, чувара Владимировог крста. Из продавнице излази младић: застајемо да се распитамо.

— И ја сам један од њих — каже. — Хоћете ли код Велише или Ђуре?

Свеједно нам је.

Ђуро је ту, у колиби. Крај невеликог огњишта греје ноге. Нигде, каже, не може тако да се угрее као овде. Упркос томе што су врата, због дима, широм отворена. Ако желимо, можемо у кућу. Одбијамо. И ми бисмо да осетимо мирис дрвета које гори.

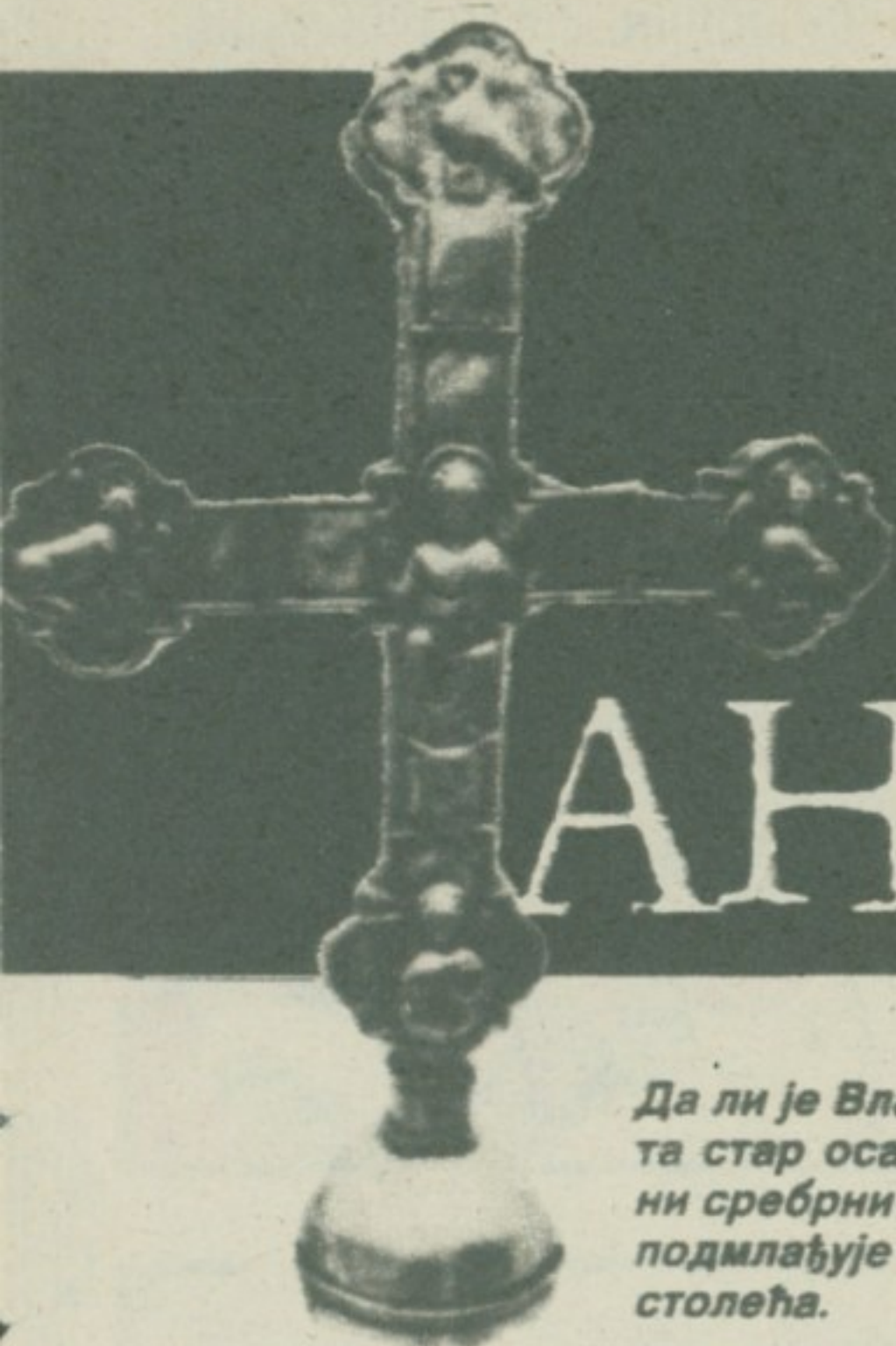
Питамо за крст. Осамдесетогодишњи старац одмахује руком. Не долази у обзир да га видимо.

На свом месту.

— Чувате га у кући?

Старац не каже ни да ни не, само да крст има своје место. Где је, знају само он и Велиша. Кад буде време, сазнаће и Ђурин најстарији син. После Ђурине смрти он ће преузети бригу о реликвији која се у овој породици чува, по њеном тврђењу, пумих осам векова.

Како су уопште Андравићи дошли до њега? Оно што нам приповеда Ђуро преноси се с колена на колена: „Кад је цар Владислав позвао у госте, на свој

ЗАШТО СЕ ЗАКЉУЧАВАЈУ АНДРОВИЋИ

Да ли је Владимиров крст заиста стар осам векова? Позлаћени сребрни оков то оповргава и подмлађује га за читав три столећа.

двор у Преспи, краља Владимира послао му је, по обичају тог времена, златан крст као знак да му се ништа неће догодити. Међутим, како је Владимир био врло побожан и скроман човек, вратио је посланике у Преспу тражећи да му цар као гаранцију пошаље обичан дрвени крст на каквом је и Исус распет. Владислав је, желећи да га доведе на двор и убије да би припојио и његове земље, учинио како је тражио. Пошто је добио дрвени крст, Владимир га је заденуо за појас и са пратњом кренуо у Преспу. Успешно је избегао заседу коју су поставили Владислављеви војници и стигао на царски двор. Ту су га, још на самом улазу, напали стражари. Смртно рањен, Владимир је пао преко крста. Тај крст

узео је један од чланова пратње, предак данашњих Андровића. У знак захвалности, Владимирова жена Косара, дала му је једну од три кћери за жену.

Крст који чувају Андровићи многи су желели да имају. Поред осталих и краљ Никола. Он је, опколивши Бар, послао ађутанта по њега. Разуме се, тадашњи чувар (који се такође звао Ђуро) није пристао да га да. Краљ му је краљевски опростио ту „дрскост“ и оставио га на миру.

Месинг уместо злата

Кад су убрзо почели балкански ратови, Ђуро је за рођаком Андром однео крст у планину и закопао га под једном буквом.

— Земљо моја, немој пуштит' ником овај крст док ја не дођем! — помо-

лио се пре него што је сишао у Бар. И земља му је, по казивању његовог унука Ђуре, услишила молбу. Наиме кад је командант црногорске војске, поп Ђоко, чувши да је и Андра учествовао у сакривању крста послао по њега и наредио му да донесе, овај је отишао у планину и сатима трагао за њим. Али, никако није могао да нађе букву под којом је сакривен. То је, без имало муке, учинио Ђуро кад су ратне операције одвеле попу Ђока далеко од Бара.

Да се дочепају крста за који се причало да је од жеженог злата пожелели су и Аустријанци у првом светском рату. Тадашњи чувар, Васил, послужио се лукавством да би их се отарасио. Отишао је у цркву, узео неки стари месингани крст, однео га кући, добро изгланцао и понео аустријском команданту. Овај је наравно умео да направи разлику између злата и месинга и видећи да крст који му је Васил донео нема никакву вредност, вратио му га.

Једна од ретких прилика када је почетком века крст изнесен на светлост дана.

По праву најстаријег брата бригу о реликвији преузео је осамдесетогодишњи Ђуро Андровић.

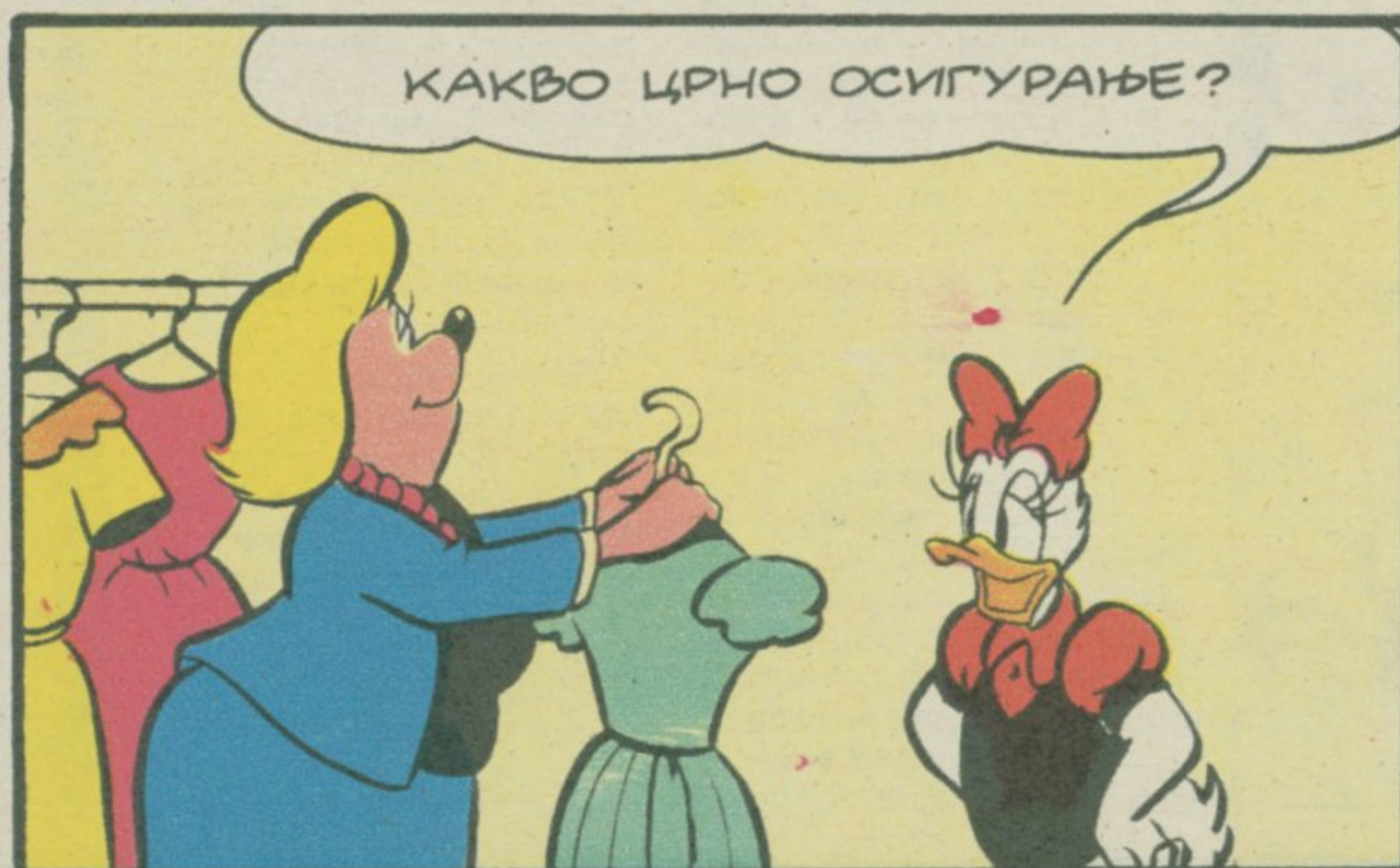
Отада, више нико није долазио у напаст да приграби крст. Упркос томе, Андровићи су неповерљиви: реликвију су раније за литије износили на Румију (планину изнад Бара) али је нису испуштали из руку. Пристали су и да се крајем прошле године изложи на свечаности поводом отварања новог барског музеја, али, како нам рекоше не дуже од сат и по. Све то недуго време, крст је био у нарочито направљеној витрини. С обе стране седео је један од Андровића. За сваки случај, на вратима је био и милиционер.

Ово је и за научнике била јединствена прилика: први пут су могли да разгледају, али не и да додирну, дрвени крст. Да удовоље њиховој знатижељи а и да омогуће телевизијској екипи да сними крст, Андровићи су га изнели из витрине. Међутим, ни за тренутак га нису испуштали из руку: све време Ђуро га је држао за један а Велиша за други крак. Окрета-

ли су га десно-лево, померали горе-доле, већ како је ко тражио. Општи закључак познавалаца је да крст, са типично готским карактеристикама, никако не може да потиче из једнаестог већ најраније из петнаестог века! То, разуме се, значи да уопште није припадао Владимиру. Али, Ђуро Андровић за то има објашњење: позлаћени оков од сребра заиста није стар осам векова. Њега су у 15. или 16. веку његови преци наручили од Млечана. Аутентичан је само дрвени крст од тисовине који се налази унутра. Да ли је то тачно или не, наука није имала прилике да утврди.

Постоји још нешто што у причи о крсту не одговара историјским чињеницама: а то је да је Владимирова жена Косара у знак захвалности претку Андровића дала ћерку за жену. Колико је познато, они уопште нису имали деце. Али, о томе, други пут.

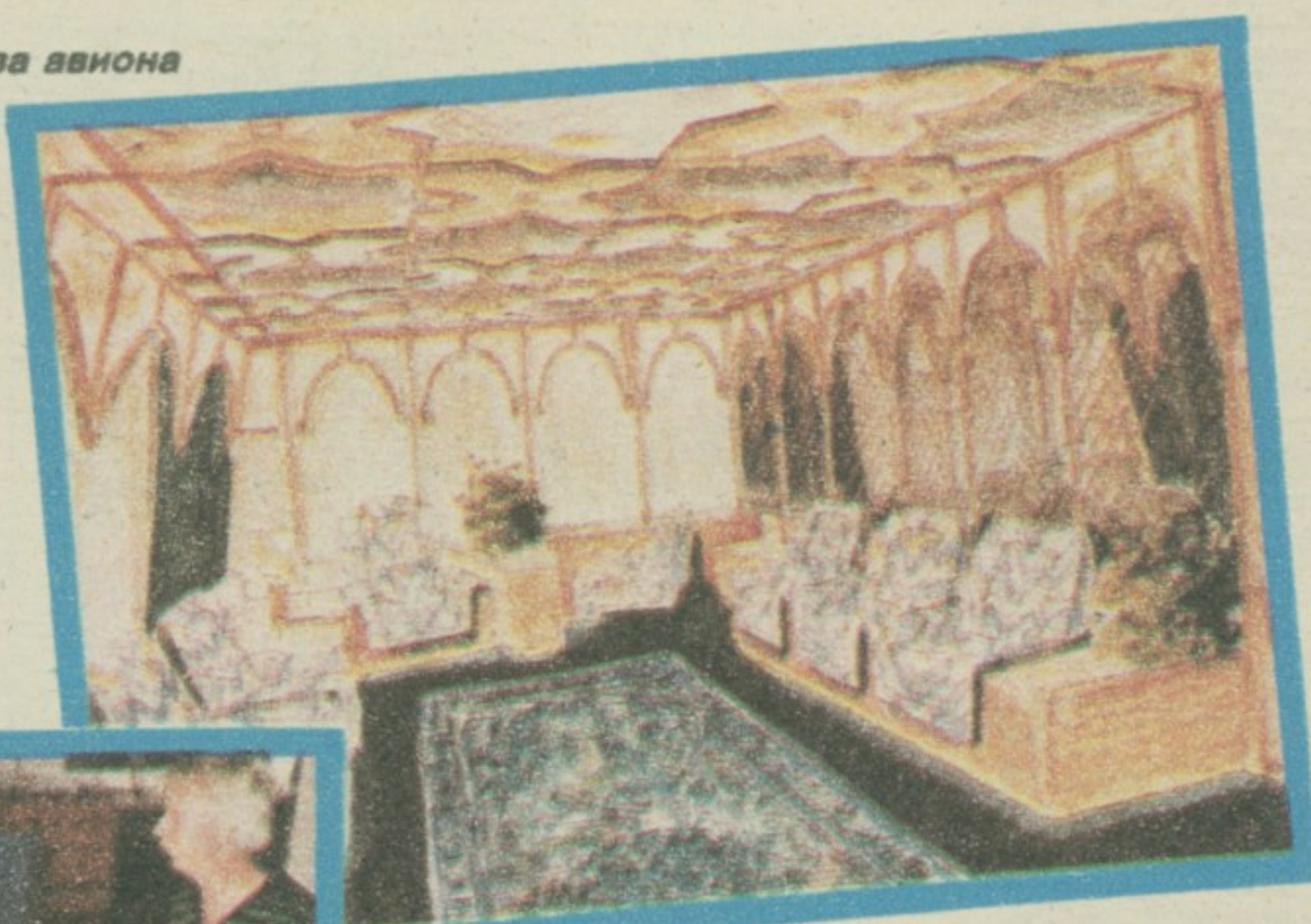
Олга Вукадиновић

ЛЕТЕТИ У СВИЛИ, У ВИЛИ

КАМИН НЕ ДОЛАЗИ У ОБЗИР

Две путничке кабине за два авиона

Резбари на послу – избор мустре ће обавити власник авиона

Западнонемачка ваздухопловна компанија „Луфтханза“ има техничку базу у Хамбургу, а у њој и један велики хангар у који сваких годину и по дана уђе широкотрупни путнички авион. Уђе са седишима и свим оним што је намењено обичним путницима, а изађе као летећи дворач вредан и до 600 милијарди старих динара!

Све је почело с нафтом. Нафта је изменила живот владарима држава и државица Блиског истока и учинила их пребогатима, а руководиоцима „Луфтханзе“ дала идеју како да те исте владаре авионом врати у свет прича 1001 ноћи и на томе лепо заради. Тако је на аеродрому у Хамбургу настало Одељење за унутрашњу декорацију путничких летелица популарно назван ВИП експрес.

Не питам колико кошта!

Израз ВИП (скраћеница од енглеског: вери импортер персон – врло важна личност) се потпуно одомаћио у путничком ваздухопловству још раније, али је ВИП експрес нешто друго.

Један шеик је тражио да се у његов авион угради отворени камин у коме ће горети права правцата ватра! Ватра у авиону! Одговорено му је: „... примите наше жеље за дуг живот, испунићемо вам сваку жељу, али камин, молимо вас, камин не долази у обзир!“

У „Луфтханзи“ су саставили списак жеља којима не могу да удовоље. Уграђујемо у авион све, али

лифт, базен и камин никако!

Одељење за унутрашњу декорацију на аеродрому у Хамбургу бави се преуређењем само широкотрупних летелица. Најчешће су то ербус, боинг 707 и 727, чак праве вилу и од боинга 747, познатог „џамбо-џета“. Редовно су у питању авиони коришћени у путничком саобраћају а затим продати богаташима. Изванредно су очувани и темељно „претресени“.

Наручилац ретко кад има јасну слику своје будуће летеће виле. Прво што жели је атрактивност и удобност. Затим поброји жеље и обично заврши речима: „Не питам колико кошта!“

Свето правило свих извођача радова на преуређењу унутрашњости приватних авиона је – оригиналност. Једном обликован ентеријер не сме да се понови. Правило број два: док се у једном авиону праве одаје из бајке, други авион не може у рад.

Од тренутка када се летелица нађе у хангару, започињу припреме за преуређење њене унутрашњости. Трају дуго, око 6

ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ ДА БОГАТИ ШЕИЦИ ЗА ПРЕУРЕЂЕЊЕ УНУТРАШЊОСТИ СВОГ АВИОНА ПЛАЋАЈУ И ДО 600 МИЛИЈАРДИ СТАРИХ ДИНАРА!

месеци. На сам рад утроши се још годину дана. Укупно, власник чека око годину и по да авион добије назад.

Посао је мукотрпан. Зато је и цена астрономска: креће се, зависно од опреме, од 200 до 600 милијарди старих динара!

За сваки део, чак и најмањи, прави се пројекат. На крају се сакупи хрпа цртежа, прорачуна, предрачуна... Није лако јер целокупна опрема уграђена у унутрашњост таквог царског авиона достиже тежину од 10 тона! Да повећана маса не би пореметила стабилност летели-

це, у употребној летачкој дозволи изричито се назначи за колико мора да се смањи број путника и количина пртљага.

Проблем је лустер

Већину пројеката за „Луфтханзу“ начинио је минхенски архитекта за унутрашњу опрему Томас Геринг. Веома је маштовит, али би све његове идеје остале на папиру да није руку изузетно вештих мајстора – столара, сараџа, тапетара, ћилимара, златара, резбара... Сви су на платном списку „Луфтханзе“, добро зарађују и имају живце „као конопце“. Данима и месецима стрпљиво раде на детаљима, понекад користећи и лупу! Шеици су пробирљиви, сваки кончић мора бити симетрично и прецизно ушивен. О дрвету за намештај, текстилу, теписи-ма, не треба говорити. Сјај и блиставост су обавезни. Теписи садрже грб владара, а хит-муфра је и пешчана дина.

Муштерије не знају каквом је муком створена удобност у којој се башкаре. За сваки уграђени део

обавља се противпожарни тест. Свила, на пример, не би смела да постоји у авиону. Има је, али тек пошто су мајстори нашли решење: испод ње су поставили тешко запаљиви сунђер. Испод дрвета, пак, стављају алуминијумску фолију па палидрвце шибиче или опушак не могу да запале дрво јер се топлота брзо „растеже“ и губи снагу.

Највећи проблем изазива лустер. Како спречити да се клати кад авион узлеће, слеће, пропада... Један шеик је пошто-пото хтео да га гледа у свом авиону. И то не лустер, него лустерчину!

Начињен је лустер од стотинак кристалних призма причвршћених за таваницу и међусобно повезаних позлаћеним плочама. Тако је настао склоп пречника једног метра и тежак 150 килограма. Замислите: приликом узлетања авиона лустер делује на таваницу притиском од 1,3 тоне!

А тек злато! Све муштерије захтевају да се њиме превуку метални предмети. Једна је изричито тражила да се позлати и ручица гаса у пилотској кабини.

Жеља шеика чије се име не помиње из пословних разлога ипак није могла бити испуњена. Човек је, између осталог, захтевао да се из пилотске кабине његовог боинга 707 избаци сви инструменти и уместо њих уграде инструменти ербуса 300! Згрануо се кад му је речено да је то неизводљиво!

М. Тодоровић

ЗАНИМЉИВОСТИ

СТОП ЗА ЖВАНУ

Са два пренасељена места на свету званично је протерана гума за жвакање. Прво се налази у САД, постојбини жваке, односно у чувеном забавном парку, у Дизниленду. Друго место је град-држава Сингапур. У оба случаја разлог за протеривање жваке је исти: огромна штета коју наноси лепећи се за плочнике и зидове. Супиак Даханабала, министар спољних послова и културе Сингапура образложио је одлуку своје владе „о забрани промета гуме за жвакање“

— која је у тој малој држави силно трошена — тиме што је за уклањање бачене лепљиве гуме град прошле године утрошио око две милијарде старих динара.

НЕРЕШИВА ШИФРА

Из неког полицијског архива у САД новинари су ископали досад непознату „шпијунску шифру“ из другог светског рата и објавили је:

„Једна жена ухапшена је у њујоршкој подземној желез-

ници 1942. године док је прегледала цедуљицу с тајанственим знацима: 4 Р, 2 ИС, 4 И, 2 П, 6 Р, 2 ИС, 5 И, 2 П. Тек после много муке, пошто стручњаци никако нису могли да разбију ту шифру, несрећна жена успела је да докаже да је то њена „муфра за плетење џемпера“, која „у преводу“ гласи: 4 равно, 2 испусти, 4 изврнуто, 2 подигни... Разуме се реч је о петљама!

10 × 10

ИЛИ
ПРОНАЂИТЕ ГРЕШКЕ

**ОБАВЕЗНО
ПРОВАЊЕ
МЕТАЛА**

У свакој од ових реченица по једна реч има два слова више или мање:

1. Има неколико начина за обраду метала, а код нас се највише примењује псовање.

2. Примећено је да се водитељ ТВ-дневника сваке вечери појављује с истом кравом.

3. Мом другу се на купању десило да се удовица закахила за њега и једва смо га ослободили.

4. Исплати се купити славу у иностранству, јер траје бар трипут дуже него домаћа.

У ОВОЈ ПРЕДСТАВИ ИГРАЈУ: ЈЕДАН ШВАЈЦАРСКИ ЕНГЛЕЗ, НЕПОСТОЈЕЋИ ТИГАР, КОМЕТА НА ЗВЕЗДАНОМ ПУТУ, СКОТ И СКОТИ И ВАШ СТАРИ ЏЕМПЕР.

УПОЗНАЈТЕ ВЕЛИКОГ ГРОКА (1880-1959)

Рођен под именом Charles Adrien Wellach, од оца Швајцарца, часовничара и акробате-аматера, постаје славан у свету као Грок, краљ клонова! Циркуска арена га привлачи од најранијег детињства. Отац му дозвољава да за време летњих распуста на-

ступао у Фоли Бержеу. Био је и чест гост чувених лондонских позорница.

Иако му је француски био матерњи језик, енглески је говорио тако добро да је обмануо и самог Сер Винстона Черчила. Када су се срели на једном пријему, Черчил му је рекао: „Г. Грок, само један Енглец може да буде тако велики клоун!“

После другог светског рата Грок је основао сопствени циркус с којим је наступао по Западној Немачкој. Отишао је у пензију 1954. Једино је, мада веома ретко, пристајао да се појави на италијанској телевизији. За време последњег наступа му је позлило. Ипак, краљ клонова је, пре него што је пао мртав, успео да заврши тачку!

НЕСЛАНА ШАЛА С КОНЧИЋЕМ

Уколико вам родитељи не пишу писма са саветима, а терају вас да будете уредни, ево једне

КОЖУ НА ПОД, КОСТИ У МУЗЕЈ

шале која ће вам с мало труда сигурно успети. Узмите конач који је по боји сличан вашем старом џемперу. Немојте га прекидати, удените га у иглу и провуците кроз џемпер. Извуците иглу и оставите да један центиметар конача вири, као да се ту случајно нашао, а калем сместите у унуташњи џеп. Сад прошетајте кроз кућу. Ваша мајка или бака ће сигурно запазити конач и покушаће да га скине. Биће запањена кад схвати да коначу нема краја...

КОМЕТА КОЈА ЈЕ ПОСТАЛА ЗВЕЗДА

У Сједињеним Америчким Државама, Халејева комета је постала права звезда. Индустрија и њена рекламна машинерија су учинили своје – тога су свесни сви амерички грађани. Са ознаком „Халејева комета“ или само „комета“ продају се мајице, капе, торбе, наочаре, привесци, календари, пиџаме, разгледнице. Лансирана је и нова игра „Прикачи реп за комету“... Снимљен је „сајенсфикшн“ филм: астронауте који се искрцавају на Комету пресрећу свемирски вампири и сисају им крв до смрти!

Научници на ову еуфорију гледају уздржано. „Важно је да људи не претерају с очекивањима. Морају знати да ће се Комета видети доста нејасно. У ствари, голим оком се из већине насељених области неће уопште видети. За разлику од 1910, кад је Комета својим репом буквално ошинула Земљу.

Зато туристичке агенције нуде групна путовања у Аусталију, на Нови Зеланд и у земље Јужне Америке, одакле ће видљивост комете бити најбоља.

Производе се нови типови догледа и телескопа. Врхунац, ипак, представља производ једне фирме софтвера из Сан Франциска који омогућава да се звезде посматрају а да се и не провири кроз прозор. Ова фирма је развила ПиСи планетаријум, мапу

звезда која може да се употреби на IBM PC компјутеру. Тиме је омогућено да се, седећи за компјутером, јури Халејева комета по небесима!

Ни 1910. Халејева комета, или Звезда репатица није била поштеђена употребе у рекламне сврхе. Напротив! Помоћу ње су рекламирани корсети, шампањац, сапун и др. Компоновао је и неколико популарних шлагера. Француски произвођачи разгледница су искористили пророчанство једног свог земљака и штампали карте које су проглашавале крај света! Ево и репродукције једне карте из тог времена. Додуше са мање песимистичким садржајем!

ТИГАР КОГА ВИШЕ НЕМА

Panthera tigris sondaica – је једна подврста индијског тигра, чији се блиски рођаци још могу срести на Балију, Суматри, у Индокини, Кини, Сибиру и око Каспијског језера. Све донедавно последњи примерак ове импозантне животиње могао се видети још једино у чувеном резервату у Ујонг Кулону, на западу острва Јаве. Иначе, резерват је једини у свету у коме се могу видети и јед-

на ретка врста носорога и готово заборављени дивљи во.

Panthera tigris sondaica се сматра за најкрвожеднију врсту тигра-човеко убице, који је усмртио више људи него иједна друга крупна звер. Али, и човек му се за то крваво осветио! Последњи примерак овога тигра одстрељен је 1937, док су генерације белаца пре тога сматрале да је уловити тигра питање престижа, а његово прекрасно крзно и достојанствена глава, трофеј достојан сваког поштовања.

КО БИ РЕК'О!

Франсис Скот Фишералд је амерички писац, такозване „изгубљене генерације“ или „доба беза“. Своја најзначајнија дела написао је између два рата. Скот је био не само добар писац него и добар отац. У једном писму, он својој ћерки Скоти шаље списак савета. Прочитајте га. Можда ће и вама користити.

1. Брини о томе да будеш одважна.
2. Брини о томе да будеш чиста.
3. Брини о томе да сваку ствар брзо завршиш.

7. Нека те не брине будућност.
9. Нека те не брине то што растеш.
10. Нека те не брине пораз уколико за њега ниси сама крива.
11. Нека те не брине жеља да победиш.
12. Нека те не брине пораз уколико за њега ниси сама крива.
13. Нека те не брину муве.
14. Нека те не брину комарци.
15. Нека те не брину бубе уопште.
16. Нека те не брину родитељи.
17. Нека те не брину дечаци.
18. Нека те не брину разочарења.

4. Брини о томе да постанеш добра јахачица.
5. Нека те не брине шта други мисле.
6. Нека те не брину лутке.
19. Нека те не брину задовољства.
20. Нека те не брину успеси.
21. И размисли: шта сам у ствари хтео да ти кажем?

Мила и Тимоти Бајфорд

5. Имајте поверења у младе: они су свиње новог доба у историји наше земље.

6. Шериф и Крвави Бил сасвим мирно су се срели, поздравили, прорешетали као два стара пријатеља.

7. Музичаре треба држати у чистој и проветреној штали.

8. Као професионалац добио је 26 мечева, од тога 15 ноктом.

9. Мој муж сматра да ми мајстор није добро оправио главу.

10. Нашој сарадници се на сајму највише допао

муслиман из Индије, па га топло препоручује свим читаоцима.

РЕШЕЊА:

1. пресовање, 2. крвава-
том, 3. ујина, 4. славу,
5. свануће, 6. прошетати,
7. музаре, 8. ноктавом, 9.
опрао, 10. муслим.

Илустровао Ненад Милићев

Илустровао Димитрије Костић

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

С ЊИМ БИСТЕ ПОШАШАВИЛИ

ТРАПАВИ ВИТЕЗ АРМАДИЉО

**СТАР ЈЕ ВИШЕ ОД 50
МИЛИОНА ГОДИНА, НЕЗГРА-
ПАН, НЕСПРЕТАН И, УПРКОС
ОКЛОПУ НЕЗАШТИЋЕН.**

Од небројених дивљих животиња све три Америке, мало је оних које су, као армадиљо, изгле-

Ако га нешто прене, армадиљо одскаче читав метар. Његов страх је фаталан ако му се изнад главе нађе неки чврст предмет.

дом и понашањем толико необичне и истовремено толико осетљиве на човеково присуство и утицај. То објашњава и податак да на путевима у Северној Америци само у једном дану гине на стотине ових животиња, иако све не завршавају под точковима аутомобила. Армадиљо се, на име, на сваки јачи шум трза и одскаче од земље тако нагло, снажно и високо да често умире само од удара о аутомобил или камион.

С кожним оклопом на себи (зову га још и оклопник) и неспретан у ходу, армадиљо највише личи на сићушног диносауруса.

Сви мужјаци и све женке рађају се искључиво као четворке – из једног јајашцета. У почетку мекани, оклопи временом очврсну, али и тада се, под притиском, угибају.

Пошто је ноћна животиња, он преко дана дрема, а у предвечерје излази из свог склоништа и креће у раскопавање мравињака. При том се користи шапала, дугачким ноктима и њушком. А онда, палацавим и лепљивим језиком, здушно покупи све до последњег мравца, наваљујући на њих баш као дете на сладолед...

Оклопник живи на простору између северне Ар-

гентине и јужних делова Сједињених Држава. Он је једини живи сисар чија женка на свет редовно доноси четворке. Добро сте разумели: из једног оплођеног јајашцета редовно се рађају четири младунчета истог пола и с истим наследним особинама. С тим што се понекад догоди да неки од ембриона угине, па на свет дођу тројке или само двојке. И још нешто: уколико женка не окоти младе у року од осам месеци, они ће у стомаку остати још толико, чак и више – пуних двадесет месеци! А то значи да, у свету сисара, женка армадиља најдуже носи свој плод. (Једино је још код слонова овој период толико дуг.)

У дивљини су оклопници здраве и отпорне животиње чији век траје десетак година, али су зато веома подложни болестима људског рода. Установљено је да најлакше оболевају од лепре или губе, па их зато у лабораторијама и користе за њено проучавање.

Али пре него што је постао заморче, у једном одлучујућем подухвату савремене медицине, армадиљо је побудио пажњу научника својим изгледом, односно конструкцијом спољашњег „омотача“ који веома подсећа на средњовековни оклоп: рађа се с дебелим кожним „штитовима“ који му покривају рамена и задњи део. Између њих се налази осам, девет или десет покретних штитастих зглобова. Глава и реп су му такође прекривени задебљањима, само му је длакав стомак потпуно незаштићен. Ипак, оклоп не може да заштити армадиља од зуба великих месождера, нити му ту може много помоћи способност да се у опасности потпуно склупча.

Живе оклопнике Астеци су мењали с конквистадорима за какаово семе, а

ови су их с апетитом таманили говорећи да су укуснији од најбоље свињетине. Армадиљо је, међутим, користан због сопственог начина исхране, јер доприноси одржању равнотеже у природи. Кажу да, у потрази за храном, милион оклопника годишње уништи сто хиљада америчких тона штетних инсеката! У стомаку прождрљивог армадиља један мексички биолог је, између осталог, пронашао десет тарантула (отровних паукова), неколико шкорпиона, малу змију отровницу и једну жабу крастачу, такође отровну...

Иако понекад, ријући земљу, учине штету човеку и наљуће га, оклопници су углавном омиљене животиње. На југу Америке се већ годинама одржавају фестивали у знаку армадиља – са тркама у којима су они главни учесници. Појављују се и у стриповима, на налепницама и на постерима, у виду златног накита...

Лако се припитомљавају и брзо уче најосновнијем реду, нису нервозни и не трепљиви, не уједају. Па ипак, оклопници нису погодни за кућне љубимце. Повремено, из жлезда смештених у корену репа, испуштају непријатан мирис и – што је још горе – дању су мирни као буице и махом дремају, али кад се спусти ноћ, спремни су за урнебес: пењу се по столицама, преврћу корпе с отпацама, све што је покретно помере, све што је ломљиво полеме. Ако их има више, за собом остављају праву пустош. Што је нама дан њима је ноћ и обрнуто. А ту се ништа не може променити.

Иако су у заточеништву веома осетљиви и брзо угину, оклопници су једини живи потомци из реда циновских Xenarthra који је врхунац свог развоја достигао пре 55 милиона година. Кад се панамски копнени мост уздигао из мора (пре два и по милиона година) колоније армадиља преселиле су се на садашњу територију САД и ту доживеле нови процват. Онда су, из непознатих разлога, поново ишчезли. Десетине хиљада ових животиња које данас живе на Флориди потомци су једног пара који је пре педесетак година побегао из зоолошког врта у Кокоу.

Захваљујући армадиљу, лепра је коначно изашла из сенке средњовековне медицине и уронила у токове савремене науке. Нове могућности експериментисања сигурно ће допринети проналаску вакцине против једне од најтежих и најжидавијих болести човечанства.

Д. Варагић

Медицина му је већ захвална. Помоћи ће да се заувек сузбије лепра, кожна и нервна болест која у свету годишње погађа 12 милиона људи.

СВЕМИР

У ТОМ КЛОШАРУ

ЗА

КРИО СЕ ТИН УЈЕВИЋ

ЛИЧНИ

УПОТРЕ

Прича се да је Тин Ујевић извесно време становао у једној собици у згради Југославенске академије знаности и умјетности у Загребу. Сазнавши за то, један познаник га је упитао:

– Ви, Ујевићу, станујете у Академији?

– Не, академија станује у мени – одговорио је песник и показао прстом на своје високо чело испод обавезног, омиљалог шешира.

Ни данас, тридесет година након његове смрти, нико не може поуздано да каже шта је све „становало“ у Тиновој крупној глави са дугим венцем седе косе на потиљку. Иза плавих умних очију сигурно се сместила огромна енциклопедија или „свемир за личну употребу“, како је говорио непревазиђени бoем.

Кад му се отац, учитељ, на почетку школске 1880/81. године доселио у Вргорац код Имотског, није могао да нађе други стан, па се сместио у запуштеној турској Диздар-кули. У том старом троспратном здању рођен је 5. јула 1891. године, Аугустин, син Ивана и Јерке Ујевић.

„Вруће крви“, како је за себе казао, Тин ће из родног Вргорца кренути на своја дуга и неизвесна лутања од града до града: Имотски, Сплит, Макарска, Загреб, Београд, Париз, Лондон, Сарајево, Винковци, Никшић, Цетиње... Нигде и никад није

**– У ЊЕГОВИМ КОЗЕРИЈАМА
ИМА ВИШЕ МУДРОСТИ НЕГО У
ЦЕЛОМ ЖИВОТНОМ ПРТЉАГУ
НАШИХ НАЈЧУВЕНИЈИХ И
ПОВЛАШЋЕНИХ ВЕЛИЧИНА –
ПИСАЛЕ СУ БЕОГРАДСКЕ НОВИНЕ
О ПОЗНАТОМ ПЕСНИКУ.
МЕЋУТИМ, ПОЛИЦИЈА ГА ЈЕ
ИПАК ДАЛА НА РЕВЕРС
ЖАНДАРИМА И ТАКО
ТИНА ПРОТЕРАЛА ИЗ ГРАДА
КОЈИ ЈЕ НЕИЗМЕРНО ВОЛЕО.**

имао свој дом нити сигурну кору хлеба, ништа сем „свемира за личну употребу“.

Чувена трка вашки

Раде Драинац, познати песник и бoем сањао је о Тину од гимназијских клупа. Млади Драинац овако је двадесетих година видео Тина у београдској „Москви“: „Тај мршави, танак човек, сензуалних усана и дивних, женских зуба, са прстима на рукама извајаним у хармонији, плавих очију

као смарагд, узвишеног чела, Бетовеновог и Гетеовог типа, мало затим почео је надугачко и широко да просипа бриљантне каскаде речи, са вештином Волтеровог речника и Плутарховим максимама. Говорио је неуморно, развијајући тезе по својој вољи, ређајући арабеске догађаја, мозаике ликова, симфоније збивања. Слушао сам га као никог до тада... Ја сам се први пут задивио златоуспности човека“.

А Тин је уверљиво говорио о религији, песништву, архитекту-

ри, пактовима, трговинским уговорима, Индији, Боливији, Авганистану, математици, физици, геологији, филологији, говорећи час на италијанском, час на француском, немачком или енглеском. У малој београдској вароши, пре шест деценија, он је био својеврсно чудо.

Не зна се ко је кога више волео: Тин Београд, или Београд великог песника.

Четрнаестог априла 1923. године, у чланку „Из београдске бојемике“, „Политика“ пише:

„Један од несумњивих и лепих књижевних талената, г. Тин Ујевић, са својим животом, својим понашањем, уопште целом страховито запуштеном појавом, изазива у последње време у свим круговима књижевног, полукњижевног и осталог Београда не малу сензацију. Пре извесног времена, он је могао бити избачен из „Москве“ на протест гостију који су га, запрепашћени, посматрали како се мирно, филозофски треби од вашију. Пре два-три дана иста ствар му се догодила код „Српске круне“ где је он био приредио једну сензационалну и засад збиља јединствену трку: на столу за којим је седео уфронтисао је девет вашију и пустио их да трче. Експеримент је, разуме се, био технички врло тежак. После неколико покушаја њему је досадило и једним гестом руке он је све своје тркаче растерао са стола по кафани...“

Наравно, гости са суседних столова су се разбежали, иако ни-

су знали да су све, већ тада чувене Тинове вашке, једноставно измишљене. Како је сам песник касније кроз смех признао, то је био његов протест против ситог и отменог друштва.

Отказаћу ти стан

Једног јутра, у само свитање, Тин је ко зна како, стигао у Топчидер и сео на једну клупу. Поред себе је одложио нераздвојну стару ташну пуну књига и новина, увио се у изношени зимски капут и пружио се на даскама. Само што је заспао, пробудило га је нечије снажно хркање.

– Делијо, пробуди се! – викнуо је песник својим снажним гласом.

Испод клупе је провирио млади београдски песник кога је Тин знао из кафане и са улица.

– Шта хоћеш? – упитао је младић не препознајући чувеног песника.

– Слушај, пријатељу – благо му се обратио „краљ боема” – ако наставиш да хрчеш, или ћу ти отказати стан или удвостручити кирију!

БУ

Ускоро је завладао тишина: млади песник препознао је Ујевићев глас, и био је срећан што ће моћи да прича у чијем је друштву провео ноћ.

У то време „Београдске новине” јављају 7. фебруара 1925. да Тин Ујевић на све стране даје бољшевичке изјаве, „из чега се може закључити да није нормалан”, па га је полиција одвела у Душевну болницу. Али, други лист одмах пише да је пуштен јер су лекари установили да је – и превише паметан.

Касније, 14. новембра 1925, загребачке „Новости” објављују вест да је Тин Ујевић синоћ протеран из Београда јер је „претпрошле ноћи ишао улицама добро загријан и правио неред, због чега се полиција одлучила на ову мјеру, јер јој је дозлогрдило да трпи авантуре овог иначе симпатичног, али немирног нашег књижевника”. Тин је једноставно дат на реверс жандарима: навукавши на себе све што има – двоје панталона, прслук, три капута, са два цепа пуна рукописа и папира и трећим у којем је била кутија „Саве” од сто цигарета – песник је отишао из Београда.

Жедан камен на студенцу

Ни најближи Тинови пријатељи нису могли да утврде колико је језика знао. Изврсно је преводио са латинског, италијанског, немачког, грчког, француског, руског, шпанског, енглеског, шведског, чешког, санскрита, па-

лија – изумрлог индијског језика, кинеског, провансалског. Служећи се једино речницима и граматикама, Тину је било довољно само два месеца да научи један језик. По многим књигама расути су његови изврсни преводи Пруста, Достојевског, Арагона, Флобера, Додеа, Хајриха Мана, Готфрида Келера, Витме-

према том преводу, реконструисао Арагонов текст. Кад је касније његов превод упоређен са оригиналом, разлике су биле незнатне.

Тин је и у превођењу био јединствен: оригинал дела би поцепао на листове, ставио под узглавље и, лежећи, диктирао дактилографкињи право у машину.

сабрана дела: на више од седам хиљада страна штампано је, поред осталих текстова, и око 37000 стихова! Годинама слабо и неуредно плаћан писац фељтона, есеја и разноврсних чланака, које је писао из дана у дан да би преживео, први редовни приход добијао је као новинар тек кад

Тин Ујевић (рад Миљенка Станчића)

на, Сартра, Дикенса, Поа, Молијера, Балзака, Стендала, Золе, Мопасана, Рембоа, Бодлера, Ролана, Жиде, Пирандела, Цемса Џојса...

Густав Крклец је забележио да је, кад је Тин преводио Луја Арагона, недостајала једна страница француског текста, али је постојао превод на немачком. Тин је,

Он, целог живота наоко спор и неодговоран, био је, у ствари, тачан и савестан: тачно у минут долазио је на диктирање, на време доносио рукопис, никад није прекорачио рок за враћање посуђене књиге. Библиотеке су за њега заиста биле светиња.

Десетак година после Тинове смрти најзад су изишла и његова

му је било скоро педесет година...

Умро је 12. новембра 1955. године у Загребу од рака грла. „Ето, жедан камен на студенцу...”, с муком је изговорио пред крај мислећи на симболичан наслов своје познате збирке песама.

Иван Лончар

Животи је ишмиљина је милошћу

Илустровао Брана Јовановић

ИЗГУБЉЕНА ОВЦА ДОНОСИ СРЕЋУ

**КОЛА СУ СЕ ЗАГЛИБИЛА И
ПРЕДЊИМ ДЕЛОМ ПОЧЕЛА ДА
ТОНУ. ВОДА ЈЕ ПРОДИРАЛА
УНУТРА. ЈОШ МАЛО И ОТИЋИ ЋУ
НА ДНО РЕКЕ ЗАЈЕДНО СА АУТОМ.**

Читав крај био је под водом. Околина Челтнама, места у коме живим, једва је могла да се препозна. Видели су се само кровови кућа и врхови стабала.

Многи су тог новембра 1982. остали без домова. Куће су им биле поплаване кад се излила река Се-

верн. После панике, јаука, Глостерширом је завладала злокобна тишина. Само су се, с времена на време, оглашавале птице.

Данима нисам излазио из куће. Можда никуд не бих пошао ни тог слепоподнева да сам знао какве тешкоће могу да ми се догоде на путу.

Овако, измислио сам разлог да се провозам колима. Од Цефа Лоренса сам пре две недеље позајмио кутију с алатом и сад сам одлучио да му је вратим. Сео сам за волан „кортине“ и упутио се ка суседном граду Тјуксбрију, двадесетак километара од Челтнама.

Мада су на радију јављали да је само седам километара пута оспособљено за вожњу, био сам уверен да претерују. С врха брежуљка, на обронцима Веинлоудз Хила, где ми је кућа, спуштао сам се ка мосту. На путу није било воде. Али, како сам се приближавао мосту, ниво воде на путу био је све виши.

То ме није уплашило. На почетку моста још увек је све било у реду. С друге стране кола су ми упала у воду дубоку шездесетак центиметара. Таман кад сам одлучио да нема смисла да наставим, точкови су почели да се окрећу у месту. Мотор је заурлао и утихнуо. Више није било повратка.

Ипак, нисам одустајао. Покушавао сам да покренем мотор, али – без успеха. Што је најгоре, предњи део кола почео је да се окреће право пут реке. Настављао сам да петљам око управљача све у жељи да упалим „кортину“ и у последњем тренутку вратим је на мост. Кола су већ била нагнута под углом од 45 степени.

Мутна вода реке Северн почела је да продире унутра. Покушао сам да отворим врата, али притисак споља ми је то онемогућио. Сада већ у паници, прешао сам на задње седиште. Кола су тако брзо тонула да сам био убеђен да ће ме повући на дно. Осећао сам се као да сам затворен у мртвачком сандуку и да ми нема спаса.

Одједном, ногама сам ударио у нешто тврдо. Па да, помислио сам, кутија с алатом! Како се тога одмах нисам сетио. Сагнуо сам се да је дохватим и загнурио главу у ледену воду пуну муља. Укоченим рукама сам је прихватио и свом снагом ударио у прозор. Отвор на стаклу био је прилично мали, али морао сам кроз њега да прођем како знам и уијем.

Очигледно, срећа ме ипак није сасвим напустила. Протуррио сам главу па руке и ухватио се за неку грану која је извиривала на површини. Ухватио сам се што сам јаче могао и, у тренутку кад су кола полетела ка дну, излетео сам кроз отвор на прозору.

Ивице стакла изгребале су ме по рукама, леђима, по бутинама. Престравио сам се да грана не попусти и откине се. Издржала је моју тежину. Док сам покушавао што боље да се ухватим за дрво које је извиривало из воде, чуо сам клокотање. Моја „кортина“ је потонула.

Успео сам да се извучем из кола али то није био крај мојим невољама. Грчевито сам се држао за дебло усред поплавленог поља и мислио шта даље да радим. Ако се опустим, вода ће ме повући и – то може да буде мој крај. У тако хладној реци не бих дуго издржао.

Време је пролазило. Хладноћа ми је продирала у кости. Губио сам снагу. Ране су ме болеле, прсти се кочили, једва сам успевао да се држим за дрво.

Како обично бива у таквим ситуацијама, то сам макар читао и слушао, а сада први пут осетио, чинило ми се да дан траје као читава вечност. Шта може да се догоди да се спасем?

Чуо сам познат звук. Неки трактор је био у близини, био сам сасвим сигуран. Стао сам да дозивам из свег гласа. После сам се и сам зачудио одакле ми снага.

Био је то Арнолд Цеферсон са оближње фарме. Изгубила му се једна овца и он је кренуо да је тражи. Пришао је трактором што је ближе могао, пружио ми неку дугачку грану коју сам прихватио, повукао и – био сам на сигурном.

Почео сам да га грлим и љубим. Расплакао сам се, не знам више да ли од среће или преживљеног страха. Убрзо смо стигли до Арнолдове куће.

Госпођа Цеферсон ми је превила ране и спремила ми чај. Чини ми се да ми никада у животу ниједан напитак није тако пријао као та шоља топлог чаја.

Тек кад сам се загрејао и повратио, Арнолд Цеферсон ми је испричао да је баш у тренутку кад је чуо како неко запомаже, намеравао да се врати. Важније му је било да спасе живу главу него да страда због изгубљене овце.

Имао сам луду срећу.

Питер Холмс

Двадесетпетогодишњи Питер Холмс је фотограф. Ради комерцијалне фотографије за каталоге великих робних кућа. И даље живи у малом месту Хадерлеју, у околини Челтнама у Глостерширу.

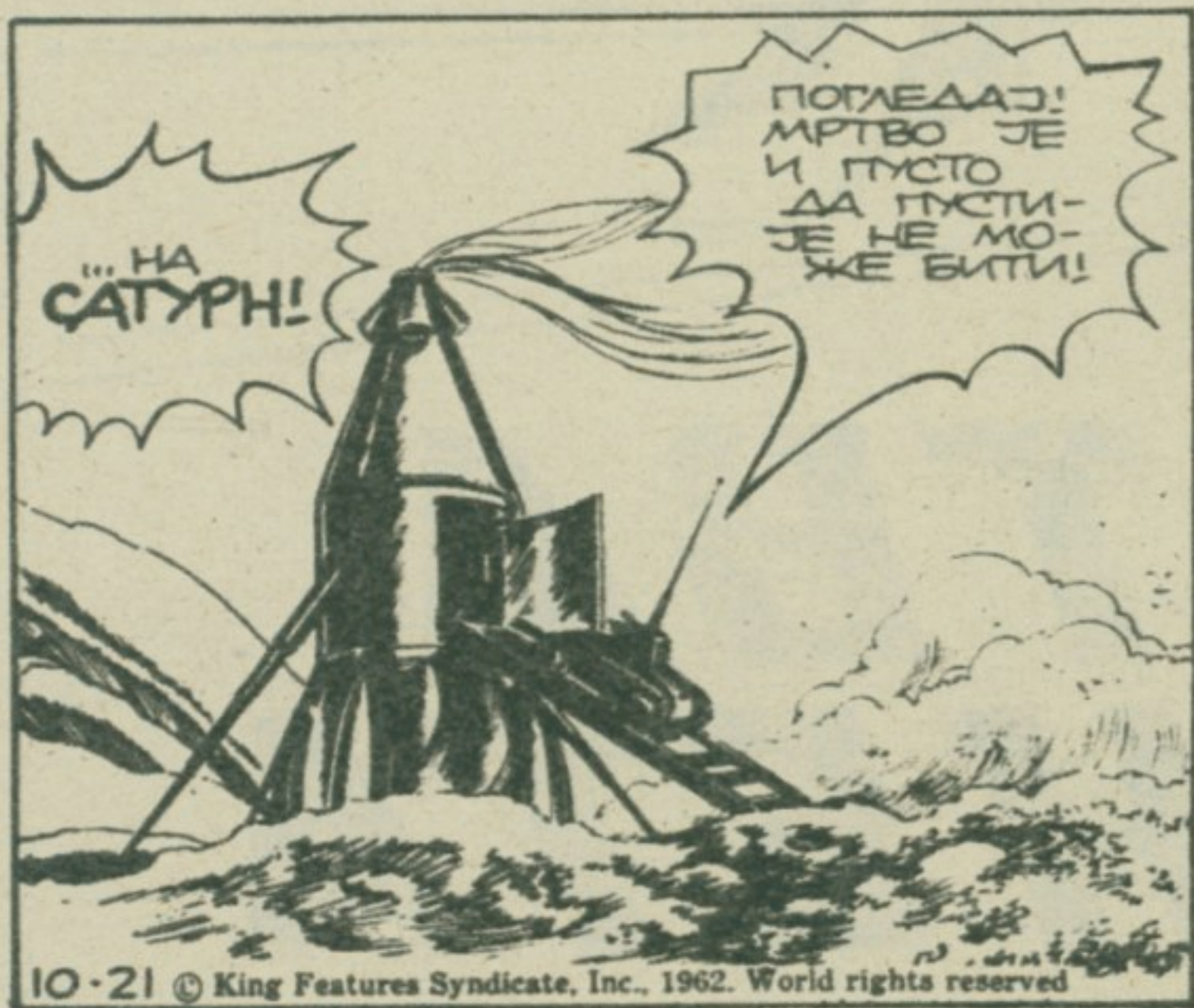
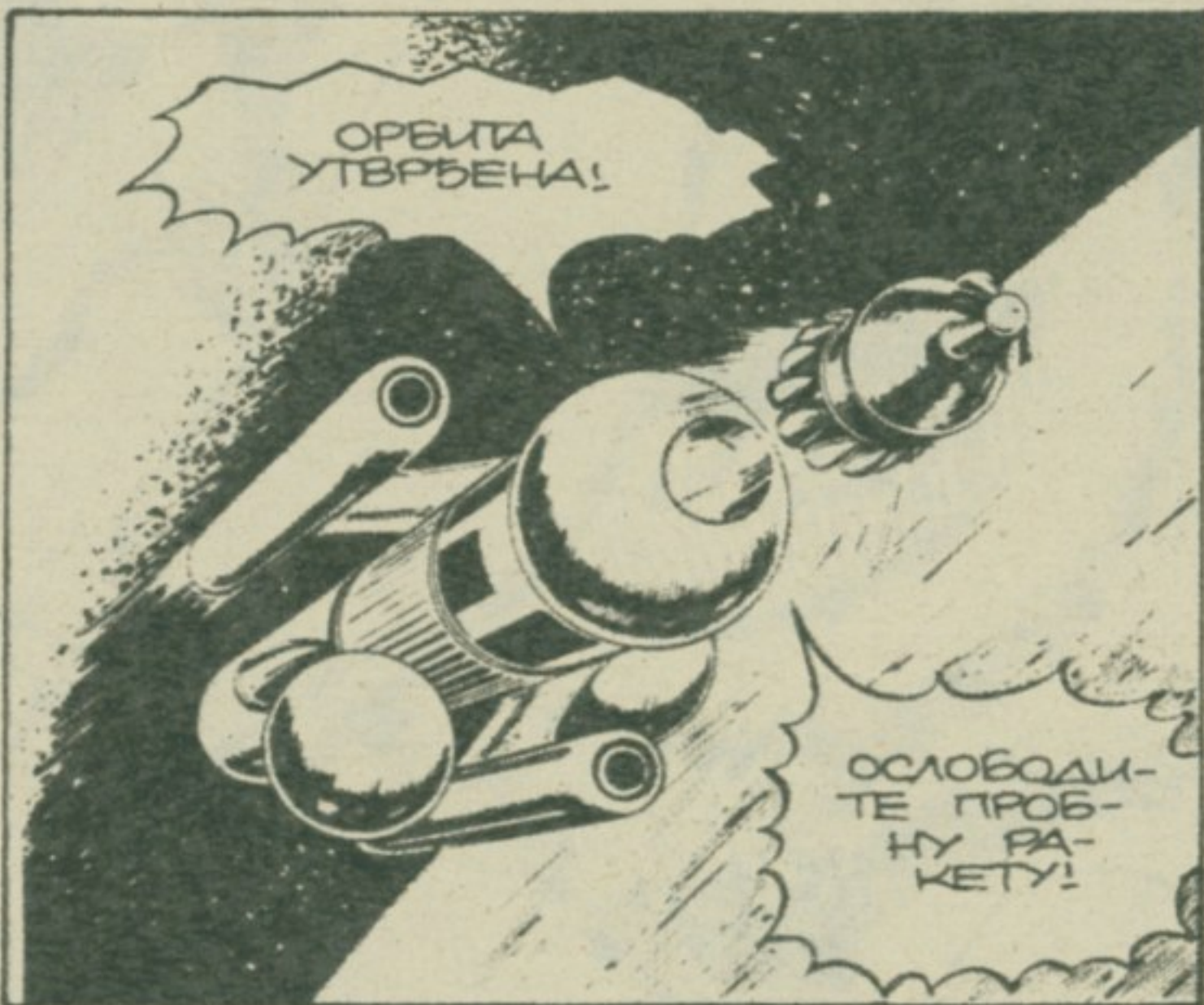
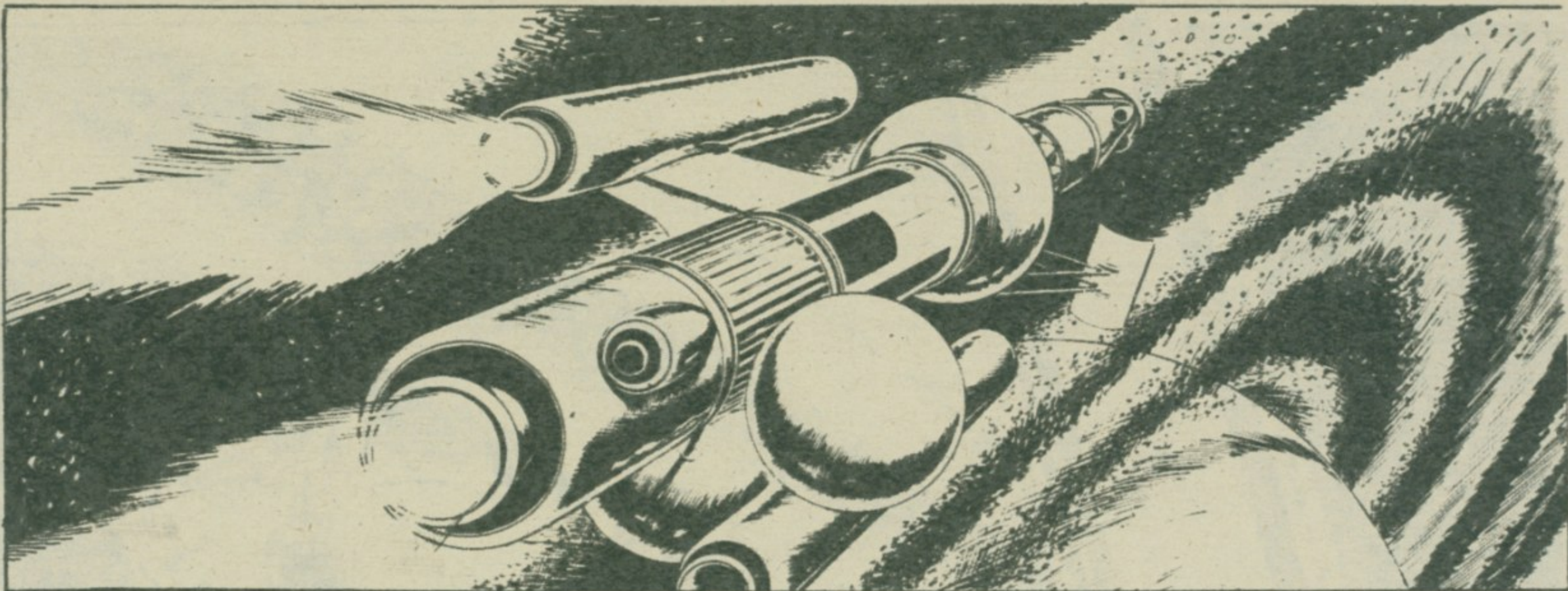

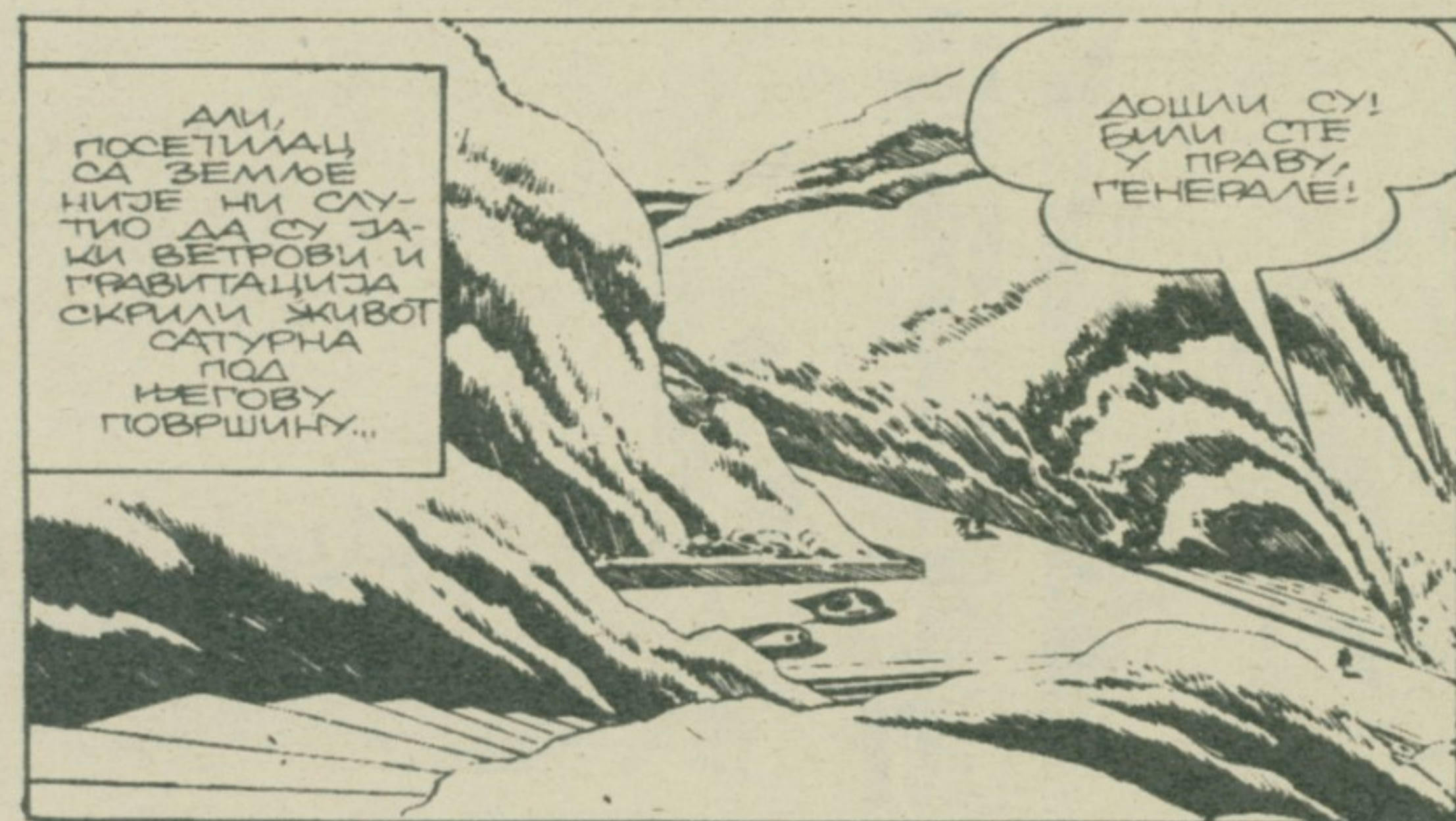
ФЛАШ
ГОРДОН:

МЕК РЕБОУ
(MAC RABOY)

МРТВА ПЛАНЕТА

ШЕСТА ПЛАНЕТА
ОД
СУНЦА,
МНОГО
ВЕЋА
ОД
ЗЕМЉЕ...
ЈАКА
ГРАВИ-
ТАЦИЈА
И ОТРОВ-
НИ ГА-
СОВИ-
ТИ ОМОЋА-
ЈУ СТУШ-
ТАЊЕ...

10-28

© King Features Syndicate, Inc., 1962. World rights reserved.

ЗЕМЉАНИ СУ
НАЈЗАД, КАО ШТО
СМО ОЧЕКИВАЛИ,
ДОШЛИ НА САТУРН!
НИСМО ЗАБАДЛАВА
СВЕ ОВЕ ГОДИНЕ
БИЛИ НА ОПРЕЗУ!
САД ЋЕ НАМ
БАЛДР БИТИ ОД
ВЕЛИКЕ ПО-
МОГИ!

БАЛДР?
ЗАР ТАЈ
БАВОЛСКИ
ЛЖАВ НИТКОВ?
КАКО ЈЕ
ТО МОГУЋЕ,
ГЕНЕРАЛЕ?

ЊЕГОВ
ЗАМ УМ
ПОМОГИ ЋЕ
НАМ У
БОРБИ
ПРОТИВ ОСВАЈА-
ЧА! ОН ЋЕ
САЗНАТИ
КАКВИ
СУ!

РОБОТ-СОНДА
ШАЉЕ ПОДАТКЕ ОД
САТУРНОВЕ ПОВРШИ-
НЕ, АЛИ ЈОШ НЕМА
ТРАГА НЕКОГ ЖИВО-
ТА, ДОКТОРЕ
ЗАРКОВ!

ЛАКО ЈЕ
МОГУЋЕ
ДА ЈЕ
ТО
МРТВА
ПЛАНЕТА,
ФЛАШЕ!

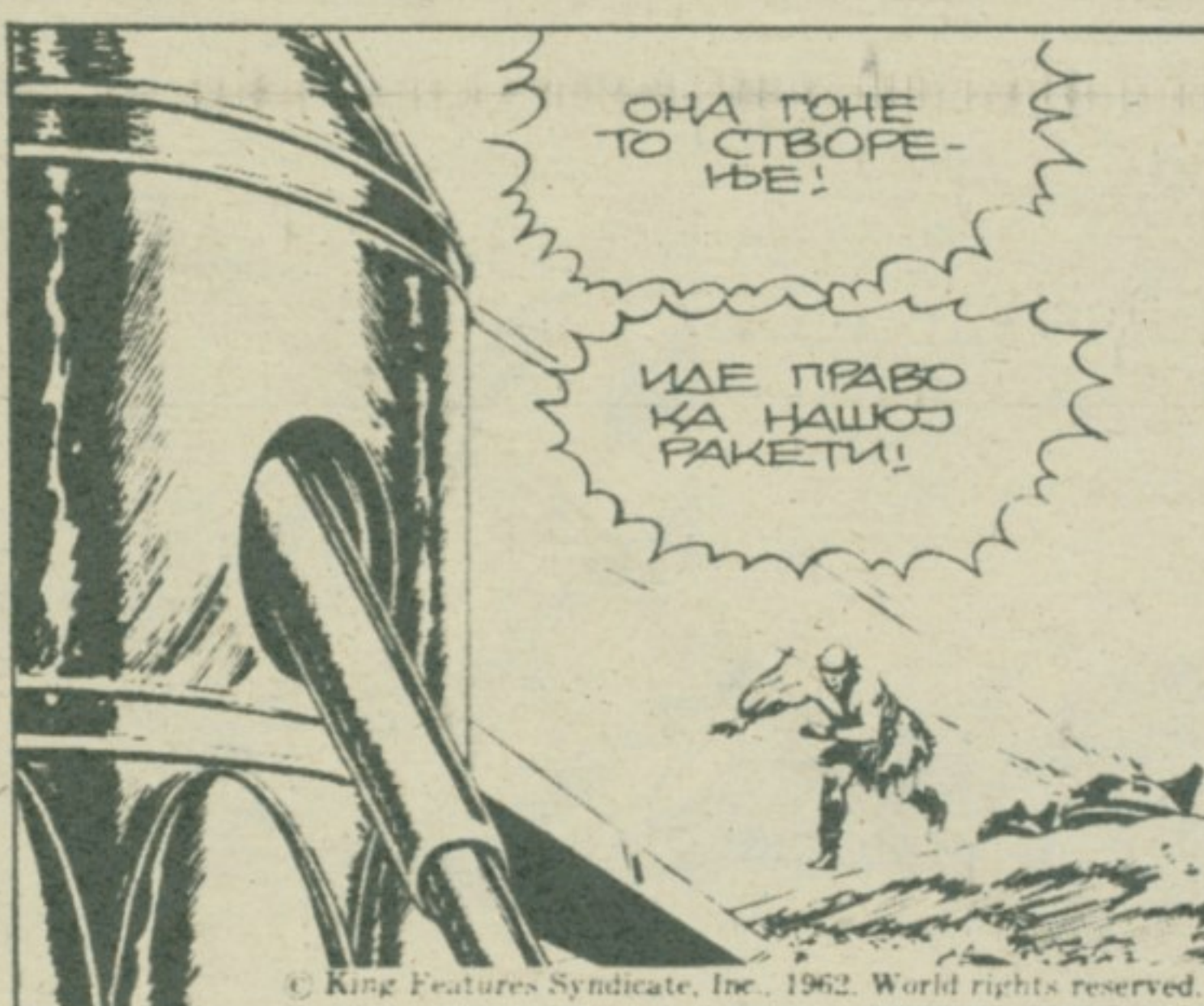
ЗНАШ, ТА ГРАВИТАЦИЈА,
ПА ОТРОВНИ
ГАСОВИ...

ДОКТОРЕ!
КАМЕРЕ
СУ НЕШТО
УХВАТИЛЕ!

ЖИВО
БИЋЕ!

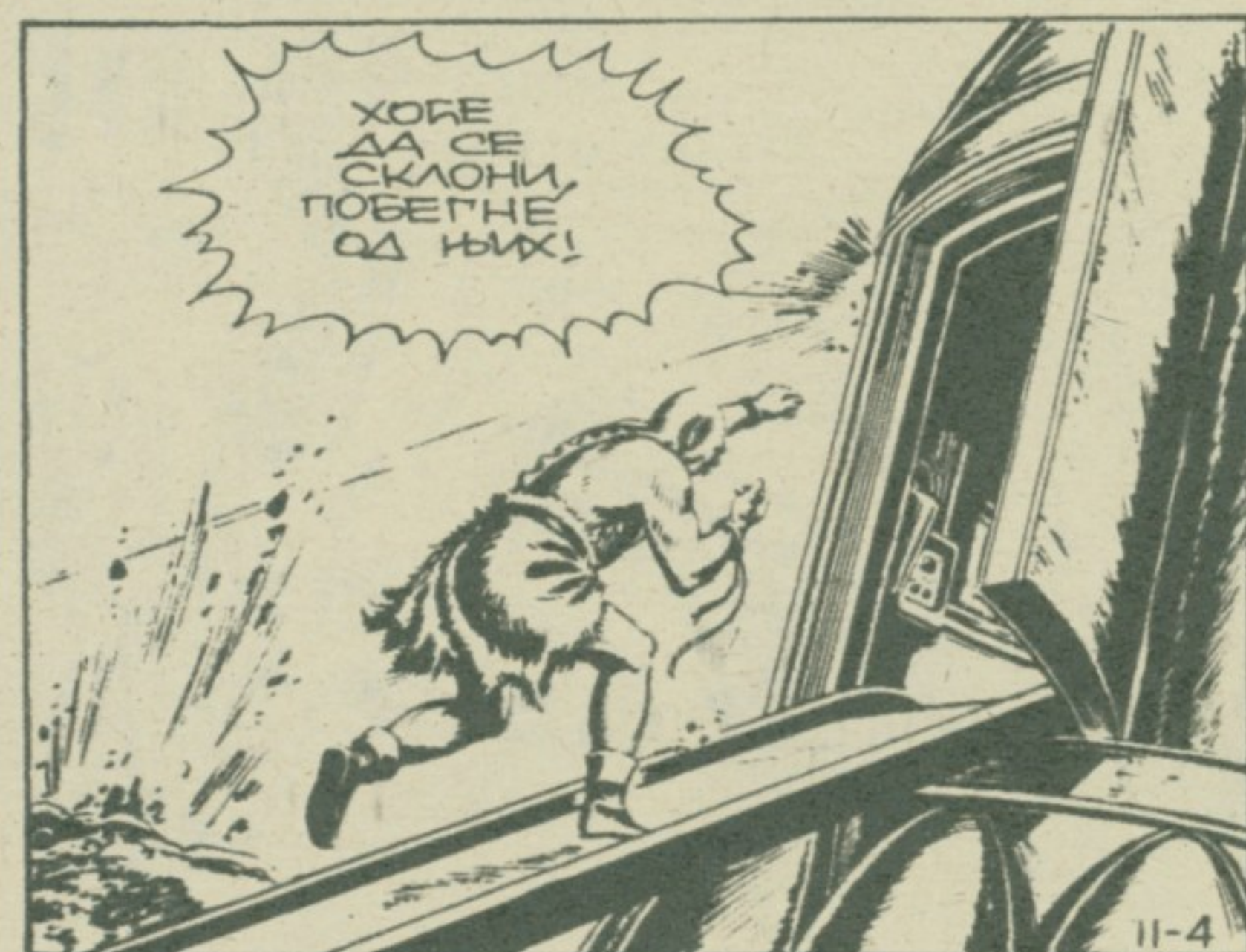
ТУ СУ И
НЕКАКВА
МЕХАНИЗОВА-
НА ВОЗИМА!

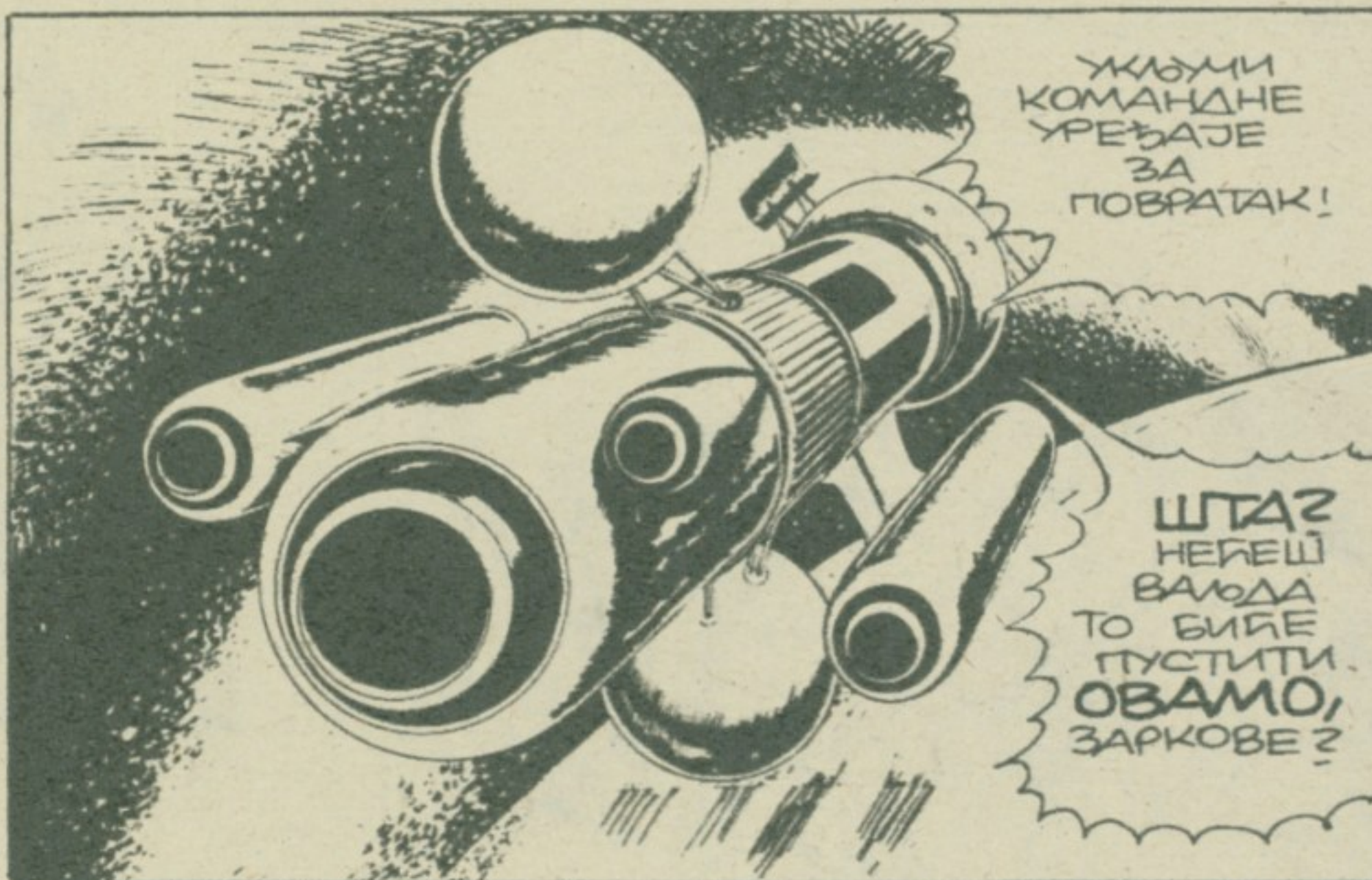
ОНА ГОНЕ
ТО СТВОРЕ-
ЊЕ!

ИДЕ ПРАВО
КА НАШОЈ
РАКЕТИ!

© King Features Syndicate, Inc., 1962. World rights reserved.

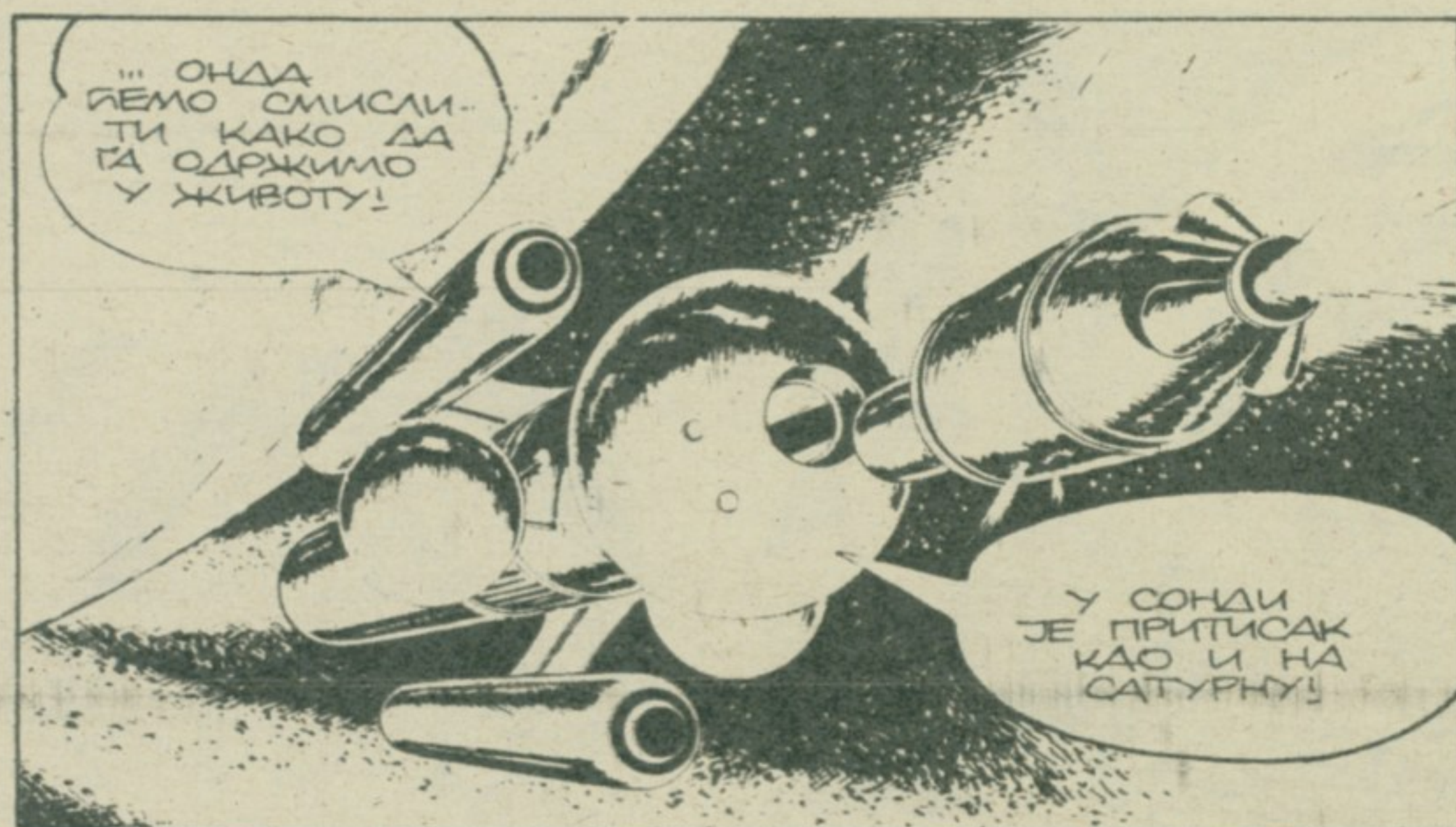

ХОЋЕ
ДА СЕ
СКЛОНИ
ПОВЕГНЕ
ОД ЊИХ!

ЖИВИ
КОМАНДНЕ
УРЕЂАЈЕ
ЗА
ПОВРАТАК!

ШТА?
НЕГЕШ
ВАЈДА
ТО БИЋЕ
ПУСТИТИ
ОВАМО,
ЗАРКОВЕ?

5 11-11 King Features Syndicate, Inc. 1962 World rights reserved

11-18

© King Features Syndicate, Inc., 1962. World rights reserved.

СВИ
СУ
БИЛИ
ЗБУ-
ЊЕНИ
И
УГЛА-
ШЕНИ
ПО-
НАША-
ЊЕМ
СА-
ТУР-
НИЈАН-
ЦА...

ЗАДРЖИТЕ
ГА! НЕ СМЕ
ИЗИЊИ ОДАВ-
ДЕ!

БАДАР
У КАВЕЗУ
НИКАД!

ПРОШАО ЈЕ
КРОЗ
ЧЕЛИЧНА
ВРАТА! НЕ-
МОГУЋЕ!

ОН РАЗУМЕ
СВАКУ РЕЧ!
КАКО ЈЕ
НА САТУР-
НУ УСПЕО
ДА НА-
УМ НАШ
ЈЕЗИК?

ВЕРОВАТНО
ВЕЋ ДУГО ХВА-
ТАЈУ РАДИО
СИГНАЛЕ СА ЗЕМ-
ЉЕ! ЗАШТО СТЕ ПО-
МЕНУЛИ ТАЈ КАВЕЗ?
КАПЕТАНЕ? ТАМАН
ОДМ БИО НА ПУТУ
ДА ЗАДОВИЈЕМ
ЊЕГОВО ПОВЕРЕ-
ЊЕ!

НЕ МОГУ ДА
ДОЗВОЛИМ ДА
РАЗЈАРЕНА ЗВЕР
ЈУРЦА ПО ЛЕТЕЛИ-
ЦИ! ВИДЕЛИ СТЕ
КОЛИКО ЈЕ СНА-
ЖАН! ПУЦАЈТЕ
ЧИМ ГА УГЛЕ-
ДАТЕ!

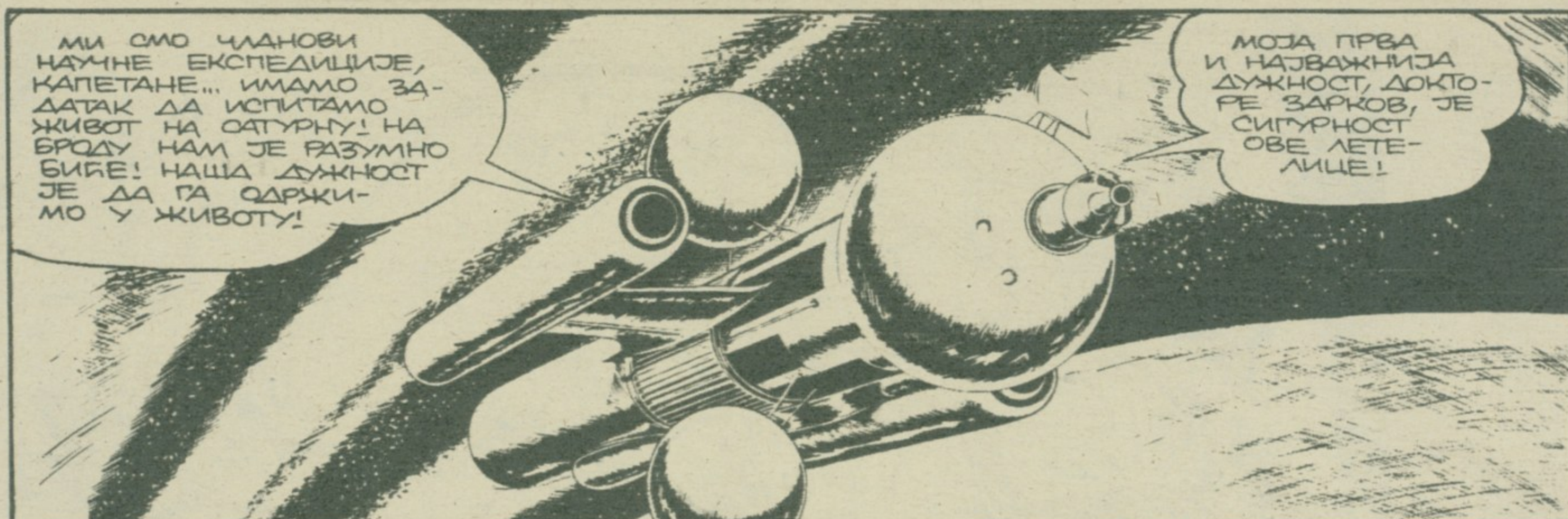

КАПЕТАНЕ КОСЛО!
ОПШТА УЗБУНА! ОНО
УДОВИШТЕ ЈЕ ПРОДРАО
У КОНТРОЛНУ САЛУ
И ПОЛОМИЛО
СВЕ УРЕЂАЈЕ!

КАСНО!
ГОТОВ
ЈЕ!

ИЗГУБИЛИ СМО ДВА
НАЈБОЉА ЧЛАНА ПО-
САДЕ! СВИ БЕМО
ПАСТИ НА ТУ
ПРОЗНУ ПЛАНЕТУ!

НЕ, КАПЕТАНЕ!
ОНИ НИСУ МРТВИ, А
ТО БИГЕ ЈЕ САМО
НИШТИЛО НАШЕ
РАДИО-УРЕЂАЈЕ! И
ЗАПАМТИТЕ, ТО НИЈЕ
ЗВЕР ВЕЋ ИНТЕЛИ-
ГЕНТНО И СНАЖНО
БИГЕ КОЈЕ СМО
САМИ ОКРЕНУЛИ
ПРОТИВ НАС!

МИ СМО ЧЛАНОВИ
НАУЧНЕ ЕКСПЕДИЦИЈЕ,
КАПЕТАНЕ... ИМАМО ЗА-
ДАТАК ДА ИСПИТАМО
ЖИВОТ НА САТУРНИУ! НА
БРОДУ НАМ ЈЕ РАЗУМНО
БИГЕ! НАША ДУЖНОСТ
ЈЕ ДА ГА ОДРЖИ-
МО У ЖИВОТУ!

МОЈА ПРВА
И НАЈВАЖНИЈА
ДУЖНОСТ, ДОКТО-
РЕ ЗАРКОВ, ЈЕ
СИГУРНОСТ
ОВЕ ЛЕТЕ-
ЛИЦЕ!

ЈА
НЕБУ
ИГРАТИ
ЖМУРКЕ
С ПОВЕС-
НЕЛОМ
ЗВЕРИ!

МОМЦИ, УЗМИТЕ
НЕУТРОНСКЕ ПУШКЕ!
ОНЕ ЋЕ
ЗАУСТАВИТИ
ТОГ САТУР-
НИЈАНЦА!

ТО ЈЕ
НАЈСИГУР-
НИЈИ
НАЧИН
ДА ГА СЕ
ОСЛОБОДИ-
МО, КА-
ПЕТАНЕ!

ОБЈАВЉУЈЕТЕ
РАТ ТОМ БИГУ,
А У МОГУЋНОСТИ
СМО ДА УСПО-
СТАВИМО С
ЊИМ КОНТАКТ?!

ЈКАО
МИ ЈЕ,
ГОРДОНЕ!
НЕ МОГУ ДА
СЕ КОЦКАМ!
РАСПОРЕДИ-
ТЕ СЕ,
МОМЦИ!

ПРЕТРАЖИТЕ
БРОД И БУДИТЕ
СПРЕМНИ ЗА
НАПАД!

ОВО НИЈЕ
ДОБРО, ФЛАШЕ!
ТАЈ ВАНЗЕМАЉАЦ
ГОВОРИ НАШ ЈЕ-
ЗИК! УНИШТИО НАМ
ЈЕ РАДИО-ОПРЕ-
МУ, А ОСТАВИО
НЕТАКНУТУ
НАВИГАЦИО-
НУ КОНТРО-
ЛУ...

СВЕ МИ ГОВОРИ, ЗАРКО-
ВЕ, ДА ОН НИЈЕ СЛУЧАЈ-
НО ДОСПЕО У ОВУ РАКЕ-
ТУ! ИЗА ОВОГА СТОЈИ
ДОБРО РАЗРАБЕН
ПЛАН!

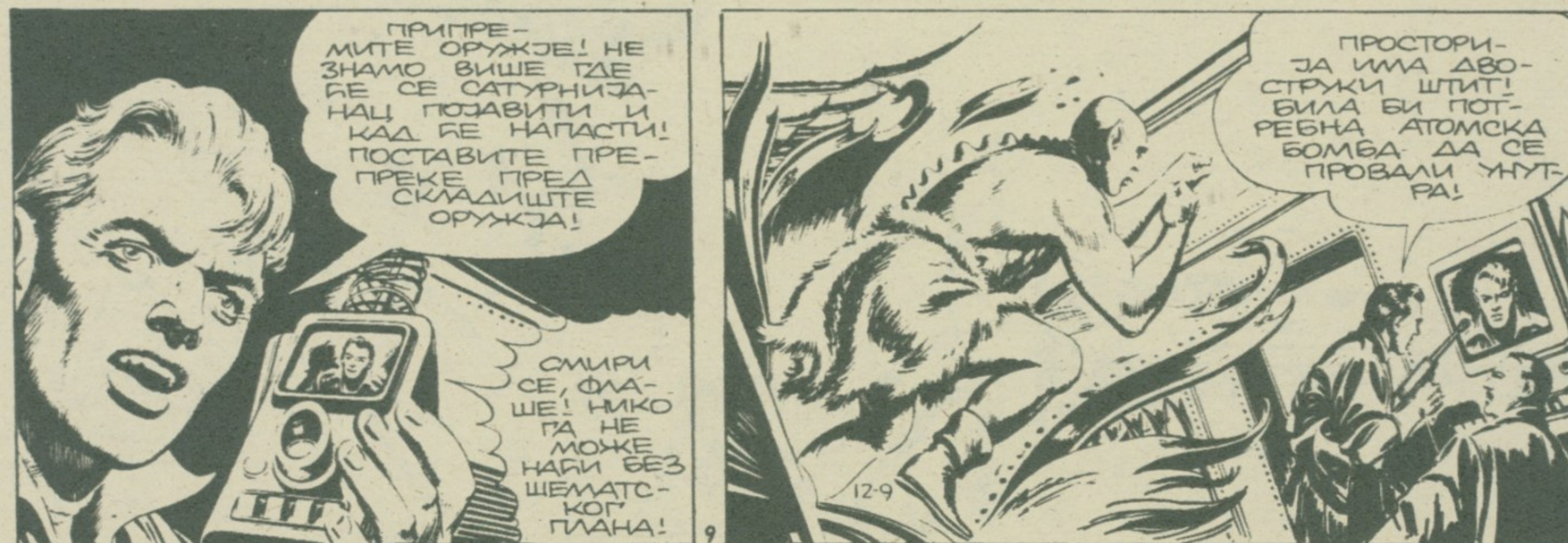
ЗА
ТО
ВРЕМЕ
НА
САТУР-
НИУ...

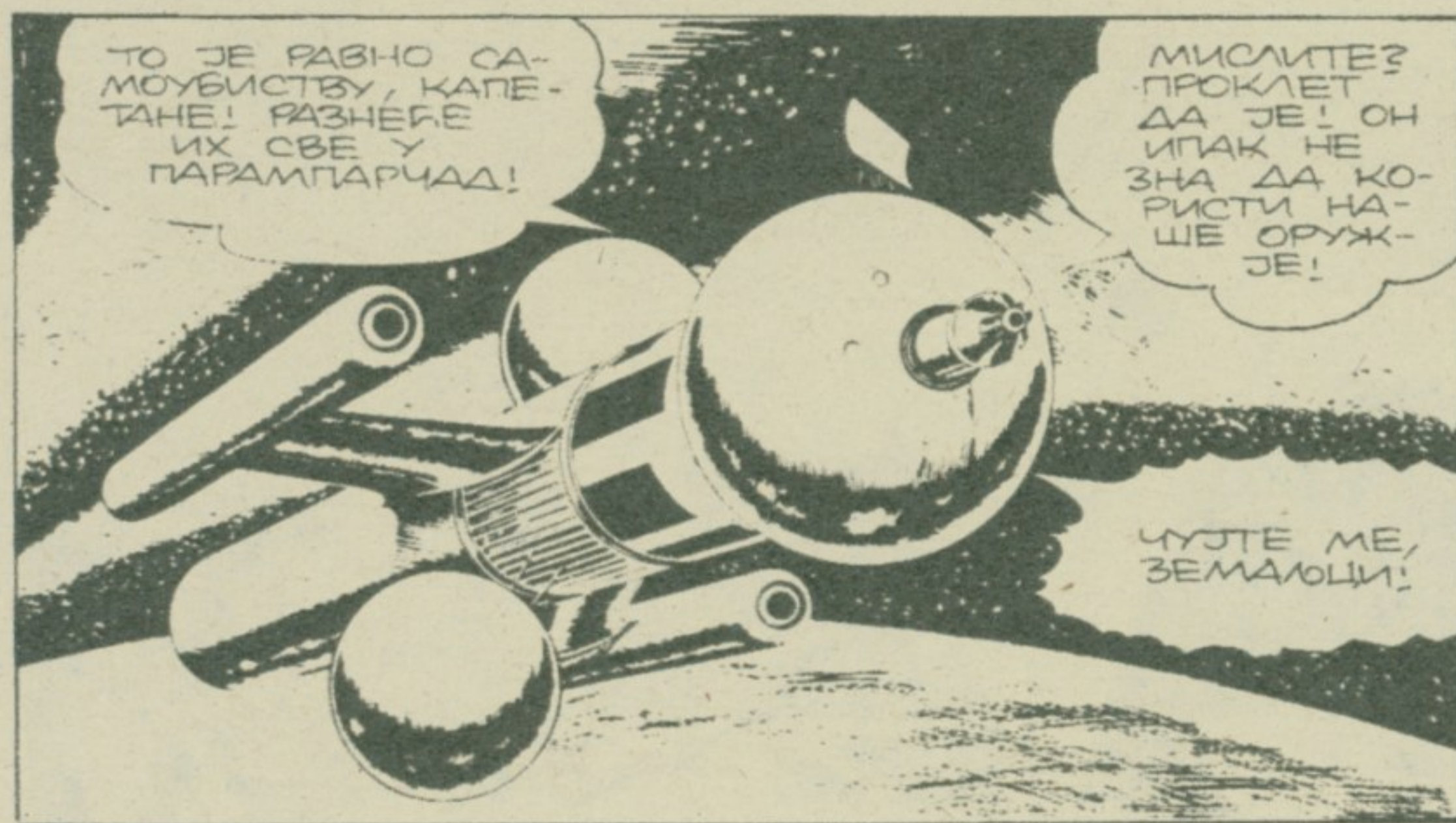
ОПЕРАЦИЈА ЈЕ
УСПЕЛА! ПОМОЋУ
МОЖДАНОГ ОДАШНИКА
У МОГУЋНОСТИ
СМО ДА ПОСМАТРАМО
ТЕ ЗЕМАЉАЦЕ БАЛДО-
РИМ ОЧИМА, А ЧУЈЕМО
ИХ ЊЕГОВИМ
УШИМА!

РЕЗУЛТАТИ БИ
ТРЕБАЛО ДА
БУДУ ВРЛО ЗА-
НИМЛИВИ!

12-2

© King Features Syndicate, Inc., 1962. World rights reserved.

King Features Syndicate, Inc. 1962. World rights reserved. 12-16 10

НА
САТУР-
НУ...

БАЛДР ЈЕ
ПРЕУЗЕО
СКЛАДИШТЕ ОРУЖЈА
ТИХ ЗЕМАЉАЦА!
ОНИ НИСУ САМО
СЛАБИ ВЕГ И
БЕЗУМНИЦИ!
СИГУРНО ЋЕ
ИХ ПРИМОРА-
ТИ НА
ПРЕДАЈУ!

ПОСМАТРАЈМО
КАКО ЋЕ СВЕ
ДАЊЕ ТЕГИ!
БАЛДРОВ МОЖ-
ДАНИ ОДАШИ-
ЉАЧ РАДИ
БЕСПРЕКОРНО!
СВЕ ВИДИ-
МО И ЧУЈЕ-
МО КАО ДА
ОМО НА МЕС-
ТУ ДОГАЂАЈА!

...ЈОШ ШЕСТ МИНУ-
ТА, ЗЕМАЉЦИ, А
ОНДА ЋЕ ВАМ СЕ
ИЗГУБИТИ СВАКИ
ТРАГ КАО ДА
НИКАД НИСТЕ
НИ ПОСТОЈАЛИ!

ОН
НАС
БЛЕФИРА!
ТАЈ
ГЛУПАК
НЕ ЗНА
КАКО ДА
АКТИВИРА
БОМБУ! БРЗО
ЗА
ЊИМ!

НАСТАВИТЕ
С ПАЉБОМ,
МОМЦИ! УНИШТИ-
ЋЕМО ГА ДОК
СЕ ПЕТЛОА
ОКО ВИДЕО-
УРЕЂАЈА!

ТАЈ КАПЕТАН
НИКАКО ДА
СХВАТИ ДА
ИМАМО ПОСЛА-
СА ИНТЕЛЕПЕНТ-
НИМ И ПРЕ-
ПРЕДЕНИМ
БИЋЕМ! ОВДЕ
ЗА ЊЕГА
НЕМА
ПРЕПРЕКА!

УНИШТИО НАМ ЈЕ
РАДИО-УРЕЂАЈ, ЗНАЧИ,
НЕ МОЖЕМО ПОЗВАТИ
ПОМОЋ! ИПАК, ОЛАШЕ,
УБЕЂЕН САМ ДА
НЕЋЕ УНИШТИТИ
ОВАЈ БРОД!

СИ-
ГУРНО
НЕЋЕ
ЈЕР ВЕГ
ГОДИНА-
МА ЧЕ-
КАЈУ ДА
ДОЋЕМО
НА СА-
ТУРН!

ОН БАШ И ХОЋЕ
ДА НАС НАВЕДЕ
ДА НАПАДНЕМО СКЛА-
ДИШТЕ ОРУЖЈА ДОК
НЕ НАЂЕ НЕКИ ДРУ-
ГИ НАЧИН ДА НАС
УНИШТИ! КАКО?

СВАКАКО!
ПРИТИСАК! ГРАВИТА-
ЦИЈА! МАШИНСКО
ОДЕЉЕЊЕ!
ЗАРКОВ...

ПОГРЕШИЛИ
ОМО, ОЛАШЕ!
СРЕДОМ, НЕМА ГА
ОВДЕ!

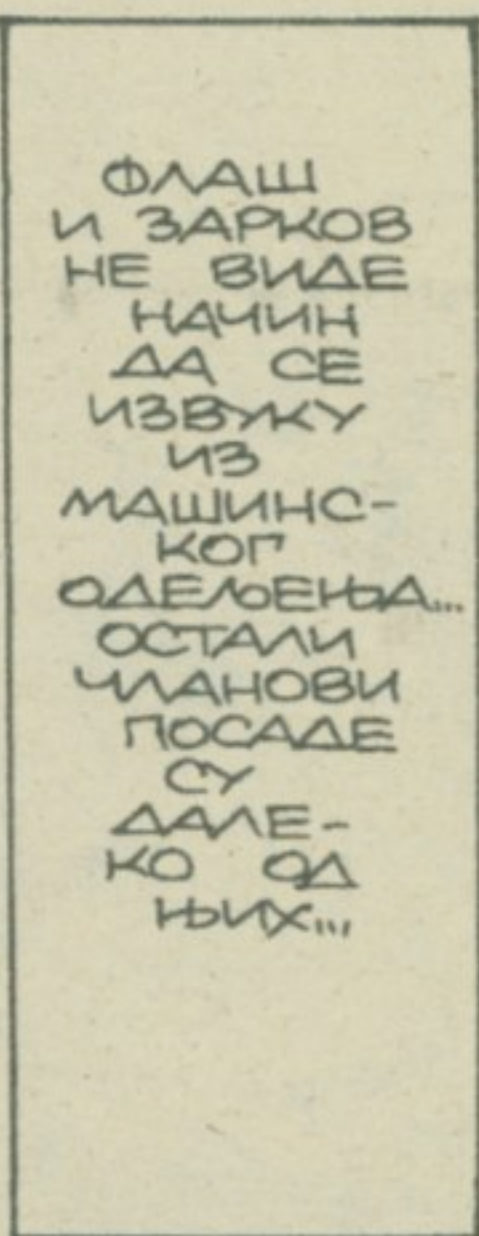

ЗЕ-
МАЉСКИ
ЦРВИ...

ГМЦАЈ,
ЗАРКОВЕ!
УБИЈЕ
НАС!

МЕНИ
НЕ МОЖЕ-
ТЕ
НИШТА!

ФЛАШ
И ЗАРКОВ
НЕ ВИДЕ
НАЧИН
ДА СЕ
ИЗВУКУ
ИЗ
МАШИНС-
КОГ
ОДЕЉЕНА...
ОСТАЛИ
ЧЛАНОВИ
ПОСАДЕ
СУ
ДАЛЕ-
КО ОД
ЊИХ...

БЕДНИ ЗЕМАЉСКИ
ОТВОРОВИ! ЗАР СЕ
УСУЂУЈЕТЕ ДА
НАПАДНЕТЕ
БАЛДРА?

ЈОШ ЈЕДАН
НЕПРОМИШ-
ЉЕН ПОТЕЗ
И ГОТОВИ
СТЕ!

АТОМСКА ДИЗАЛИЦА ЗА
РАД НА АТОМСКИМ МАШИНАМА...
ТОЛИКО ЈЕ СНАЖНА ДА МОЖЕ
ДА ДИГНЕ ТОНЕ...

МОЖДА МИ
ЈЕСМО СЛАБИ,
БАЛДРЕ, АЛИ
НАШЕ МАШИНЕ
НИСУ!

СТАНИ!
СКЛОНИ
ТО!

НАША ОЧАГА
ЈЕ У НАШЕМ
УМУ, САТУРНИ-
ЈАНЧЕ!
ХЕЈ! ЧЕКАЈ...

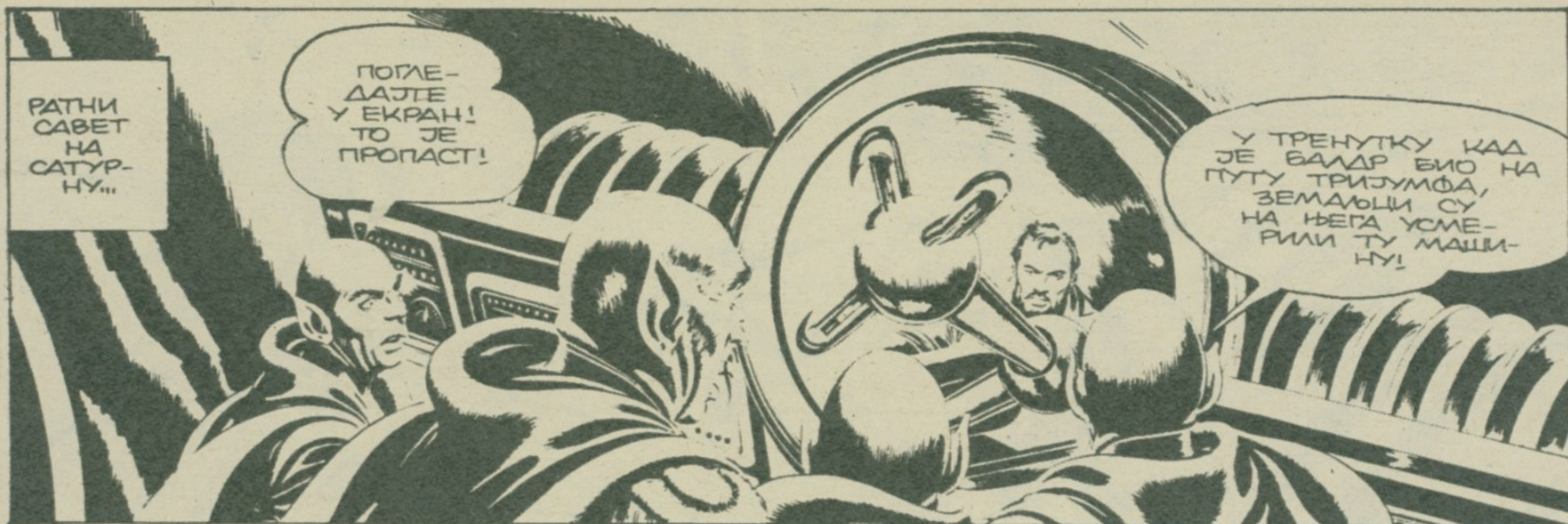
НЕ... НЕ...
БАЛДР
ОДЛАЗИ...

КУДА
БЕШ?
НЕ МО-
ЖЕШ
ИЗВИТИ
ИЗ ЛЕ-
ТЕЛИЦЕ!

© King Features Syndicate, Inc., 1963. World rights reserved.

13 1-6

РАТНИ
САВЕТ
НА
САТУР-
НУ...

ПОГЛЕ-
ДАЈТЕ
У ЕКРАН!
ТО ЈЕ
ПРОПАСТ!

У ТРЕНУТКУ КАД
ЈЕ БАЛДР БИО НА
ПУТУ ТРИЈУМФА,
ЗЕМАЉЦИ СУ
НА ЊЕГА УСМЕ-
РИЛИ ТУ МАШИ-
НУ!

ЈОШ НИЈЕ
СВЕ ГОТОВО, МОЖИ
ПОТЧИЊЕНИ! БАЛДР
ЈЕ УСПЕО
ДА СЕ ОСЛОБОДИ...

НИКАДА
НЕБЕТЕ
УХВАТИ-
ТИ, БАЛДРА!

А У МАШИНСКОМ ОДЕЉЕЊУ
БРОДА...

НЕМА
НИКОГ! САТУР-
НИЈАНАЦ ЈЕ
УМАКАО! НЕСТАО!
АЛИ, ГДЕ?

ЗАТВОРИ
ИЗЛАЗ! БРЗО!
ГОТОВО ЈЕ С БАЛД-
РОМ! НЕСТАО ЈЕ
У БЕСКРАЈУ...

КОЛИКО
СУ ОЗБИ-
НА ОШТЕ-
ГЕНА,
КАПЕТА-
НЕ КОСЛОВ?

НЕ МОЖЕМО
ОБАВИТИ ПОПРАВКЕ
И КРЕНУТИ
НАЗАД НА
ЗЕМЉУ!

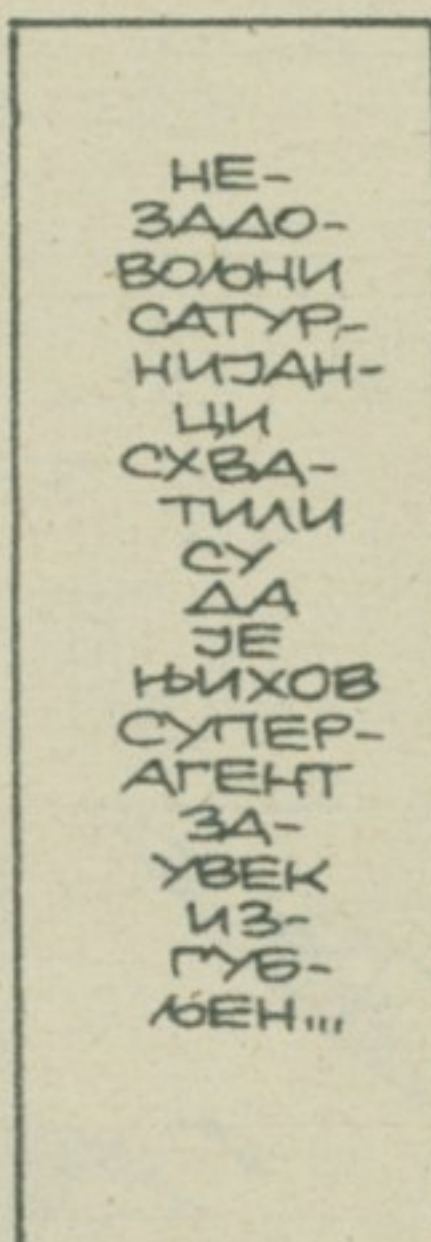
ПО-
ГЛЕДАЈТЕ
МОНИТОР!

НАШ РОБОТ НА
САТУРНУ ЈЕ ОТКРИО
ГРАД И УВУКАО
СВОЈУ ТЕЛЕТЕЛЕПСКУ
ЊУШКУ
У ЊИХОВУ
ГРАЂЕВИНУ!
ТАМО
ВЕГАЈУ
МУДРАЦИ
САТУРНА!

ЧЕКАЈ,
МАЈК!
УТУТИЋЕ-
МО ИМ
ОПРОШТАЈНЕ
РЕЧИ!

© King Features Syndicate, Inc., 1963. World rights reserved.

© King Features Syndicate, Inc., 1963. World rights reserved.

ДРЕВЕЋЕ УБИЈАЈУ ДРЕКОМ

Становници соломоновог острва Улаве на смрт нападају дрвеће бесмислено дреком. Обичај се, кажу, поштује одвајкада. У шик зоре, сељани предвођени најстаријим члановима прикладу се дрвету и почну да му се издиру у уши (лишће).

СУВИШЕ УВЕРЉИВО ЧУДОВИШТЕ

Посетиоци вашара су стрпљиво чекали да би видели Кинг-Конга – двадесет трогодишњег Мајка Таула у костиму мајмуна. Мајк је наступао на вашарима и имао огроман успех. Најзбуђивије је било у Халерсфилду, Јоркшир. Узбуђење је нарасло до врхунца кад је савио шипке на свом кавезу и скочио у публику. Један преплашен човек је зграбио гвоздену шипку и ударио га по глави. Посетилац је панично побегао, а „Кинг-Конга“ су одвели у болницу где су му ушили рану на глави и ставили шест копчи. ■

ЖЕНА ОД КОЈЕ ЈЕ И ОТРОВ БОЉИ

Показало се да греше они који воде двојку са великим умовима свог доба. Својевремено је један члан енглеског Парламента прекинуо свој досадни говор у Доњем дому и рекао: „Председник владе је заспао“. Лорд Норт, тадашњи премијер отворио је једно око и узвратио: „Камо лепе среће да сам и ја могао“.

Леди Астор је на истом месту једном рекла сер Винстону Черчилу: „Да сам ваша жена, сипала бих вам отров у кафу“. Черчил је одговорио: „Да сам ваш муж, ја бих ту кафу и попио“. ■

КУЋА СТВОРЕНА ЗА ЛОПОВЕ

Полиција Венецуеле је издала налог за хапшење познатог криминалца. На њихову жалост, кућа тог човека се налазила тачно на граници Венецуеле и Колумбије.

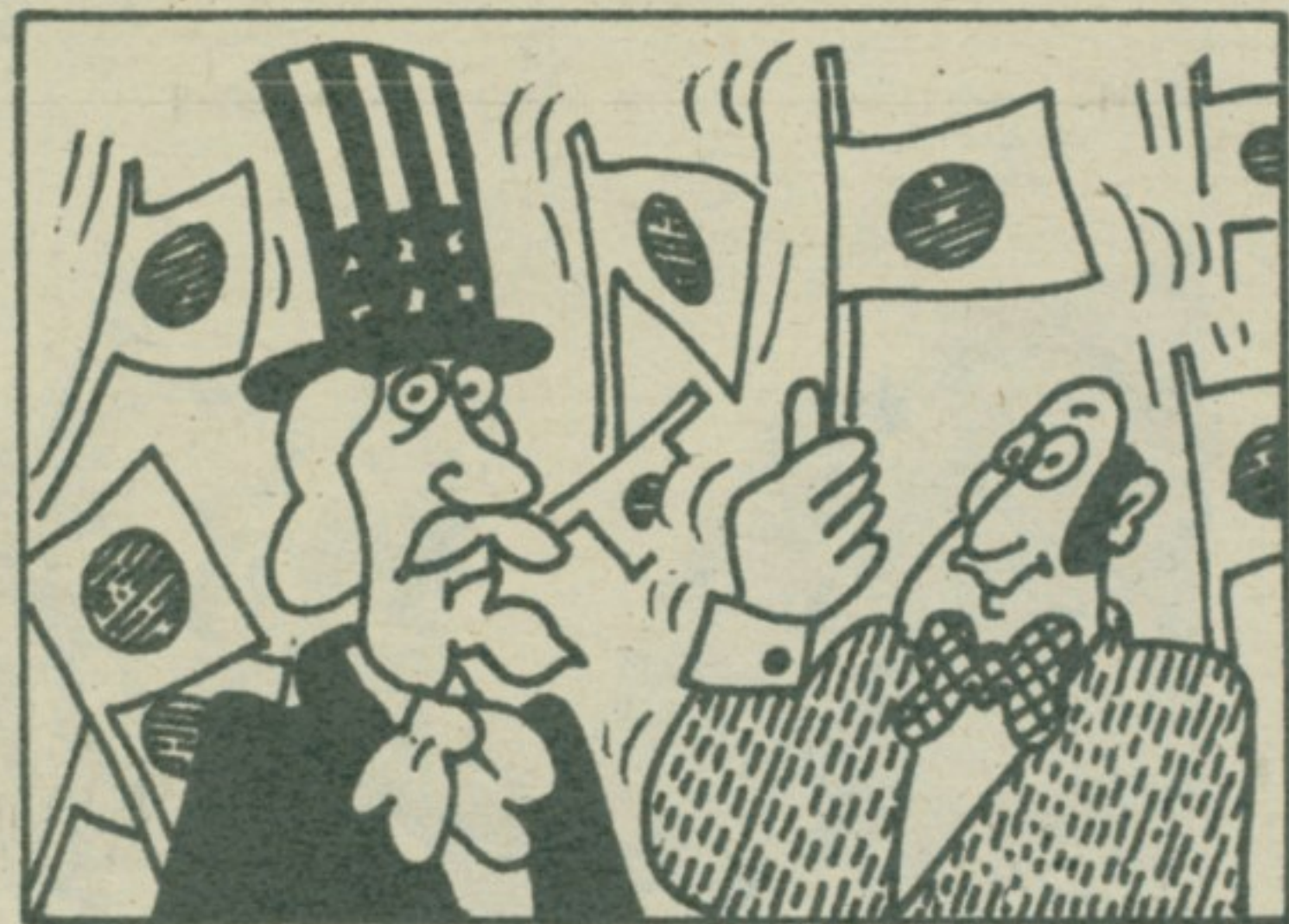
Кад су дошли да га ухапсе, овај је побегао у своју спаваћу собу, закључао се и позвао свог адвоката. Његова спаваћа соба се налазила на територији Колумбије, а дело за које је оптужен није кажњиво у тој земљи.

Полиција Венецуеле је морала да одустане. ■

ОКЛАХОМА, ЈОКОХАМА, ТАКО РЕЋИ ИСТО

Приликом посете Лихтенштајну, гувернеру савезне америчке државе Оклахоме, Џорџу Нају, приређена је свечана вечера на одговарајуће високом нивоу. Све се одвијало по протоколу, изузев што се гувернер прилично зачудио када је на уласку у хотел где се пријем одржавао, угледао како се на јарболима вијоре лихтенштајнска и јапанска заставе.

Како ни по коју цену није хтео да испадне незахвалан или дрзак, гост је сачекао да се вечера за-

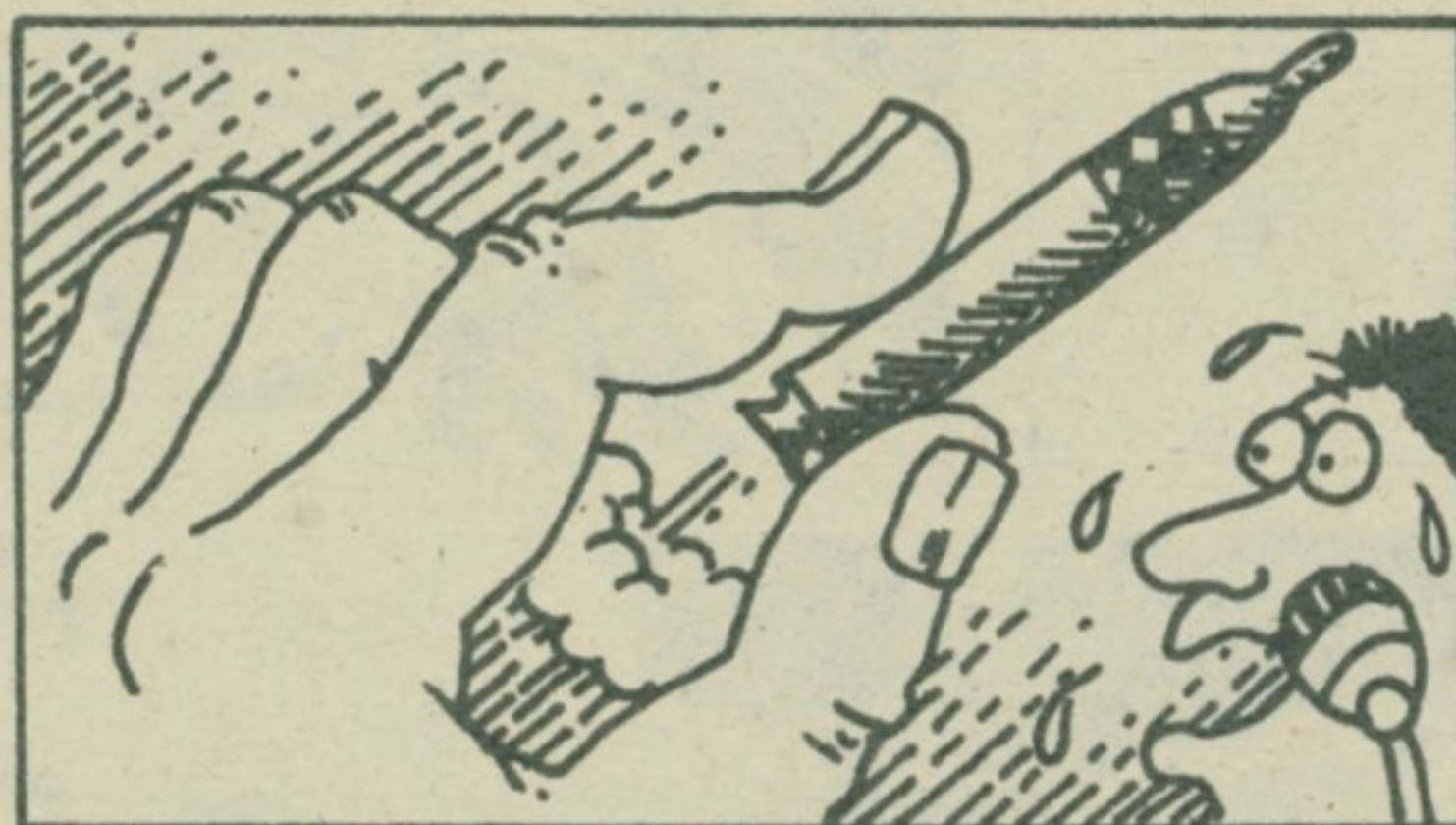

врши и да се тек онда код једног од хотелских службеника распиша откуд јапанска уместо америчке заставе.

Господине, ради се о грешци у споразумевању. Мислили су да сте ви гувернер Јокохаме – гласно је одговор. ■

И ОНДА СУ ЧЕТИРИ ЦИНОВСКЕ РУКЕ...

За време лансирања свемирске летелице без људске посаде „Цемини II“ 1960. године коментатор једне познате америчке радио-мреже унапред је спремио свој извештај, укључујући и у секунде испланирану сатницу лансирања. Када је и последња секунда одбро-

јана, репортер је почео да чита: „Полетање. Циновска ракета винула се, пара изнад Атлантика предивно, плаво, флоридско небо. Заглушујућа грмљавина потреса околину“. Ту је новинар коначно подигао очи с текста што му је омогућило да види како је ракета тачно тамо где је и дотада била, на лансирајућој рампи, да, сходно томе, ни о грмљавини, потмулој или заглушујућој, нипошто не може бити говора. Уместо да се збуни, новинар је спремно наставио: „И ево, нешто није у реду – четири циновске механичке руке посегле су за ракетом и спустиле је назад на рампу“. Ако је за вађење из соса, и није тако лоше. Остаје једино питање руке: колико ли су морале да буду дугачке? ■

НЕОБЕЗБЕЂЕНА БЕЗБЕДНОСТ

Служба безбедности Федералне банке у Ричмонду, Вирџинија, одржавала је састанак на коме се разговарало о начину заштите службеника од наоружаних пљачкаша. У току састанка, међу службеницима безбедности је дошло до сукоба, па је у насталој борби убијен један чувар, а троје је рањено. ■

УМИЉАТИ ЛАВ

Скот Брант је шетао једне ноћи близу своје куће у Минесоти, кад је у мраку приметно како сијају нечије очи. Био је то мали пас, како је он мислио, који му је лизао руке и умиљавао се око њега. Скот га је повео кући, дао му да се игра по стану. Међутим, забринуо се кад је животиња почела да уништава намештај, па је позвао ветеринара. Ветеринар је телефонирао зоолошком врту, који је одмах послао двојицу чувара да узму четворомесечног лава који се изгубио. ■

УРОКЉИВЕ ОЧИ

Полицијци из Саутенда, Есекс, су пожурили ка својим патролним колима, пошто је једна жена телефонирао да је из аутомобила који је прошао поред ње, врило нечије тело испод поклопца мотора. Сусретнувши означено возило и испод поклопца мотора су угледали две поце.

Испоставило се да је власник тих поцу био механичар који је покушавао да открије шта лупа у мотору. ■

ВРС 85

ЦИЦА

ПРОФИЦА
КИЦБИХЕЛ ФОН СУПЕНТОПФ
ИЗ ФИЛМА "АМАДЕУС"

КОМПЛЕТ
ИЗ ФИЛМА
"ПЕВАЈМО НА
БЛУЗГАВИЦИ"

НЕЗАБОРАВНИ
КОСТИМ У
"ЦИЦАНУ"

ЦИЦУ ЗАЛЕПИ
НА КАРТОН И
ИСЕЦИ

КОСТИМ У ФИЛМУ
"ЦИЦА НА УСИЈАНОМ
ЛИМЕНОМ
КРОВУ"

КОСТИМ ИЗ ФИЛМА
"ТАЧНО У АВА"

ЦИЦА
ГЛУМИЦА
У ФИЛМУ
"СУПЕР
ЦИЦА"

ПОСТЕДЊА МР

**БИЛО
ЈЕДНОМ
НА ДИВЉЕМ
ЗАПАДУ**

Тек што се, у 39. години, оженио знатно млађом артисткињом Агнес Тачер Лејк, власником путујућег циркуса „Дивљи запад“, Дивљи Бил Хикок бацио се на нов примамљив посао. Оставио је младу у родитељској кући у Син-

**НАШ ЧИТАЛАЦ БОРИС
СЛАТИНШЕК ИЗ ЗЕНИЦЕ
ТРАЖИО ЈЕ ПРИЧУ О СМРТИ
БИЛА ХИКОКА. ПРИЧАМО ЈЕ
САДА И ПОМИЊЕМО
КАЛАМИТИ ЏЕЈН, ЖЕНУ
ЧИЈИ ЈЕ ЖИВОТ БИЛОВА
СМРТ САСВИМ ПРОМЕНИЛА**

синатију и повео експедицију копача злата у Дакоту. Агнес није била срећна због тога, али је приста-ла надајући се да ће њен љубљени Бил, овенчан славом најбољег револвераша овог пута да се докопа позамашног блага.

Но, Билевим негованим рукама, са дугим и осетљивим прстима, није пристајала лопата, још мање крамп. И тако, док су људи обузети златном грозницом прекопавали околна брда верујући у сопствену срећу, Дивљи Бил је седео у Дедвуду, најчешће у салуну Карла Мана и – према писању локалног листа „Дедвуд телеграма“ – згртао више злата на картама него да је и сам копао...

Билово „празноверје“

Без обзира на све, било је то чудно понашање једног младожење које тада није могао нико да разуме осим његовог блиског пријатеља Колорадо Чарлија. Он је касније обелоданио да је Бил оболео и да му је вид нагло слабио. Због тога је, две године раније, престао да наступа у једној трупи под вођством чувеног Неда Бентлина, где је са чувеним Бафалом Билом (Вилијемом Кодиејем) приказивао стрељачке вештине. Али, за разлику од Бафала, страшни револвераш који је умирио

Хејс и Ебилејн, почео је да промашује циркуску мету...

Притиснут црним слутњама играо је покер у Дедвуду, тобоже хладнокрвно, претварајући се да му то представља изузетно задовољство. Тако је дочекао август 1876, почетак петог месеца откако је у Синсинатију оставио лепу Агнес којој је само повремено слао кратка писма.

Другог августа, око четири после подне, опет је дошао у Манов салун и придружио се већ окупљеном друштву: осим Карла Мана, за зеленим столом већ је седео извесни Чарлс Рич и капетан Маси, бивши речни пилот са Мисурија. Место до зида, које је Бил увек из предострожности заузимао да га неки револвераш не изненади у току забаве, сада је заузео Чарли Рич. Бил га је замолио да му уступи ту столицу.

– Ниси ваљда празноверан, Биле! – насмејао се Рич.

Хикок се такође насмејао и прихватио празну столицу. Наслон јој је био окренут према вратима. Ман је почео да дели карте. У рукама Дивљег Била нашла су се два пара кечева са осмицама – релативно јака комбинација у покеру али утолико ризичнија. Док је Бил размишљао, у салун је тихо ушао млад неугледан човек сломљеног носа и лица подбулог од вискија. Бил га није приметио, а ни остали за столом нису обраћали пажњу на дошљака.

Само је шанкер Хари Јанг запазио како се дошљак, који се прво упутио према шанку, нагло окренуо и из непосредне близине испалио један метак из свог „колта 45“ право у потиљак Џемса Батлера Хикока званог Дивљи Бил.

Метак је жртви избио на чело и погодио у руку капетана Масија. Док је убица узмицао према вратима, Бил је, већ мртав, пао са столице и исто тако као што је седео, са прекрштеним ногама, пао на под. Лежао је на боку и у десној руци чврсто држао својих пет карата, од чега два кеча и две осмице које се од тог дана у САД зову „мртвачева рука“...

Дедвудски лекар, др Пирс, позван да помогне славном Билу могао је само да констатује смрт. Описујући овај случај, он је касније додао још једну бизарну појединост: – Као да је судбина хтела да Дивљи Бил буде убијен. Од шест метака у „колту“ убице Мек Кола само је један био исправан. Онај којим је убио.

Две удовице

Убица Џек Мек Кол истрачао је на улицу и дао се у бекство. За њим су убрзо појурили сви који су се нашли у салуну Карла Мана. Градом је одјекнула вест о убиству и узбуђени грађани и копачи

злата почели су да претражују сваки кутак. После извесног времена појавио се, високо подигнутих руку, на вратима једне дедвудске касапнице, а за њим је, с упереним револвером, ишла Марта Џејн Кенери, познатија као Каламити Џејн, некад славна жена са границе. Да жена ухвати убицу и да га разоружа, било би чудно и у Дедвуду, али то је била баш она – Каламити (Џумбус, Русвај) Џејн.

марту осуђен на смрт вешањем.

Хикова удовица је у себи подносила бол, али се Каламити Џејн, и раније склона алкохолу, после његове смрти није трезнила. Дивљи Бил је, уз све своје подвиге, био и врло привлачан човек и лако је склапао познанства са женама. Али, Каламити Џејн је сада јавно јадиковала за њим представљајући се као његова највећа љубав.

Каламити Џејн се неколико година пре смрти сликала поред гроба Била Хикока.

Убица је одмах ухапшен и изведен пред рударски суд. На питање зашто је слеђа пуцао у човека, одговорио је:

– Бил ми је, као шериф у Хејсу, убио брата...

То није била истина, као што је касније други суд утврдио. Али, упитан зашто ипак није позвао Дивљег Била пре него што ће потегнути револвер на њега, Мек Кол је искрено изјавио:

– То би било самоубиство!

Поколебани поротници изгласали су, са 11 према 1, да Џек Мек Кол – није крив. Одлука је у Дедвуду изазвала велико огорчење. Мек Кол је за длаку избегао линчовање. Поново је изведен пред суд у Јенктону, а наредне године у

Заиста, кад је у априлу те, 1876, године дошао у Дедвуд, на челу колоне трагача за златом, поред њега је јахала Каламити, упараћена, као и он, у одело од меке јареће коже, у сјајним чизмама, са сребрним мамузама и блиставим оружјем. Обоје су на глави носили црне „стетсон“ шешире и одмахивали одушевленој дедвудској гомили која је већ знала све легенде о њима. Џејн је са собом донела неколико десетина примерака своје „аутобиографије“, танке књижице коју је у почетку продавала радозналцима, а касније поклањала шанкерима за боцу пива...

Ко је, у ствари, била ова жена, ни данас се тачно не зна. Претпос-

ТВАЧЕВА РУКА

тавља се да је рођена 1860. у Принстону, у Мисурију, и да је три године касније с родитељима кренула на Запад. После девет година, по њеном причању, обрела се у Шајену, пошто је претходно радила као физичка радница на изградњи пруге Унион Пацифик. У то доба већ је носила мушко одело, жвакала дуван, пила и псовала, што се подразумева у њеном тадашњем занимању – била је гонич мазги. Живела је затим у Ебилејну и Хејсу у време кад је Дивљи Бил тамо заводио ред. Године 1872. тражила је да је регрутују за борбу против Индијанаца, али тај део из њене „аутобиографије“ не само што изгледа невероватно, него чак бесмислено... Чињеница је да се појављивала у пограничним салунима, да је пуцала у боце, светиљке, огледала, најављујући свој долазак и тако стекла надимак Каламити (Русвај, Џумбус)... Упркос штети, бармени су волели кад она наиђе, јер је уносила расположење међу гомиле каубоја и повећавала њихову жеђ. А кафеџије од тога живе! Годину дана пре поновног сусрета са Дивљим Билом у Дедвуду придружила се експедицији против Индијанаца под командом генерала Крока, као гонич мазги. Али, једном приликом, кад су се војници заједно купали, откривено је да је женско па су је одмах најурили.

Пиво уз горке сузе

После је лутала сама по Црним Брдима. Дивљи Бил је тада поново ујахао у њен живот, али је ипак велико питање да ли је стварно био њен љубавник. Џејн је онако мушкобањаста, само покаткад била склона женском каћиперству.

Можда ју је Бил сматрао, једноставно, украсом у својој околини, али је очигледно да је Каламити Џејн управо тријумфовала јашући уз њега улицама Дедвуда.

Сада се тетурала од салуна до салуна, пијући своје омиљено пиво помешано са горким сузама. Њени и Билови велики дани су прохујали. Истрезнила се тек кад је Дедвуд захватила епидемија малих богиња. Тадашњи градски лекар др Бебкок причао је касније како је Џејн стављала живот на коцку бринући о смртно оболелим рударима. Међу њеним пацијентима био је и један дечак, извесни Робинсон. Џејн му је нежно указивала сваку помоћ, али је при том задржавала свој груби речник: „Ево, попиј ово, проклето мало копице“ или „Проклет био, седи мирно да могу да ти оперем њушку“... Мали Робинсон се опоравио и никад није заборавио те тренутке.

Док је тонула све ниже, о њој се штампају петпарачки романи. Крајем седамдесетих година у

Каламити Џејн – прва пивопија жедног Запада.

једном од њих она се зове „Бели ђаво Јелоустона“. Кажу да се 1885. удала за извесног Берка у Калифорнији, али је 1887. помињу у Гилт Еџу, у Монтани, као потпуно

седокосу. Године распусног живота оставиле су трага. Кад ју је 1889. у Роулинсу, у Вајомингу, срео Бен Арнолд, борац против Индијанаца, у почетку није могао

да је препозна колико је била стара и оронула.

У књизи „Дедвудски дани“ Естелин Бенет Џејн помиње се како је исте те 1889. године њена популарност достигла врхунац. Ишла је, пише Бенетова, дуж главне улице вукући за руку седмогодишњу девојчицу, рођену у једном од два краткотрајна брака. Знатижељни грађани Дедвуда гледали су је не верујући очима: зар је могуће да је то славна Каламити Џејн!

Дали су јој социјалну помоћ, али је Џејн исте ноћи све спискала заборављајући на дете и урлајући пред зору уснулим улицама Дедвуда не би ли се нашао неко да с њом подели мегдан.

У мају 1900. уредник „Ливингстон поста“ извукао ју је из једне јавне куће и запослио у „Панамеричкој изложби“. У ствари једном од циркуса Дивљег запада. Ту је, из чиста мира, двојици полицајаца плуснула пиће у лице и добила отказ. Новине је опет повремено помињу, пишући о скандалима који су се завршавали хапшењем или протеривањем због пуцњаве или других изгреда.

Сахраните ме уз Била

У јулу 1903. године Џејн се појавила у хотелу „Келовеј“ у Терију, недалеко од Дедвуда. Једва су је примили, јер се видело да онако начетих плућа и јетре не може дуго... Заиста, 2. августа 1903. кад ју је хотелска послуга затекла готово у коми, отворила је очи и упитала:

– Који је данас датум?

Рекли су јој.

– Данас је 27. годишњица смрти Била Хикока... Сахраните ме поред Била! – прошапутала је.

У пет сати једва је дисала па се баш и не зна тачан тренутак њене смрти. Погреб је био један од најсјајнијих у дотадашњој историји Дедвуда. Ипак је то била Каламити Џејн! У скупцени сандук положио ју је надзорник гробља. Презивао се Робинсон. Био је то онај дечак кога је Џејн неговала за време епидемије малих богиња!

Сахрањена је заиста поред гроба своје љубави на којем је у то време стајала мермерна плоча са натписом:

„Дивљи Бил Џ. Б. Хикок устрељен од убице Џек МекКола у граду Дедвуду на Црним Брдима 2. августа 1876.“

ПРИЈАТЕЉУ, СРЕШЋЕМО СЕ ПОНОВО У СРЕЋНИМ ВЕЧНИМ ЛОВИШТИМА ДА СЕ НИКАДА ВИШЕ НЕ РАСТАНЕМО.

ДО ВИЂЕЊА
Колорадо Чарли“

Д. Брандон

ЈЕДРИЛИЦОМ
НА КРОВУ
СВЕТА

ВРАТИЛА СЕ СКИТНИЦА

Оног часа кад смо опловили рт Фервел (Збогом), најјужнију тачку Гренланда, почело је мучно ишчекивање: кад ће нас напасти лед. Нису ме толико плашили стари глечери – могли су се видети и голим оком и радаром – колико свеже откинута комади леда, тешки и по неколико тона, који су се ваљали између таласа. Један ударац и – одосмо на дно.

Лед се појавио много касније кад смо се нашли у висини Готхоба, престонице овог великог острва. Магла се могла сећи ножем па смо на радару пратили непрекинуту линију која је упозоравала на ледене брегове. Наоколо тешка тишина. Осећао се само специфичан мирис леда. А онда неки чудан звук: из магле су као огромне беле утваре почели да израђају ледници. Чуло се језиво крцкање... На палуби „Скитнице“ размишљао сам о онима који су давно пре мене пловили поларним морима.

Многи су страдали

Први у историји открио је Арктик Питеас из Масилије (данашњи Марсеј) који је 330. године пре наше ере дошао до земље Туле, вероватно острва Исланда. Године 982. прешли су викинзи Ерика Црвеног с

Исланда на Гренланд, највеће острво света. Да не набрајам све оне смеле и упорне који су после њих

**ПОЛАРНИ
ИСТРАЖИВАЧ ЈАНУШ
КИРБИЈЕЛ С ЕКИПОМ
ОД ШЕСТ ЧЛАНОВА
УСПЕШНО ЈЕ ИЗВЕО
ЈЕДИНСТВЕН
ПОДУХВАТ: У
ЈЕДРИЛИЦИ
ДУГАЧКОЈ САМО 13
МЕТАРА ПРИШАО ЈЕ
СЕВЕРНОМ ПОЛУ НА
СВЕГА 50 КМ
НАСТАВИЛИ СУ
САОНИЦАМА...**

тврдоглаво покушавали да прокрче пут кроз ледена пространства иако су знали да их вреба хиљаду опасности. Многи су овде оставили кости, али долазили су нови и настављали.

Тешко је заиста наћи на Земљиној кугли неприступачнији и непријатељскији терен од Арктика: магла, снежне олује, ниске температуре, санте које се непрекидно крећу подмукло вребајући незване госте.

Па ипак, ризиковало се. Долазили су овамо трговци, рибари, а од почетка 18. века и научници. И сваки пут, макако се добро припремили и опремили, била је то опасна авантура чији се исход никад није знао...

Временом, искуство је „нацртало“ образац за поларни брод који важи и данас: мора бити кратак да

би брже и лакше маневрисао, највећи део простора резервисан је за гориво и храну, доста је висок а опремљен крајње једноставно. Први такав брод био је „Сити Ајсбоут л“ саграђен 1837. у Филаделфији. Идеја о ледоломцу је рођена!

Следећи корак је чувени „Фрам“, конструисан 1893. за истраживача Нансена, добро опремљена и удоб-

држава. Научне експедиције су нешто друго. Већ по традицији сиромашне, оне никад нису прекинуле да за своја путовања на север користе обичне рибарске бродове за лов на туљане. Чврсто грађени, имају и једра и мотор, мали газ им дозвољава да се приближе обали и лакше усидре, онако мали вешто се провлаче између ледених брегова... Укратко, изванредни за океанографска испитивања. Ја сам, међутим, желео нешто друго.

Електронике припада заслуга што су се инструменти научника смањили, а самим тим могао је да се

Арктик јој није могао ништа: на југу рта Фервал једрилица се преврнула. Уништени су многи инструменти, али срећом спасли смо мотор и неколико једара. „Луталици“ се није десило ништа, а нас је чекало 17 дана неизвесне пловидбе без компаса, из олује у олују.

Нови систем навигације: једрилица је располагала изванредним инструментима за пловидбу – Лоран Ц, „Омега“, сателит, електронски компас.

на лађа специјално грађена за борбу с ледом, којом је млади Норвежанин пуне три године крстарио централним Арктиком.

Авиони и хеликоптери потпуно су изменили живот поларних експедиција. Сада се по правилу подижу базе које авијација готово свакодневно снабдева храном и опремом, а једном годишње бродови им доносе тежи материјал и гориво.

Арктик је веома привлачан за земље којима припада због свог изванредног богатства (уран, нафта, дијаманти, бакар, угаљ, земни гас), па велика истраживања финансира

смањи и брод за поларна истраживања и постане доступан и онима који немају милијарде. Тако сам и ја 1977. дошао до свог првог „Луталице“ и извео своје прво путовање на север: у једрилици дугачкој свега 9,45 метара стигао сам до 78 степена и 37 минута северне ширине што дотад нико није успео!

Први рекорд и други брод

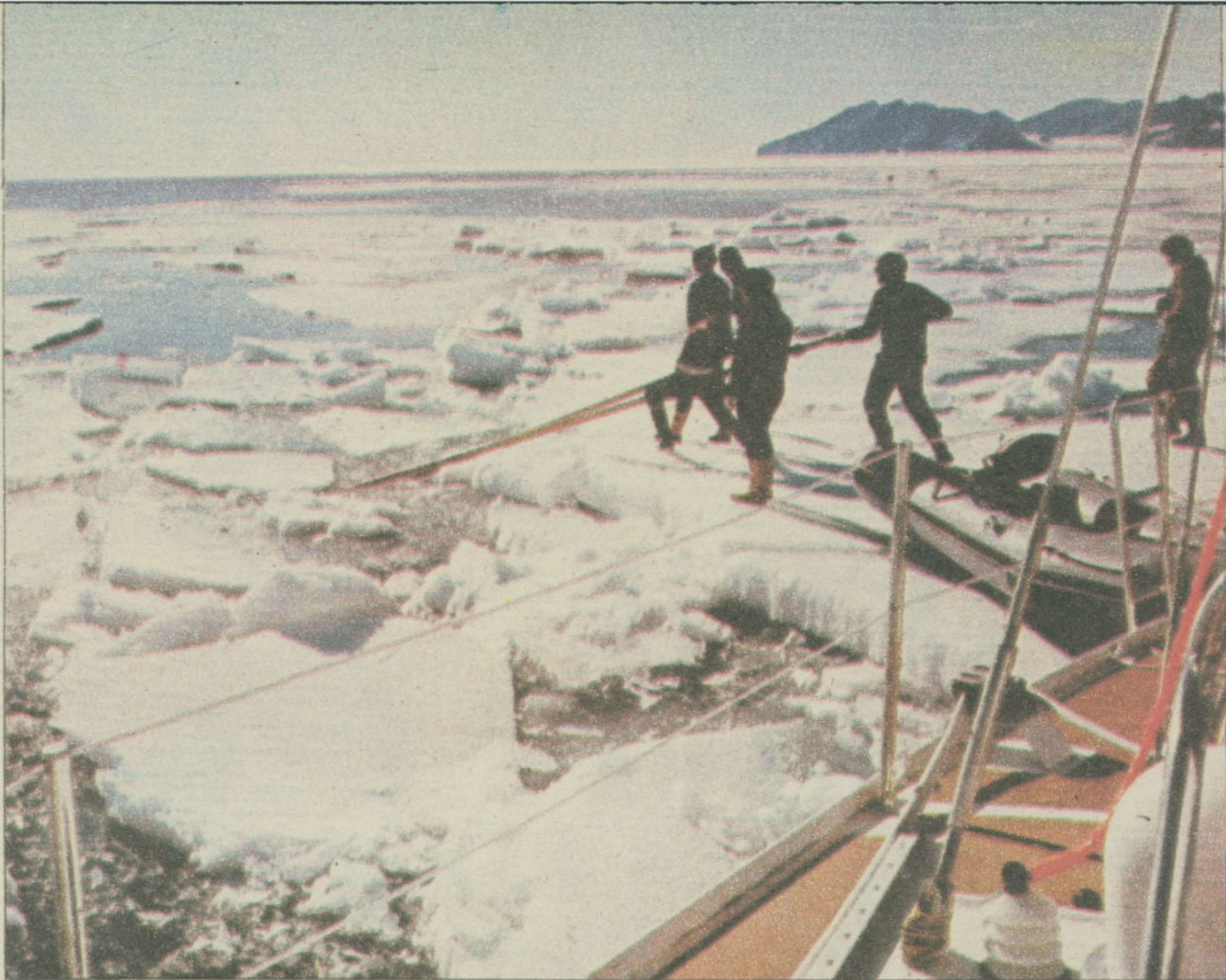
Већ тада сам почео да размишљам о правом поларном броду. Знао сам тачно како треба да изгледа: чврсте грађе, с простором за гориво и намирнице за годину дана у слу-

чају присилног зимовања, максимално сигуран, с таквим маневарским способностима да њиме може да управља један једини човек, трошкови одржавања минимални. Ово није било лако остварити. Конструктор Морис Бриман, бродски архитекта Жилбер Кароф и ја свађали смо се, цртали, радили. Резултат је, уверићу се у току трогодишње пловидбе, био јединствен у поларној навигацији.

Кад сам 1979. први пут пловио, истраживао сам северозападне обале Гренланда, изузетно неприступачан терен с тешким прилазима. Нови брод хтео сам да испитам у још тежим условима, да видим шта може. Посада, нас петиорица и једна жена, кренули смо 1980. овог пута према југоисточним обалама Гренланда. Наш циљ је био: истражити воде око Блосфилове земље.

Још даље, још опасније

Ово копно први је из даљине угледао Жил Блосфил у мају 1833. али није могао да му приђе због леда. Вратио се неколико недеља касније и ту изгу-

Три дана заробљени: једном нам је помогао моћни ледоломац, други пут нам је ваздушна једрилица тражила стазу кроз ледене наслаге, али највећу услугу учинила нам је јака олуја – после три дана ослободила нас је ледене замке.

био све – и лађу, и људе. О новој земљи није се чуло ништа све до 1932. кад су јој поларни истраживачи пришли на шест миља. Блосфилова земља остала је неистражена.

Данас више није тако. Наша мала екипа с изванредним бродом успела је да испита око 600 морских миља и у потпуности истражи воде око ове „непознате земље“.

После овог успеха стекао сам потпуно поверење у „Луталицу“. Био сам спреман да кренем још даље, до Канаде, а можда и самог пола. У ствари, мене је од почетка интересовао магнетни пол Земље јер, за разлику од северног географског пола који је утврђен једном за свагда, магнетни се стално помера. Полако и неправилно, годишње отприлике за

осам километара. Кад га је енглески истраживач Рос први одредио у мају 1931. налазио се на острвима Принца од Велса, а данас је на отвореном мору, северно од отока Бетхарста, у канадском делу Арктичког океана. Желео сам да се приближимо што више магнетном полу и тако испитамо електронски компас за навигацију по северним морима. После свих усавршавања сматрало се да он може да се користи на 300 миља од пола, тамо где обични компаси почињу да „лудују“.

Други део нашег плана састојао се у томе да у близини поларне капе – Гренланда и канадског Арктика – Испитамо ефикасност новог система навигације „Омега“. То је систем радио-навигације који

Опасније од санти: нагомилани комади свежег леда претили су да окују „Луталицу“ или, што је још горе, пошаљу једрилицу на дно. Шесторо храбрих научника није се предавало. Издржали су пуне три године исцрпљујућег, али узбудљивог и лепог путовања кроз плаво-белу пустињу.

покрива цео свет са свега осам емисионих станица (у Норвешкој, Либерiji, Хавајима, Северној Дакоти, острвима Реунион, Аргентини, Аустралији и Јапану). Како су све земље којима Арктик припада веома заинтересоване за коришћење арктичких области, овај систем је веома важан јер прецизно даје податке о географском положају.

Ако треба, и пешице

У мају 1981. напустили смо Француску и преко Гренланда кренули према Канади. Пловили смо опрезно избегавајући ледене брегове који су сваки час искрсавали из маглуштине. У једној јакој непогоди кормило је сасвим отказало. Бацио сам поглед на карту: ниједног пристаништа у близини, нигде погодног места да бацимо сидро. Једина наша нада био је рудник Нансвик, удаљен око 120 километара. Нисмо на путу срели љубазније људе од ових усамљеника, они су нам помогли да поправимо једрилицу.

Време је одмицало а наше наде да ћемо ове сезоне стићи до Северног магнетног пола биле су све мање. У међувремену истраживали смо могућа места за луке и сидришта, испитивали локалне морске струје и метеоролошке услове... У септембру море је почело да се леди, па

смо одлучили да „Луталица“ презими у Нансвику (Бафинова земља, Канада).

Осам месеци касније, у јулу 1982. поново смо били на палуби „Луталице“ чекајући да крене лед. Појавила се једна пукотина али недовољна да се отиснемо. Тада смо позвали у помоћ авијацију. Била је то једна моторна једрилица, ваздушни трицикл ULM, који је узлетео да нам потражи пут кроз ледене наслаге.

На 66 миља од Северног магнетног пола провели смо пуна три дана заробљени у леденим наслагама. Све је већ било спремно за евакуацију људи и опреме, али срећом дигла се јака олуја и ослободила нас самртног загрљаја. На педесет миља од циља морали смо да му окренемо леђа и направимо заокрет према југу. Кад-тад – зарекао сам се вратићу се овамо и стићи до пола. Ако треба и пешице!

Медвед у шатору

По други пут смо зазимли у Нансвику. Време је било неуобичајено „топло“ за Арктик, па сам одлучио да копно кренемо према магнетном полу. Истина, не пешице већ на моторним санкама. У марту 1983. напустили смо „Луталицу“ и кренули према луци Ри-

салт Беј. Још једна, последња провера система „Омега“.

Шеснаестог априла 1983. пет мушкараца и једна жена стигли су, најзад, на Северни магнетни пол!

На повратку до Рисалат Беја требало је поново превалити 2.000 исцрпљујућих километара. Температура је пала испод -55°C али ветар се није стишвао, па нам је све падало све теже. Да не помињем ону ноћ кад нам је гладан медвед срушио шатор у коме смо спавали. Отерали смо га галамом...

У јулу исте године поново смо на „Луталици“, враћамо се за Француску. И, управо тада, кад је све било готово, доживели смо оно најстрашније: на југу рта Фервел претрпели смо бродолом! Тачније, једрилица се преврнула и при том су уништени многи инструменти. Срећом, спасли смо мотор, неколико једара и нешто опреме. Сам брод добро је поднео ударац.

Чекало нас је 17 дана црне неизвесности, пловили смо опасним водама северног Атлантика, из олује у олују, без инструмената, без пилота, без компаса. Па ипак, на крају смо, живи и здрави, упловили у Авр.

Сада чекамо да буде готов „Луталица III“.

В. М. С.

ХИТ

МОНОЛОГ

НЕРВ КОЈИ МЕ СТАЛНО ГОНИ

Зијо Ризванбеговић – „Валентино“

До прве плоче стигли смо прилично регуларним путем. У неком кућном студију снимили смо, за неколико дана, на четири канала демо снимке. Када смо то уобличио у нешто симпатично, ја сам отишао у неке фирме да покушам да то покажем, људима, односно да организујем да то напакон снимимо на винил.

Прво сам отишао у загребачки „Југотон“. Понео сам неколико фотографија, обукао се врло озбиљно, носио сам и акти-ташну да делујем озбиљније. Уредник у „Југотону“ није показао ни најмање жеље да чује снимак, ваљда му сваког дана долази по десетак тако ошишаних момака истим послом, тако да је пустио касету на неком касетофону који је страшно завијао и изашао напоље. Онда сам ја сам извукао касету и рекао му да ја то знам напамет и да нисам дошао да то слушам, већ да он чује и изашао сам напоље.

Онда ме је пут нанео у једну другу диско-кућу у Загребу и тамо је већ било боље. Многи су слушали те снимке, један је чак истрчао из WC-а и онако ужурбано одмах питао ко свира, добар сигнал да ће цела ствар проћи.

Такав је био пут до прве плоче. Седео сам код куће, правео песме, скупљао људе.

Плоча се појавила у Сарајеву неколико дана пред Нову, 1984. годину, а у Београду негде у фебруару. Свуда подједнако лепо примљена. Песма „Волим те још“ била је хит на многим радио-станицама, а цела плоча остала је људима у лепом сећању.

Наједном смо постали озбиљнији и важнији, јер смо „били први који су после десет година покренули“ сарајевски талас. Било је седам, осам, девет, десет година паузе, није се апсолутно ништа ново дешавало. Онда смо ми први снимили плочу. Први набацили ти-

раж, први напунили дворане, први имали хит, били мале звезде и након тога су излетели сви ови бендови. И већина њих дошла је до уговора захваљујући томе што у „Југотону“ нису на време имали нос за нас.

О другој плочи и неким стварима пре и после ње

Е сад, други круг је врло битан и опасан и зато смо ми чекали и полако радили ту другу плочу, тако да се десило да су оне групе које су после нас изашле с првим албумом изашле пре нас с другим. Те групе сада слабо продају своје плоче, па су се трговци, кад се појавила наша друга плоча, силно уплашили, мислили су да ћемо и ми кикнути. Значи, опет морамо пробијати зид. На срећу, изгледа да смо га са успехом пробили. Плоча је још негде око 20. октобра прошле године прешла тираж од педесет хиљада, постала је златна.

Група је у међувремену претрпела две промене, сада смо у саставу: Зијо, Емчика, Куфи, Никша и Јакша, сви се презивамо Валентиновић и све нас веже заједничка љубав према мојим песмама (смех), јер нас оне издржавају (смех).

О писању песама и о љубавним песмама

Песме пишем у два ноћу увече. Изађем на улицу, сам, у тишини. Шуњам се, гледам полумрачне излоге, никог не срећем. То волим. Носим вокмен који ми добро дође за снимање идеја.

Пишем љубавне песме, оне увек остају. Све велике групе, било стране било наше памтимо по љубавним песмама а не по политичким или неким трећим. Имал' кафе или нема, то је

проблем од пет минута, а ако имаш емотивних проблема, то те раздира, то је лудило. Мислим да су моје песме популарне зато што су емотивне, уз њих може да се пусти суза, то је њихова главна вредност. Људи ме стално питају: „Како ти правиш такве песме кад ниси пијанац?“

Ја сам к'о и сви други људи, само што сам можда мало блесавији.

О памети и оном другом

Не користим превише памет, односно, радим из нерва све па и песме, чак и пос'о који нема везе с нервом него више с мудрошћу. Чак и ту радим по осећају. И песме тако радим и пуштам их у јавност по осећају. Тај нарав који ме стално вуче даље је предуслов и ја стварно имам лудачку потребу да правим песме и да свирам. То ја не бих назвао посао. То је део моје суштине, тако да је велика срећа што се народу допадају песме које правим јер да није тако, умро бих од глади.

О трећој плочи

Песме за трећу плочу махом су готове. Мислим да се неће битно разликовати од ранијих осим што ћемо стилски, можда, ићи мало даље, јер ми сада имамо врло препознатљив звук. Добили смо боју групе коју нисмо имали на првој плочи и прилично „свирачко“ искуство.

Како ће то изгледати, не знам, можда ћу другачије дисати за годину дана, али мислим да ће то бити, отприлике, с текстуално-мелодијске стране наш препознатљиви стил. Јак риф и мелодија која је мало незгодна, јер улази под кожу и не можеш је никако истерати.

ПОНОВО ХЕНДА III

После солидног успеха прве две ЛП плоче сарајевски вокални самостапац Мугдим Авдић Хенда недавно је објавио и свој трећи албум под насловом „Гдје си душо, гдје си рано“ за који је написао све текстове и музику.

Хенда је један од музичара са врло занимљивом биографијом. Дуго се бавио кошарком у „Младој Босни“ (касније „Железничар“), пет пута је боравио у

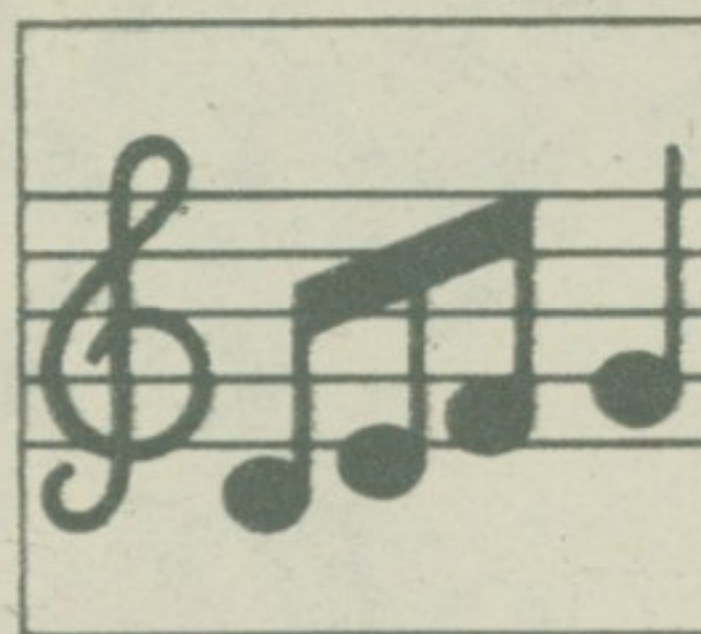
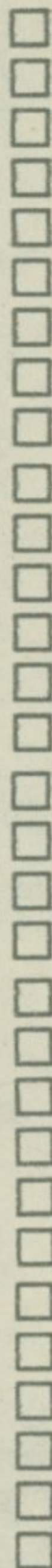
САД, између осталог, четири месеца возио камион на релацији Њујорк – Флорида.

Овај албум урадио је уз помоћ младих и углавном неафирмисаних сарајевских музичара и Милића Вукашиновића који се специјално за ову прилику вратио свом некадашњем инструменту – бубњевима на опште задовољство свих љубитеља његовог лупања.

Од девет композиција, колико се налази на плочи, највећи потенцијални хит је „Фали ми ноћас моја раја“ – цезерски обојена песма fine ноћне атмосфере, а брзо улазе у уво насловна композиција и нумера „Хладне су кише падале“.

Падале – не падале, за Хенду ове године не би требало да буде зиме. Заслужио је толико. Ако не и мало више.

Снимио: Тоне Стојно

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

УГАСИ МЕ

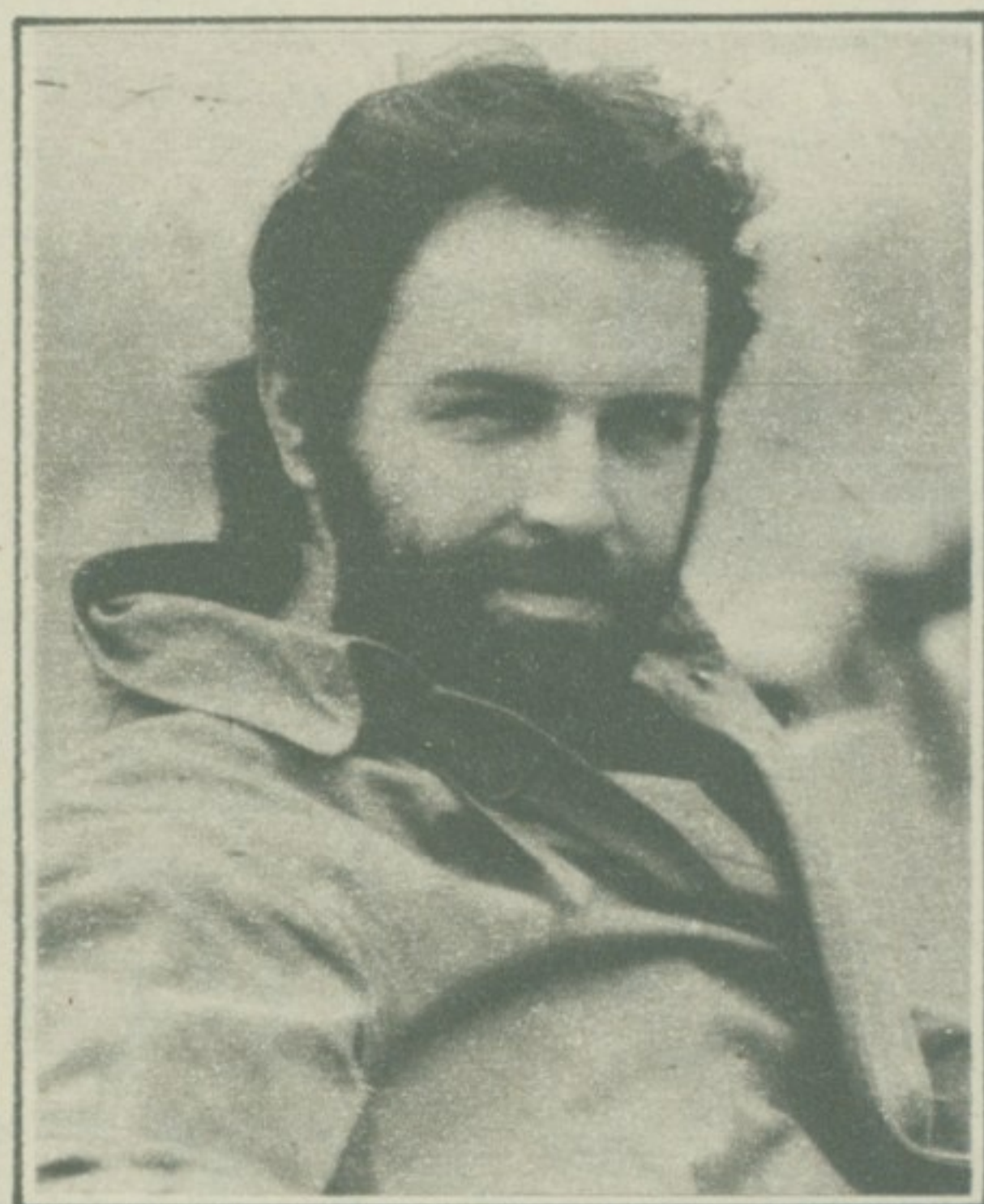
Угаси ме
Зар не видиш да горим
Смири ме
Зар не знаш да се бојим
Поведи ме
С тобом ћу до краја

Тако је добро да те имам
Тако је добро да те имам
Смири ме
Онако како знаш

Имаш руке које говоре
Руке које виде све
Твојим очима ја вјерујем
Поведи ме

Текст: Хусеин Хасанефендић; изводи „Парни ваљак“

Снимила Зорица Бајин-Ђукановић

РОК ДАТУМИ 10. ЈАНУАР

1945.

– Рођен Род Стјуарт

1953.

– Рођена Пет Бенатар

1955.

– Рођен Мајкл Шеннер

1984.

– Последњи концерт дуета

„Софт Сел“ („Soft Cell“).

РЕКОРДИ

СВАКЕ ГОДИНЕ У СВАКОМ ПОГЛЕДУ...

После сабирања резултата на британској топ-листи за прошлу годину, „Дајер Стрејтс“ („Dire Straits“) заиста могу да буду изузетно задовољни.

Њихов најновији албум „Браћа по оружју“ („Brothers In Arms“) чак пуних шест месеци по објављивању чврсто се држао међу десет најпродаванијих у Великој Британији, а поред њега на листи су се током године појављивали сви албуми групе.

Албум „Покрећући се“ („Makin' Movies“) провео је ове године нових двадесет и пет недеља на листи да би тако ушао међу дванаест албума са најдужим стажом на листи уопште.

Са укупно сто тридесет и шест недеља, колико су разни албуми групе провели на листи, „Дајер Стрејтс“ су надмашили свој прошлогодишњи рекорд за пуне двадесет и четири недеље.

Заиста, сваке године...

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

Ја свакако нисам дивљи човек рока. Не опијам се, не пушим, не дрогирам се. Увек сам имао утисак да је у овом послу много лакше бити разуздан и несносан него... па, рецимо, овакав.

Хаурд Џоунс

Снимио Бранислав Рашић

ОВО ЈЕ
НАЈВЕЋИ ЦВЕТ

ЦИН У ЦРВЕНОЈ СУКЊИ

ДУБОКО У АЗИЈСКИМ
ПРАШУМАМА РАСТЕ

НАЈРЕЂА И
НАЈЗАГОНЕТНИЈА
БИЉКА: **RAFFLESIA
ARNOLDII**. НЕМА НИ
КОРЕН, НИ СТАБЛО,
НИ ЛИШЋЕ! ИМА
САМО ЦИНОВСКИ
ЦВЕТ КОЈИ ШИРИ
НЕПОДНОШЉИВИ
СМРАД.

Прво и једино што угле-
дате јесте циновска
ватреноцрвена шкољка
посућа светлијим пегима.
Највећи цвет наше планете
– у пречнику има цео ме-
тар! Толики су ботаничари
кретали на дуг пут да би
ухватили онај једини трену-
так у њеном животу кад
краљица биљног царства

цвета. Ретко се коме си-
лан напор исплати јер ова
биљка, и иначе ретка и уг-
рожена, цвета кратко и из-
ненадно.

Домаће становништво
које верује да је лековита,
уз то и „љубавна“, познаје
је одувек. Европљани су је
открили 1797, али тек 1822.
године Енглеz Роберт Бра-
ун дао јој је научно име
Rafflesia Arnoldii у част сер
Томаса Стемфорда Рафле-
за, истраживача, политича-
ра и оснивача града Синга-
пура, и др Џозефа Арнол-
да, хирурга и природњака
који је заједно с њим у јед-
ној експедицији по шума-
ма Суматре 1818. сакупио
колекцију ових цветова.

Касније је у Индонезији,
на Малезијском полуос-
трву и на Филипинима ре-

гистровано још четрнаест
врста рефлезије живих бо-
ја и импресивне величине.
Најмања сада позната рас-
те на острву Лисону, на
Филипинима, и има 15 до
20 центиметара у пречни-
ку. Али, звезда међу сви-
ма њима остала је без
сумње *Rafflesia Arnoldii*.

Експлозија рађања

На први поглед, цвет из-
бија право из земље. Али,
ако приђете ближе и од-
гнете горњи слој прашум-
ске вегетације, видећете
да она расте на корену или
доњим гранама дивље ло-
зе чије је латинско име *Tet-
rasigma*. Рафлезија је пара-
зит! Како сама нема ни ко-
рен помоћу кога би црпла
минералне соли из тла, ни
лишће у коме би се врши-

ла фотосинтеза, она живи
на рачун лозе чији листови
досежу до горњих, сунча-
нијих „спратова“ џунгле.
Као ни други паразити, ни
рафлезија не убија свог
домаћина, задовољава се
тиме што од њега отима
хранљиве састојке који су
јој потребни.

Циновска биљка-цвет
започиње свој живот као
зрнце – не веће од граш-
ка. Плод рафлезије
садржи их на стотине. До-
вољно је да прође гурман-
ка верерица и – зрнце не-
ће завршити као цвет. Али,
ако све иде како треба,
оно ће расти више година
између дрвећа, испод
слоја опалог лишћа, папра-
ти и лијана, а кад сазри, пу-
пољак ће – експлодирати.
При том одјекне „пуцањ“
који највише личи на
шљапкање, као кад се ци-
пела извуче из локвице.
Људи који су имали прили-
ку да виде овај редак и не-
забораван приказ, кажу да
је цвет кад се појави више
чудан него леп. Пет кртих,
меснатих режњева, који
по својој грађи личе на
шампињоне, развијају се у
исто такве големе „лати-
це“. Боја им је јарка – уг-
лавном црвена, са блеђим
брадавичастим пегима.

Центар цвета чини сте-
пенаста круница закриље-

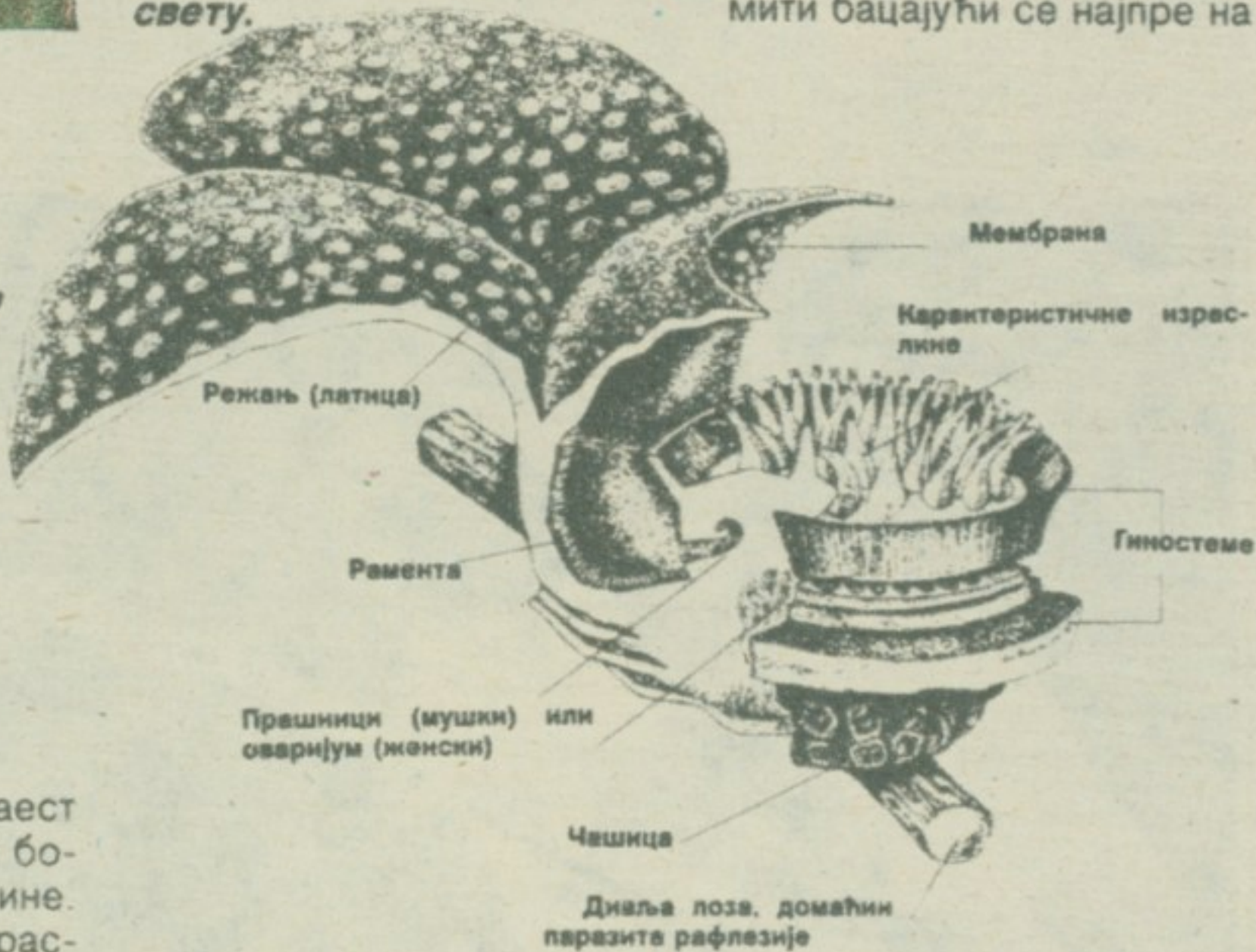
Један од ретких научника
који је успео да је види:
Едвард Рос, лицем у лице с
најнеобичнијом биљком на
свету.

Овај „заваравајући“ ми-
рис привлачи инсекте –
„лешинаре“. Дебела, црве-
на, месната, покривена
мрљама, с оштрим мири-
сом трулежи – рафлезија
као да се труди да што ви-
ше личи на комад меса у
распадању. И заиста, при-
вучена овим „заносним
смрадом“, у њој зуји црна
мува са плавичастим од-
сјајем на крилима. Она иг-
ра улогу посредника, опра-
шивача.

Мирисна превара

Цвет рафлезије је или
мушки или женски. У сре-
дини цвета уздиже се ши-
рок диск начичкан карак-
теристичним израслинама
које се по облику и броју
разликују од врсте до
врсте. То су гиностеме на
које се наслања круница, а
испод којих се крију праш-
ници (за мушке цветове) и
оваријум за женске. Праш-
ници имају на врховима
мала жута испупчења рас-
поредена у круг испод ру-
ба гиностема. Она личе не-
ку лепљиву материју која
садржи полен. Кад га пре-
несе мушица, он ће, кило-
метрима далеко, оплодити
неку женску рафлезију.

Чудо звано рафлезија не
траје дуго. После само
два-три дана она губи свој
сјај, потамни и увене. Ус-
коро од ње остаје само
црна лепљива маса, коју
ће сасвим уништити тер-
мити бацајући се најпре на

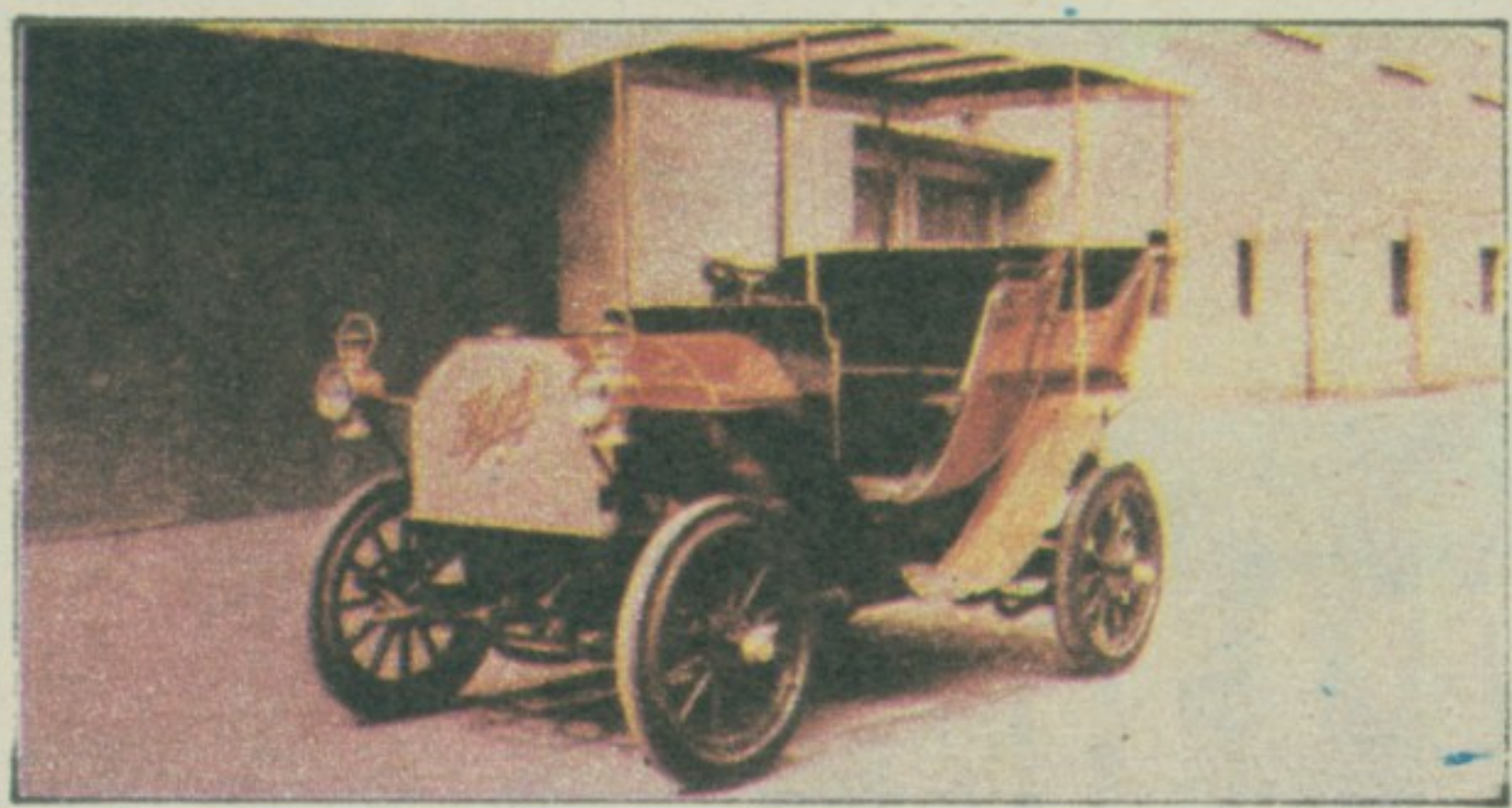
на фином мембраном са
отвором на врху. Брадави-
це са режњева утиснуле су
удубљења у њу још док је
цвет као пупољак био уви-
јен у овај омотач. Сваком
удубљењу потпуно одгова-
ра бело испупчење с унут-
рашње стране мемbrane.
Доле, у средини „шкољке“
налазе се црвенкасти „пип-
ци“ које ботаничари називају
„раменте“, њима је
обложена унутрашњост
крунице. Вероватно се уп-
раво овде и ствара мири-
с цветова који се шири око
мемbrane. Чудан мири-
с: рафлезија мирише на – ле-
шину!

дрвенасто средиште.
Шансе су мале да се цео
циклус понови: да се неко-
лико година касније појаве
нови цветови рафлезије,
да запламте у приземљу
азијске џунгле.

Под условом, наравно,
да њено станиште буде са-
чувано. Али, како џунгла
неумољиво нестаје пред
цивилизацијом која нади-
ре, тако је и судбина раф-
лезије све неизвеснија. Да
ли ова чудна лепотица коју
ботаничари називају „лу-
дост вегетације“ прежив-
љава своје последње да-
не?

В. М. С.

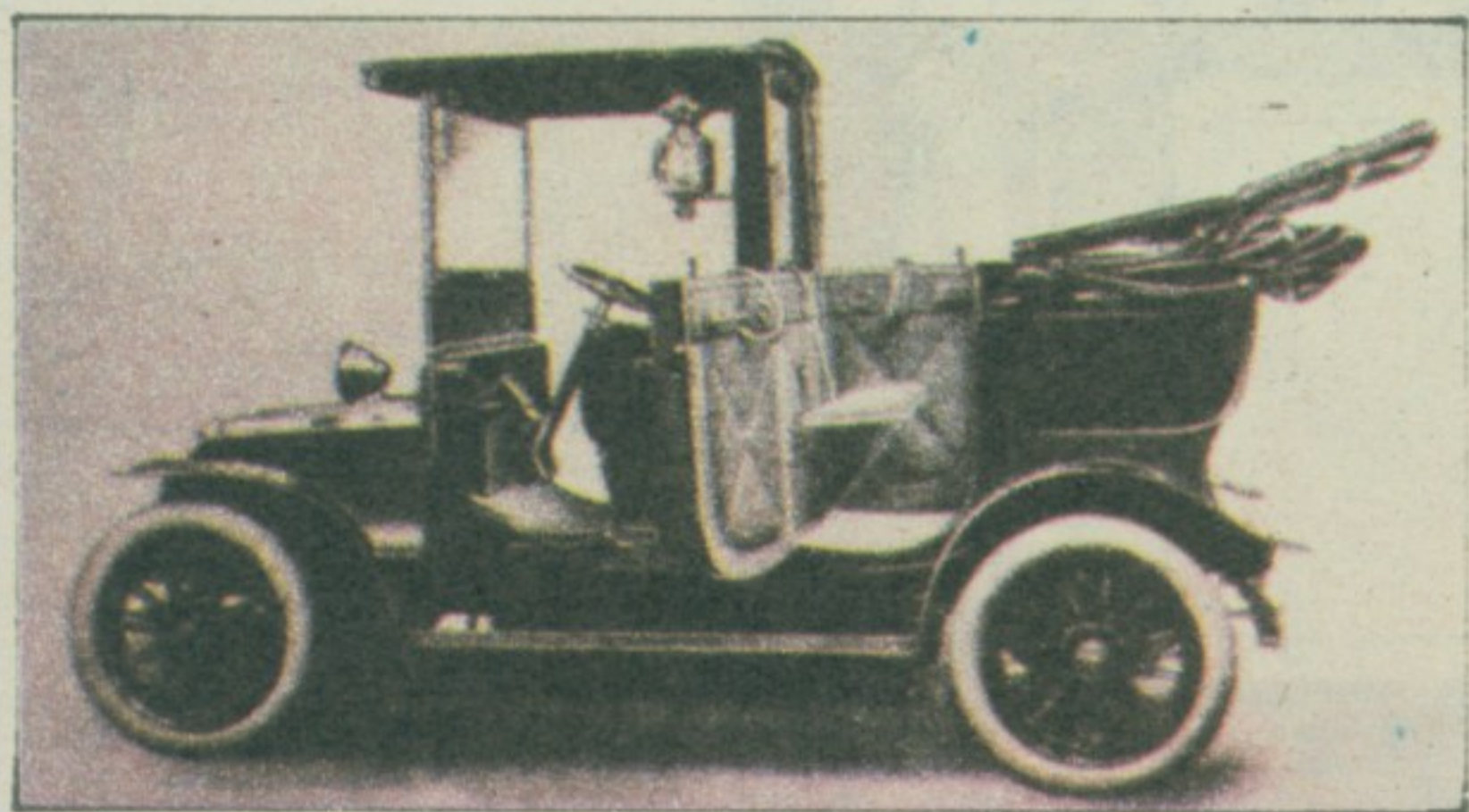
Миљеници наше епохе (3)

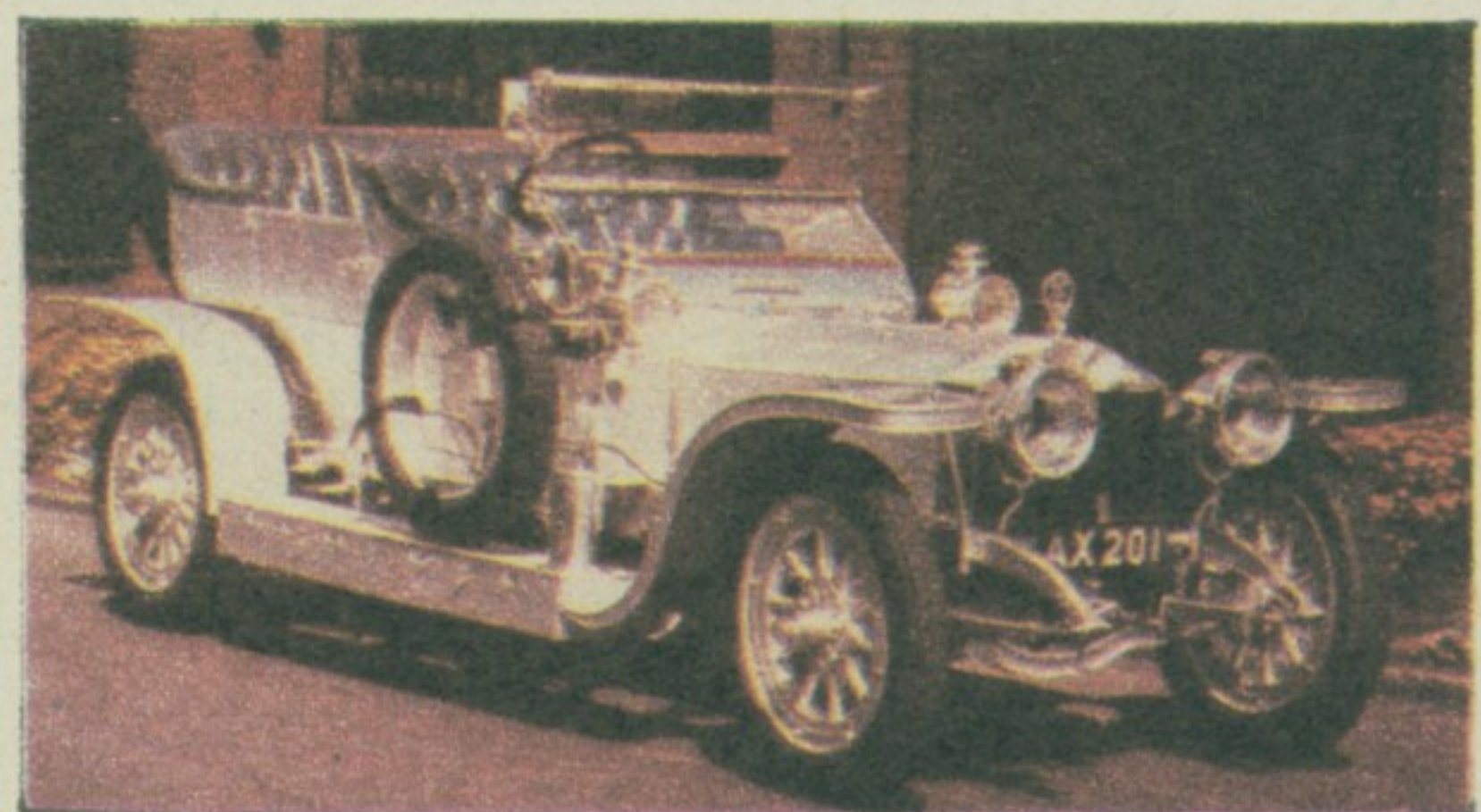
1904. Хорхов 2-цилиндраш. Овим аутом. међу светским конструкторима, појавио се и Аугуст Хорх, раније сарадник Карла Бенца. Дванаест коњских снага испод хаубе.

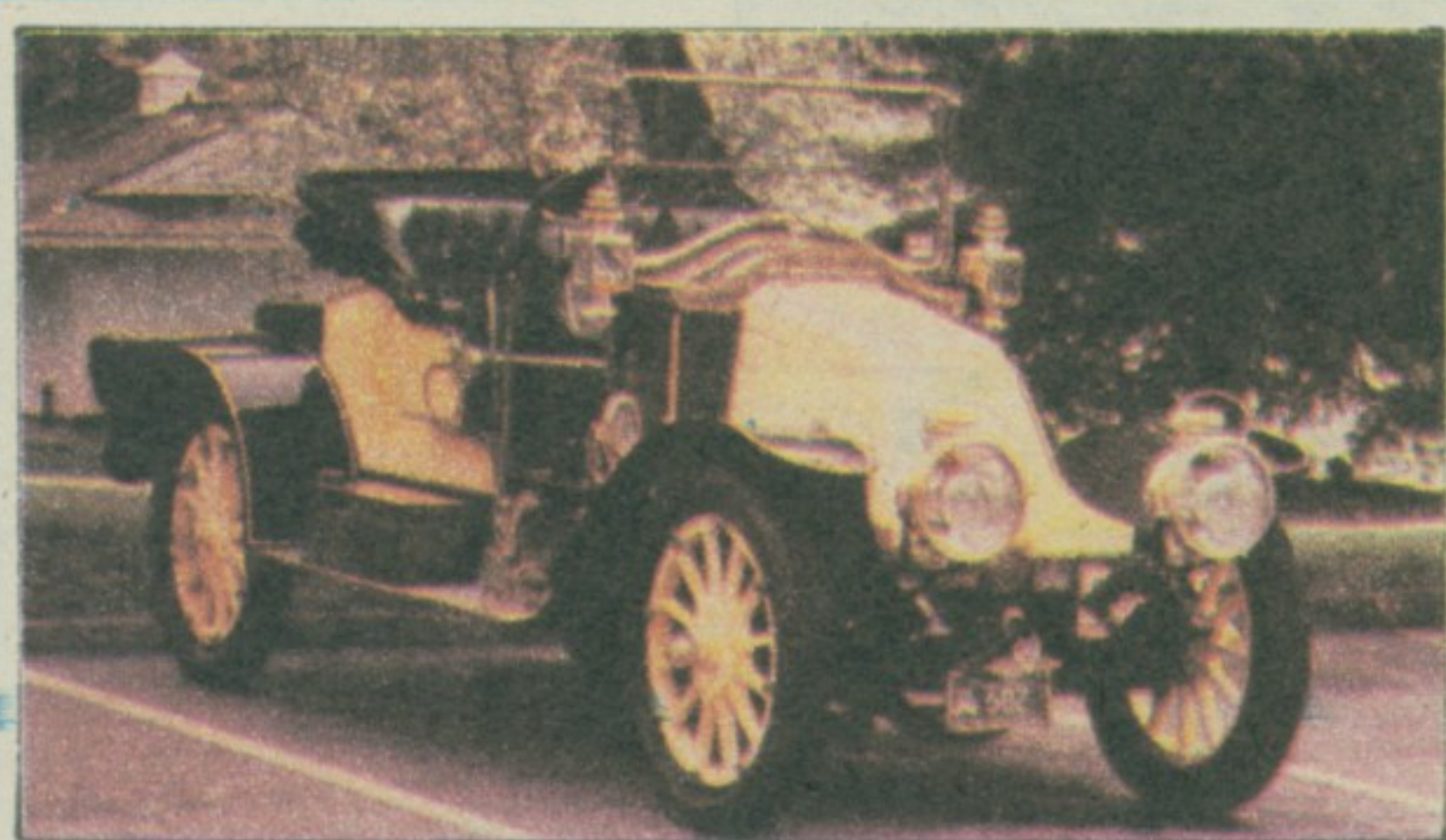
1905. Мерцедес Симплекс. Прва „мечка“ била је ауто снова свог времена: 5.3 литра – четири цилиндра, 28 КС, 60 на сат.

1906. Сименс електрикова „пољска кочија“. Слоган у Берлину је био: „Ако хоћете да се бешумно возите по граду, онда морате возити Сименсов ауто“. На немачком је ово рима. Батерије су могле да издрже десетак километара. Дакле, ето првог аута на електрични погон.

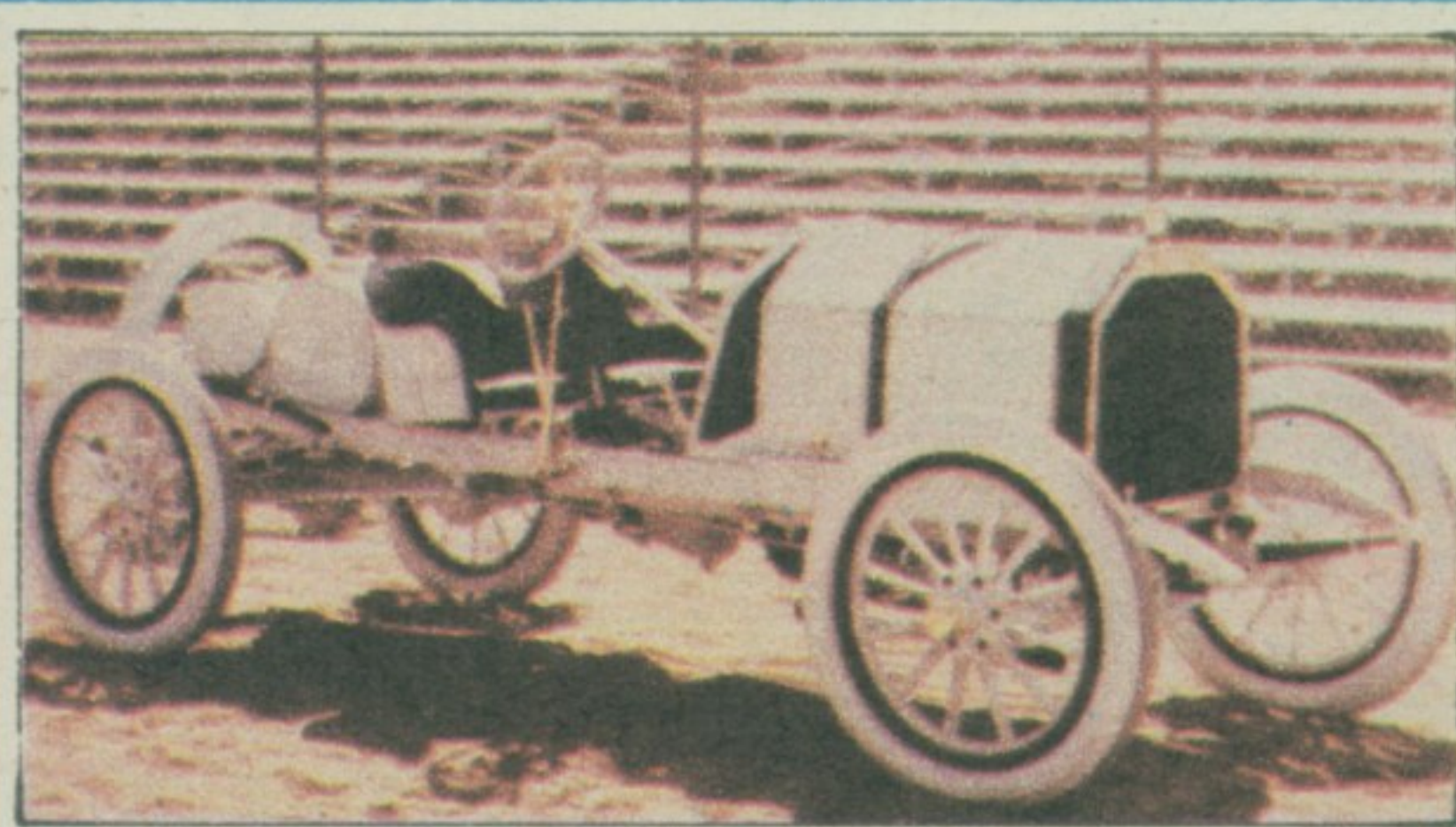
1907. Ролс-Ројсов Силвер Гонст. Први заједнички пројекат Чарлса Ролса и Хенрија Ројса одмах је добио титулу: „најбољи ауто на свету“.

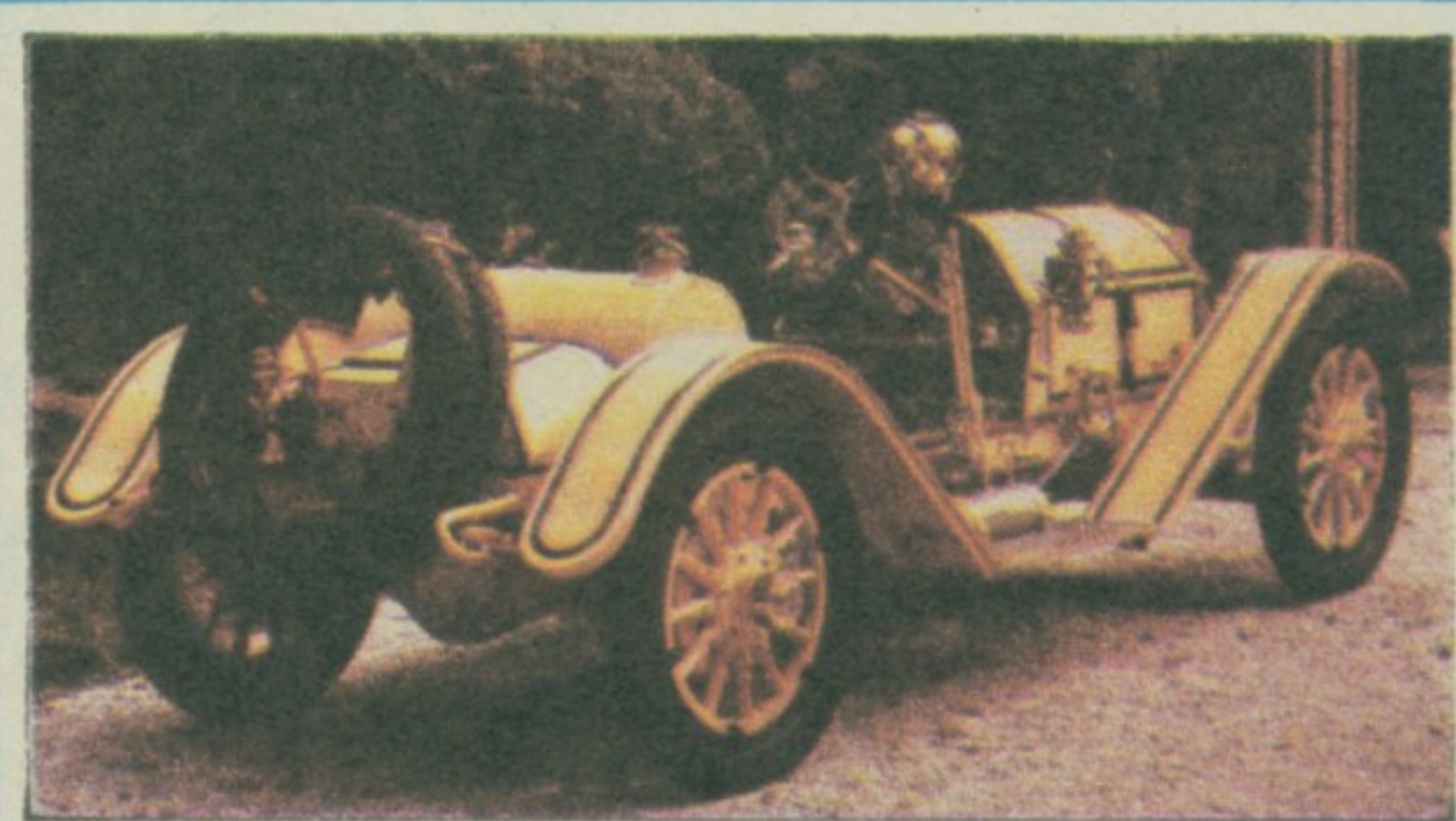
1908. Рено 2+2. Браћа Рено су правила овог лепотана од месинга и лакираног лима. И техника је била од најбољих. Мотор од 20 коња за добрих 60 km на сат.

1909. Форд Т-модел, „Тин Лизи“. у почетку фарбан само у црно. За 19 година произведено је 15 007 033 комада.

1910. Буик Рејсер. Дејвид Буик је хтео да тржишту понуди спортске аутомобиле. С овим четворцилиндрашем од 70 коњских снага Боб Барман је победио на првом такмичењу у Индијанаполису.

1911. Мерцер 35 Рејсваген. Прави ауто за синове богатих Американаца. Пет литара, четири цилиндра, 140 km на сат. И данас може да се купи за 100 000 долара.

ФРЕДЕРИК БРАУН

Маки једва да је бацио поглед на чланак који сам спустио на сто и одмах се ухватио за главу.

– Ко ти је рекао, Прајсе, да можеш бити новинар? – заурлао је. – Ваљда знаш, човече, да „Глоб“ не објављује овакве будалаштине!

Маки је био најгрознији уредник градске хронике кога сам икад срео, али сам се ипак очајнички држао овог места. Пре тога сам већ био отпуштен из два спрингфилдска листа и ово ми је била последња шанса. И зато, ма колико да сам мрзео Макија, прогутао сам увреду и рекао што сам могао понизније:

– Мислио сам да ће то интересовати читаоце. Имате ли можда нешто друго за мене?

Погледао је у своју бележницу и промумлао:

– Иди до Таркингтона Перкинса. Можда је готов.

– Тарк... Нешто се не сећам.

– Ма ти се не сећаш ни како ти је име. Перкинс је онај шашави проналазач о коме смо писали пре четири месеца. У то време је трагао за неким јевтиним синтетичким производом који би могао да замени воду. Погледај да ли је успео и на чему сада ради.

Цело и пола

У телефонској књизи нашао сам Перкинсову адресу и кренуо трамвајем. Возећи се, замишљао сам хиљаду непријатности које сам желео да се догоде Макију.

Стигавши на циљ, зазвонио сам. Врата су се отворила и ја сам устукнуо. Та жена је била тешка бар 120 килограма и личила је на крстарицу која је кренула на ратни поход.

– Да ли овде станује господин Таркингтон Перкинс – успео сам да промуцам.

– Шта хоћете?

– Ја сам из „Глоба“. Хтео бих да га питам о његовом најновијем проналаску... ако је могуће.

Мрко ме је погледала, али ме је пустила да уђем.

– Тамо је, у сутерену... Хеј, Тарк, неки тип жели да те види.

Окрнула ми се и додала:

– Други мушкарци су водинстала-тери, пљачкаши банака и томе слично. А мени је пао у део проналазач!

Човек кога сам затекао на послу можда би имао пола женине тежине кад би био у зимском капуту и с кофром у руци.

– Здраво – рекао је и жмирнуо својим кратковидим очима. Одмах ми је био симпатичан.

– Здраво – одговорио сам. – Џејк Прајс, новинар у „Глобу“. Мој уредник каже да радите на нечем новом што треба да замени воду.

– А, то. Престао сам пре два месеца. Не исплати се. Потом сам радио на монлохокла пићу.

– Молим?

ИМАО САМ ГРОЗНОГ УРЕДНИКА, А ОНДА САМ УПОЗНАО ЛУДОГ ПРОНАЛАЗАЧА

– Алкохолном, читајући отпозади. Зато што делује обрнутим редом. Прво је човек мамуран, а тек сутрадан осећа еуфорију... Хоћете ли нешто да попијете?

Одличан виски

Извадио је боцу и чашу и пружио ми их. Сумњичаво сам помиришао пиће пре но што сам попио први гутљај. Био је виски, обичан виски.

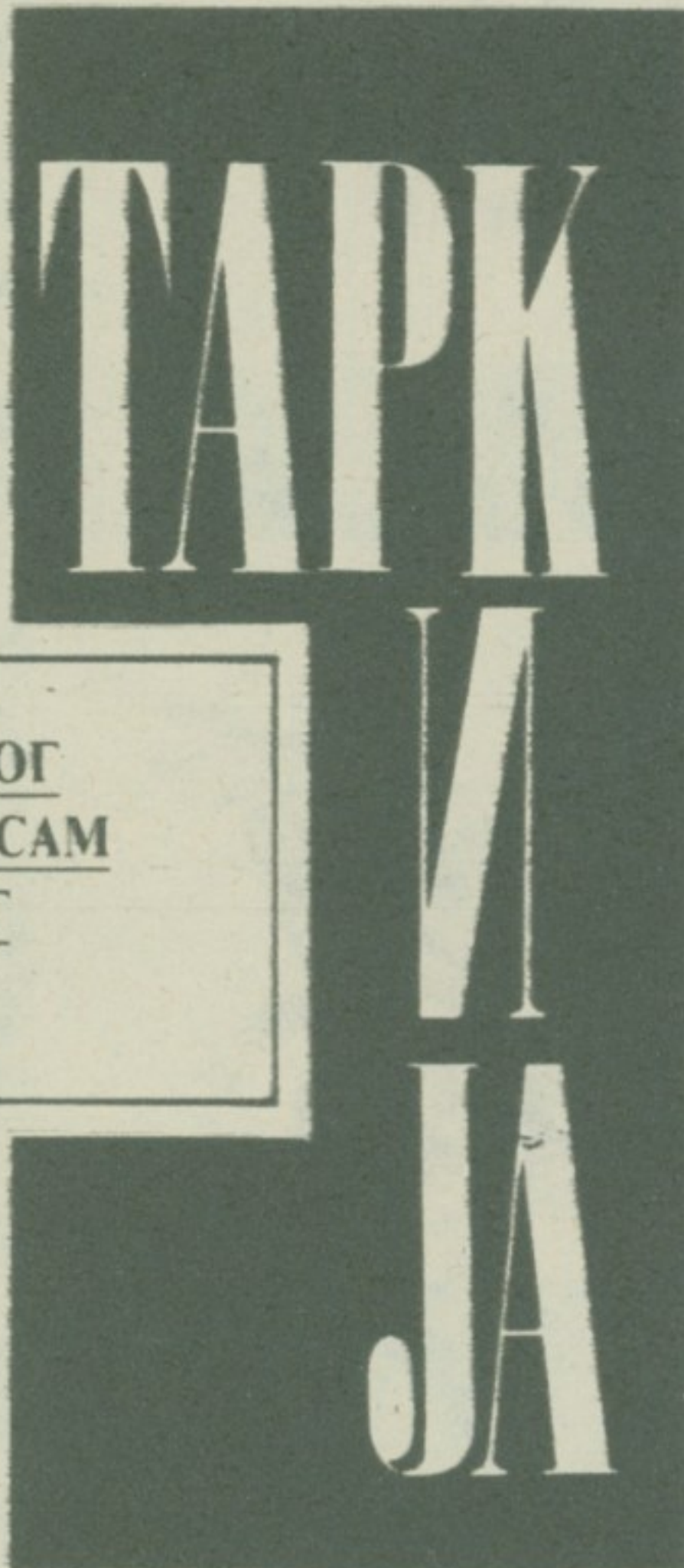
– И од тога сам дигао руке – рекао је. – Сад радим на нечем новом. У ствари, то сам баш сад привео крају.

Реч је о заменитељу.

– Знам...

– Тако сам га крстио, мада би тачније било рећи психореверзаментаторон.

– Ох... Овај виски је одличан, г. Перкинсе.

– Само се служите.

– Како делује?

– Већ сам вам рекао. Прво сте мамурни...

– Ма не. Мислим на овај ваш психо... заменитељ.

– Заменује дух, најкраће речено.

Видео сам да умире од жеље да ми све исприча. Замолити сам га да настави.

– Пресељава дух из једног мозга у други. Довољно је да притиснете ово дугме док се концентришете на одређену особу, и тада ваш дух прелази у њено тело, и обратно.

Тек тада сам приметио невелик предмет на столу. Састојао се од батеријске лампе, будилника и неких мени непознатих делова.

– Значи, можете да се увучете у свачији мозак? – упитао сам.

– Лаички речено, отприлике тако. Претпоставимо, интензивно мислим на гувернера ове државе, притиснем дугме и нађем се уместо њега, у његовој резиденцији, а он „постаје“ ја. Другим речима, он од тог тренутка живи овде... с Мартом. То јест, ако буде функционисало. Удаљеност не би требало да представља тешкоћу, али ћу ипак у почетку гледати да се концентришем на особу која је близу.

Одједном, из приземља се зачула грмљавина:

– Тарк, време је да переш судове! Избаци тог новинарчића и на посао!

Извинио ми се и похитао уза ступенице.

Узбуна у врту

Вратио сам се у редакцију. Сад ми је Маки изгледао мање страشان от- како сам упознао госпођу Перкинс.

– Дакле, шта је сад измислио тај луди проналазач?

Заустих да кажем заменитељ, али се уздржах у последњем тренутку. Уместо тога почех да му причам о монлохокла пићу за које би се човек заклео да је чист виски, али нисам далеко стигао. Његов излив гнева трајао је добрих пет минута.

– Прајсе, – рекао је кад се мало смирио – ово ти је последња прилика. Тачније, сутра ће ти бити. Сад иди кући и испавај се, а ујутро дођи трезан на разговор са мном.

Ујутро сам стигао дивно расположен. У ствари, био сам пијан, али на неки нов начин, тако да сам могао да глумим трезног човека.

Маки је одмах дрекнуо на мене:

– Тај Торкингтон... зар ниси приметио да је луд? Неколико часова пошто си отишао од њега, одвели су га у лудницу. И шта је сад с твојим чланком? Опет си упрскао ствар!

Рекао сам нешто, али не сећам се више шта. Знам само да ми је било жао Тарка.

– Конкуренција је већ донела вест о томе – опет је загрмео Маки – али ти се ипак промувај тамо и гледај да сазнаш нешто више. Без тога се не враћај.

– Шта се догодило? – упитао сам бојажљиво.

– Нашли су га синоћ у врту гувернорове резиденције. Дерњао се да је он гувернер и тражио да га пусте унутра. Наравно, одвели су га где му је место.

Као у бунилу, отетурао сам се до

Документације и нашао новине које су донеле вест о томе. Телефонирао сам аутору, свом добром пријатељу, и питао га шта је са гувернером.

– Отпутовао је у Вашингтон, на разговор с Председником – одговорио је. – Вероватно и не зна за оног лудака.

Нисам отишао у лудницу, већ у гувернерову палату. Легитимисао сам се стражару и замолио га да ми покаже место у врту где је Перкинс открит и ухваћен. Показао ми је ручком. Почео сам да тражим међу жбуњем, и најзад нашао оно због чега сам и дошао: Тарков заменитељ. Значи, моја претпоставка је била тачна.

И док сам размишљао о Тарку који сада у облику гувернера путује у Вашингтон, а затим о Председнику, питајући се да ли ће приметити замену, случајно сам притиснуо дугме...

Заслепела ме је јака светлост. Док сам био тако обневидео и ошамућен, до ушију ми је допирала нека пријатна музика. Осећао сам да ме та музика некуд носи, стотинама миља далеко.

Отворио сам очи и видео да се налазим у некој овалној дворани. Знао сам која је то дворана, јер сам је једном посетио кад сам био у Вашингтону: Овална дворана у Белој кући! Председник је тада био на путу и ја сам, као новинар, добио дозволу да разгледам резиденцију.

Сада је председник био ту. Тачније, ја сам био ту.

Шеф види све

Председников секретар ми се обратио, уз дубок поклон:

– Господине председниче, стигао је гувернер Андерсен с којим треба да разговарате, али морам вам рећи да се понаша некако...

– Нека уђе. И откажите све друге посете предвиђене за данас.

Минут касније, вратио се с гостом. Дао сам знак гувернеру да седне, сачекао да секретар изађе, а онда уперио кажипрст у њега и рекао строго:

– Таркингтоне Перкинсе, шта ово значи?

Овај је само зинуо од чуда. Било ми га је жао и пожurio сам да додам:

– Не брините Тарк, све ће бити добро.

– Али, како знате...

– Шеф државе све види. И љут сам, морам признати. Ко зна шта из овога може све да се изроди.

– У праву сте – рекао је скрушено.

Подигао сам телефонску слушалицу и, не питајући ко је на другом крају, наредио да ми хитно спреме авион који ће ме пребацити у Спрингфилд.

Неки мали авион, само за два путника.

– Зар не би било боље ваш приватни авион?

– Учините као што сам рекао и не замајајте ме детаљима!

– Разумем, господине.

Затим сам наредио да ми позову шефа полиције у Спрингфилду. Тог Крандала сам мрзео зато што је мрзео новинаре.

Три минута касније он је био на линији.

– Крандале, – рекао сам – треба да обавите један врло поверљив задатак. Гувернер Андерсен и ја стижемо тамо за неколико часова. До тада, претресите врт гувернерове резиденције и нађите један уређај који има батеријску лампу и будилник. Добро га чувајте до нашег доласка. И пазите да не притиснете дугме. Је ли јасно?

– Јасно, г. председниче.

– Друго, пронађите две особе: Таркингтона Перкинса, који је тренутно у лудници, и Џејка Прајса, новинара „Глоба“. Није искључено да и он показује знаке параноје и да се издаје за неког другог.

– Он је овде, код нас, г. председниче. Управо смо се спремали да га упутимо тамо где је и онај Перкинс.

– Не. За обојицу изнајмите собе у хотелу „Карлтон“ и нека нас тамо чекају. Будите фини с њима, само пазите да не побегну.

Отпуштен си!

Четири сата касније, председник САД и гувернер, то јест Тарк и ја, нашли смо се у апартману хотела „Карлтон“. Ту су била и она двојица, односно прави председник и прави гувернер. Договор је брзо постигнут. Неће бити узимања на одговорност, свако ће се вратити у своје право рухо.

Онда смо се растали. Председник је одлетео у Вашингтон с гувернером, а Тарк се вратио својој крстарици. Џејк Прајс, то јест ја, кренуо је у своју редакцију, носећи заменитеља.

Спустио сам га на Макгијев сто.

Макги је погледао апарат, па мене.

– Шта је то? Јеси ли због тога био одсутан читавих седам сати?

– Слушајте, Макги...

– Нећу ништа да слушам. Отпуштен си! Напоље!

Тада ми је синнула идеја.

– У реду – казао сам учтиво – одлазим. Да ли могу само да телефонирам?

– Можеш.

Окрнуо сам Тарков број. Отуда се зачуо груби глас његове жене. Рекао сам да бих хтео да разговарам с проналазачем.

– Не може – одговорила је. – Сад ја разговарам с њим.

То ми је било довољно. Спустио сам слушалицу, подигао заменитеља и уперио лампу у Макгија.

– Макги, коме сте ме оно упутили да направим интервју?

– Таркингтону Пер...

Притиснуо сам дугме, а затим треснуо заменитеља о земљу.

– Зашто си то учинио? – упитао је Макги, односно Тарк Перкинс у Макгијевом облику.

Објаснио сам му, а затим смо заједно изашли да се напијемо као никад у животу.

Жалио сам само што не могу да видим шта се у том тренутку догађа у Перкинсовој кући, између Макгија и госпође Перкинс...

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ТРИ ИТАЛИЈАНСКА ОПЕРСКА КОМПОЗИТОРА

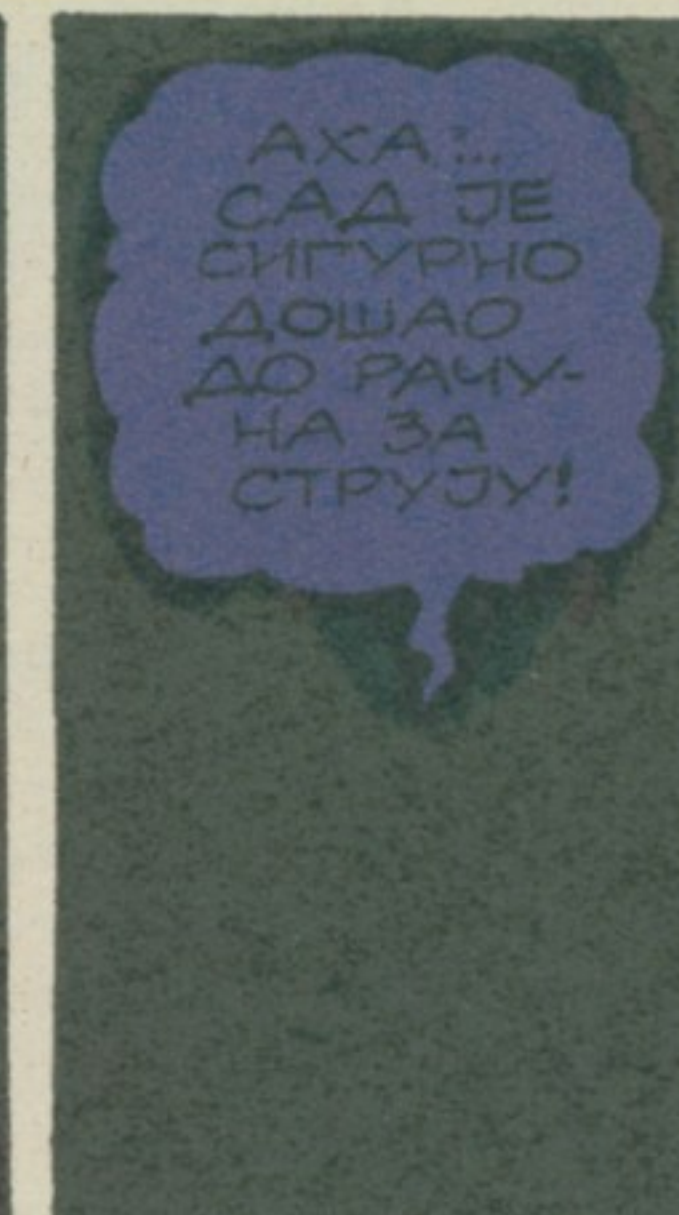
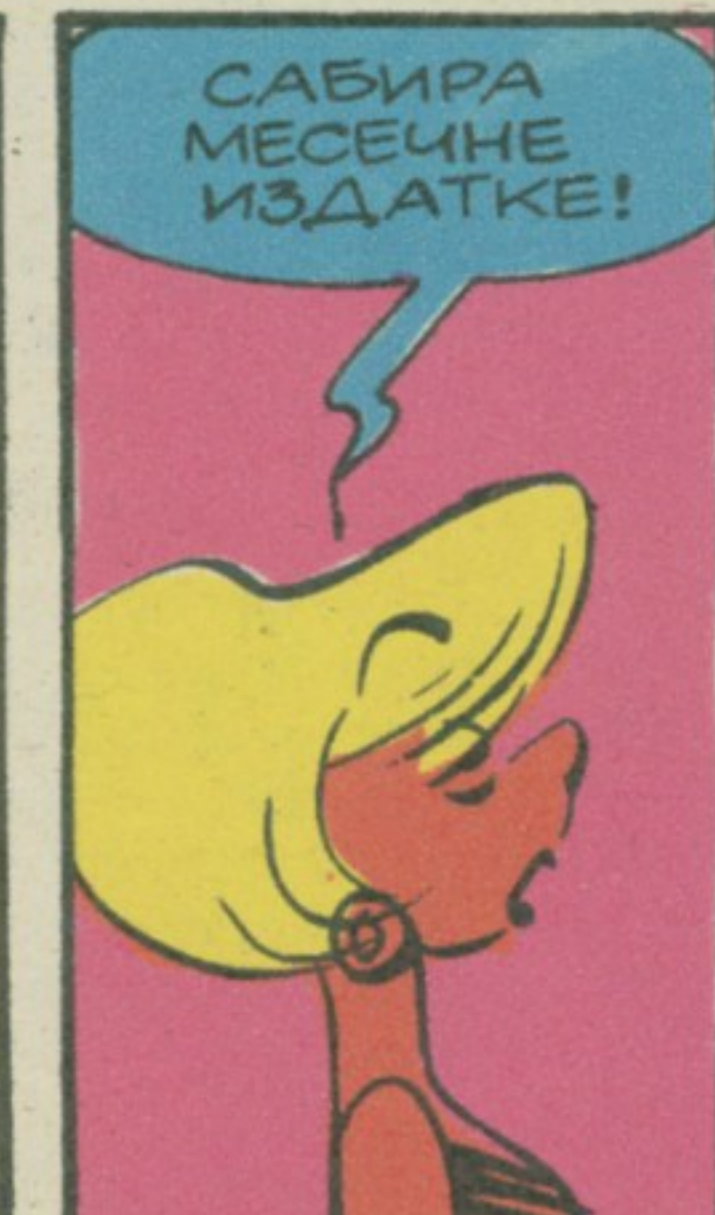
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Г	О	А	К	М	И	О	Р	О	С	К	И
13	А	М	Л	А	С		Г	У	Б	О	Р
15	К	О	К	С	А	Р	Е		А	В	М
18	О	Р	А	Н		Е	Н	Т	Е	С	К
21	М	М	Р	И	С	Г	У	В	А		Т
24	О	Н		К	Е	М	А		Р	М	Б
27	П	О	З	И	С	К	М	М		В	М
31	У	Р	А		К	О		С	К	А	З
35	З	Е	М	Е	Р		О	Б	К	Е	А
40	М	С	О	В	И	Т		Р	У	М	М
43	И	К		А	З		К	Е	С	Е	Р
47	М	М		Р	И		И	К	К	Р	А
51	П	Р	А	И	М	З	Е	В	И	А	
54	Г	О	К	С	А	Р		К	О	И	К

ВОДОРАВНО: 1) име и презиме италијанског композитора назван „Лабуд из Пезара“, аутора опера: „Пепељуга“, „Сарака крадљивица“, „Мојсије у Египту“, „Жена с језера“ и ремен-дело „Севидски берберин“ (1792–1868) (види слику 1), 13) збирка географских карата, 14) уметничка обрада дрвета, 15) фабрика кокса (мн.), 17) превозно средство, 18) вољан, расположен, 19) уобичајени назив за Велику Британију, 21) филм Мирзе Идризовића из 1982. године, 23) врста поврха, 24) лична заменица, 25) илирска краљица из 3. века пре нове ере, 26) врста водоцепа, 27) одстранити прљавштину, очистити, 30) артлог, 31) узвик при јуришу, 32) показна заменица, 33) путељак, 35) јад, туга, жалост, 37) чешагије (о...), 39) подземни свет (мит.), 40) наш певач народних песама Сафет, 41) алкохолно пиће, 42) лична заменица, 43) хемијски знак за нептунујум, 44) наш песник, мађарске народности, Карољ, 45) тесарска секира, брадва, 47) два иста самогласника, 48) аутомобилска ознака за Ријеку, 49) књижевник румунско-грчког порекла, романтичар, Панаит, 51) дрво од границе, храстовина, 54) занатлија који изводи радове у гипсу, 55) основни (прави) тон музичке лествице.

УСПРАВНО: 1) име и презиме италијанског оперског композитора, аутора опера: „Манон Леско“, „Болеми“, „Тоска“, „Мадам Бетерфлај“, „Турандот“ и других (1858–1924) (види слику 2), 2) име и презиме италијанског композитора и диригента, аутора оркестарских композиција, симфонијских поема, балета и опера („Белфагор“, „Потопљено звоно“, „Лукреција“ и „Пламен“) (1879–1936) (види слику 3), 3) учесник у Сињској алци, 4) долазити касно, доцнити, 5) мушчи име од миља, 6) обућу некога, 7) аутомобилска ознака за Руму, 8) гранични појас између копна и мора, 9) ноћне птице, 10) женско име, 11) правац у уметности, настао из кубизма, 12) учинити накарадним, наградити, 16) балска свечаност под маскама (стр.), 20) део ноге од колена до корена стопала, 22) сестрина кћи, нећак, 28) језеро у Етиопији, 29) животна пракса, 34) место код Новог Сада, 36) име и презиме наше филмске и позоришне глумице, 38) врста угља, 45) надриуметност, 46) превремени, 50) билијарски штап, 52) скраћеница на лекарским рецептима „реципе“ – узми, 53) хемијски знак за иридијум.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Плутарх, „Рат и мир“, емисија, Кеконен, читав, КА, д, чича, ар, На, и, Чепејев, ср, м, епископ, сринути, кељ, мир, Амур, ви, дача, нт, р, Ного, Ирина, У, Луцијан, Атакама.

играјте се џиџиџаљкама
сладиште се бомбонама

**ХАРИС-ТВИД:
ПУЧКА ТКАНИНА
ЗА ОТМЕН СВЕТ**

ШТОФ БОЈЕ ЈЕЗЕРА

Познати модни креатори не пропуштају прилику да га набаве – кад могу. Јер, харис-твид се производи у ограниченим количинама и само на једном месту на свету: групи острва богу за леђима у Атлантском океану, осмадесет километара од шкотске обале. Име је добио по острву са двојним називом Луис-Харис.

А почело је у доба када се у монденском Паризу и Њујорку за твид није знало, а још мање за забит звану Хебриди. Леди Данмор је у том погледу била далеко обавештенија јер су Хебриди припадали лорду Данмору.

Леди је све и закувала.

Рођени бизнисмен

У жељи да некако помогне становницима острва, предложила им је да тканине које су од давнина ткали само за себе почну да израђују за њене отмене пријатеље у Лондону. Леди је била рођени бизнисмен. Некако у то доба енглеска аристократија открила је чари лова на тетребе и јелене по тресетиштим великим шкотским имања, а шта је могло да буде прикладније за лов од меке, топле одеће од чистог вуненог штофа?

Енглеска аристократија почела је да се одева у тканину сиромашних острвљана, а оно што носи аристократија може да буде само једно: врло шик. Кад је нешто отмено, онда му се мора наденути и отмено име, па је „кло мор“ како су острвљани на галском језику назвали своју рукотворину, прекрштен у

харис-твид. Године 1920. уведена је још једна новина: разбој марке „Хетерсли“. Само на овој и ни на једној другој врсти разбоја и дан-данас се израђују харис-твидови. Оно што не изађе испод „Хетерсија“ није харис-твид.

Испоставило се да енглеска аристократија и нема тако јеиднствено енглески укус. Харис-твид се допао и осталом свету и то до те мере да су неки произвођачи с копна покушали да преотму производњу острвљанима. У новије време, претње ове врсте стижу и с другог краја света. Јапанци су, рецимо, читаво острво прекрстили у Харис како би на њему машински производили твид који би, се, сасвим на јапански, звао опет харис.

Ткачима са шкотског Хариса није преостало ништа друго него да потраже заштиту закона. Харис-твид је, стоји у њиховом захтеву Министарству трговине, тканина израђена од стопроцентно чисте вуне произведене у Шкотској, обојене, испредене и прерађене у фабрикама на Хебридима коју су затим у сопственим домовима изаткали самостални ткачи, на сопственим разбојима покретаним искључиво снагом људских мишица. Само овако произведена

**СВЕ ЈЕ ЗАКУВАЛА
ЈЕДНА (ШКОТСКА)
ЛЕДИ. МНОГО
КАСНИЈЕ ЈАПАНЦИ СУ
ЧИТАВОМ ЈЕДНОМ
ОСТРВУ ПРОМЕНИЛИ
ИМЕ САМО ДА БИ И
ОНИ ПРАВИЛИ ШТОФ
КОЈИ ИМА И ОВУ
ОСОБИНУ: НЕКИ ПУТ
ПРОДАВЦА ТРЕБА
УБЕДИТИ ДА ВАМ ГА
ПРОДА.**

тканина може да носи име харис-твид.

Британско министарство трговине потврдило је ову дефиницију и произвођачима одобрило заштитни знак, лопту с крстом на врху, наложивши надаље да се назив харис-твид и заштитни симбол утисну на полеђину сваког трећег јарда (јард = 91 центиметар) тканог штофа.

Пакет од 100 јарди

Све у свему, предузетна леди Данмор није могла ни да сања чему је кумо-

Древне вештине, ововременске зараде: за 273 метра твида вредан ткач заради око 300 долара. Обично му је за то потребно тридесет и шест сати рада.

вала. На острвима данас ради 700 ткача који годишње израде 4.75 милиона јарди харс-твида (нешто мање од 5 милиона метара). Мањи део послује као што се одвајкада пословало: тка од сопствене вуне, на сопственом разбоју и сам продаје свој твид. Остали су се удружили с фабрикама: оне њима прерађену вуну, они на својим ручним разбојима израђују материјале које затим фабрика продаје.

Зарада зависи од количине изатканог материјала. Индустрија у целини годишње зарађује око 30 милиона долара. Ткач онолико колико сатка. Јединица мере је тзв. „пакет од 100 јарди“ – 100 јарди (91 метар) дужине и 27 инча (70 центиметара) ширине. Вредан ткач недељно изради и по три „пакета“ што му доноси око 300 долара зараде за приближно 36 сати рада.

Цифре на страну, по чему је то харис-твид тако изузетан? Штофова од чисте вуне има свуда. Па у чему је онда ствар? Између осталог, у бојама каквих нигде нема. Ако се неки од ових ткача пита одакле му баш такве боје какве је употребио, одго-

вориће нешто попут онога што је стара госпођа Мек Доналд одговорила муштерији која јој је рекла да боје као што су њене нигде није видела: „Ја јесам. То је боја Лох Мадумура (језеро) у сначано предвечерје“.

Савршено сигуран. А зашто питате?

Харис-твид има још једну особину. У неким случајевима није га лако купити. Амерички новинар и писац водича по Великој Британији Едмунд Антробус искусио је то на сопственој кожи. У једној отменој радњи у Глазгову нашао је баш онакав жакет од харис-твида какав је одувек желео.

Био је савршено скројен, савршено му је стајао, савршених боја. Антробус је на први поглед знао да ће га купити. Док га је пробао, око њега се све време вртео продавац један старији Шкотланђанин.

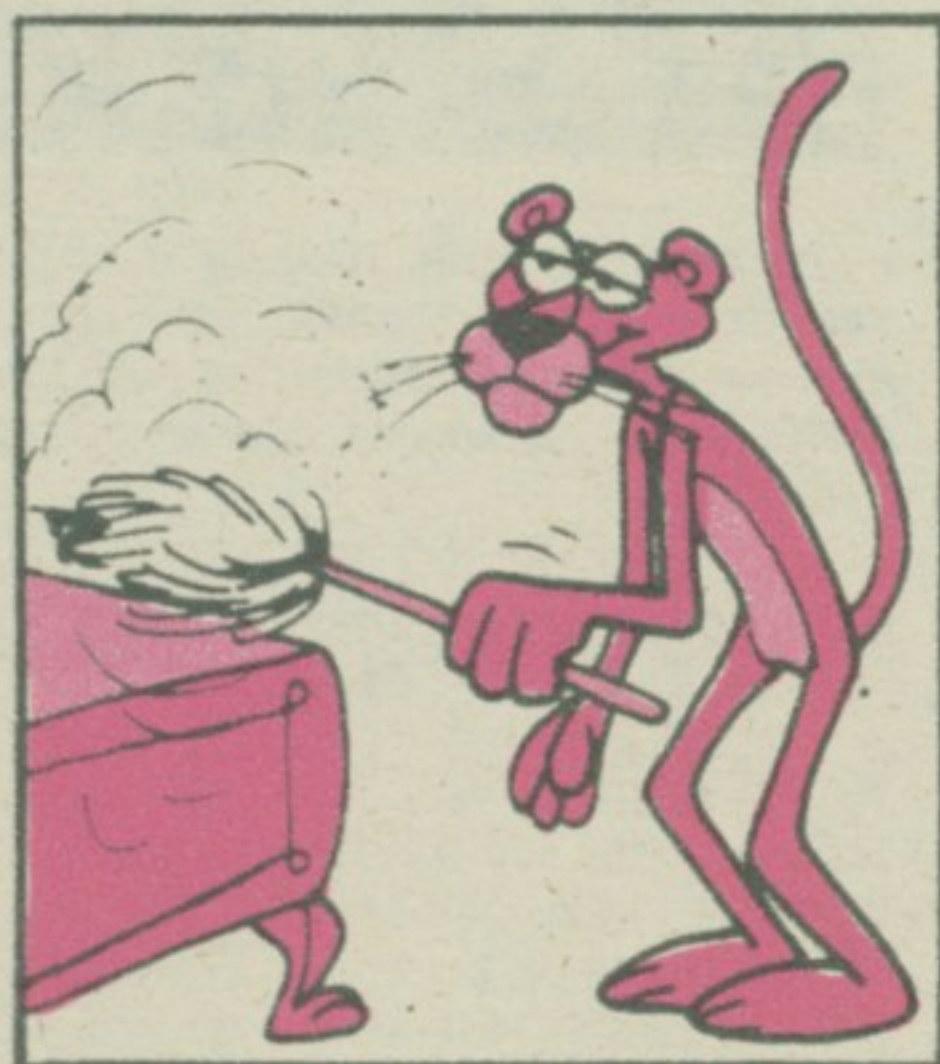
– Јесте ли сигурни да желите да га купите – упорно је понављао.

– Савршено сигуран. А зашто питате?

– Зато што ћете га носити још веома, веома дуго.

Мина Илић

ПАНТЕР ПАНТА

ЧЕСТИТА И ПРЕСВЕТА

✉ Не бих се у потпуности сложила са вашим тумачењем имена Аријана (Забавник број 1755). Аријана је грчко име и значи: „боља“, „честита“ и „пресвета“.

АРИЈАНА НИКЧЕВИЋ
11000 Београд

Баш је лепо кад неко тако схвати своје име. Ми вам желимо такве прилике – и личне и опште – да увек можете да истакнете грчку страну свог имена. И, уопште, што више се ослањајте на старе Грке – веома су млади, у најлепшем смислу те речи!

СРЕЋА ПЛОВИ ПРЕКО ГАНГА

✉ Другарица ми је причала о индијској свечаности која се зове „дивали“, па бих желела да о томе напишеш нешто детаљније.

ЈЕЛЕНА МАРИЋ
Јована Поповића 41
22320 Инђија

Сваке године, крајем октобра, у Индији се одржава свечаност светлости „дивали“. Кад се спусти вече, људи многобројним светиљкама украсе прозоре, кровове и вртове својих домова. То су најчешће фитиљи који горе у тањирима од печене глине. Ова свечаност остатак је веровања да ће богиња лепоте, здравља и задовољства Лакшми, која доноси сре-

ћу, тако лакше моћи да пронађе пут до људских домова. Житељи обала индијске свете реке Ганг стављају своје тањире-светиљке у реку, тако да њом заплочи хиљаде и хиљаде пламичака у вечери „дивалија“. Ако неки успеју да неугашени стигну на другу обалу, то је знак „сигурне“ среће за оног ко га је пустио.

НЕБУ ПОД ОБЛАКЕ

✉ Које је дрво највише у Југославији и колико је високо?

СЛАВИЦА ХИЗИ
Љубостињска 3
11000 Београд

Стабла у нашим шумама више нису висока као некада. Наиме,

некад су у славонским шумама расли чувени храстови, високи преко 50 метара, највиша стабла забележена код нас. На жалост, они су или посечени или су изгорели. Сматра се да су данас код нас највиши борови, јеле и букве које досежу до 35 метара висине. Изразито високе букве још расту на Јастрепцу и Биоградској гори,

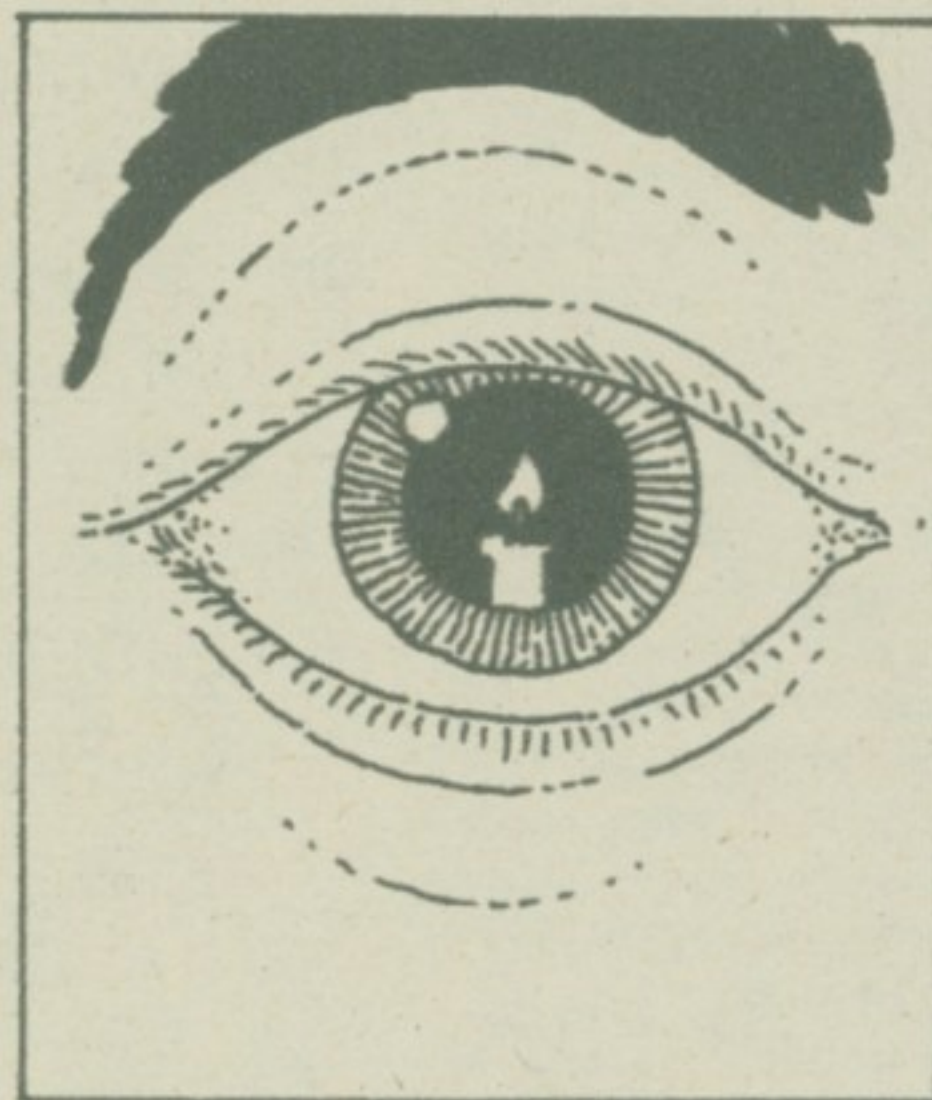
према Биоградском језеру, а јеле на Копаонику. Шумарски стручњаци с којима смо разговарали нису могли да нам кажу које је стабло у нашој земљи највише.

ЗЕНИЦА ЈЕ МРАК

✉ Познато је да људи имају разне боје дужице (ирис) у очима. Међутим, код свих су зенице исте – црне. Због чега?

НАДА МАРКОВИЋ
Јанка Веселиновић 15
15000 Шабац

На дужици или ирису, која је код људи разне боје, налази се отвор. Он се аутоматски шири или скупља, зависно од тога колико светлости падне на око. То је зе-

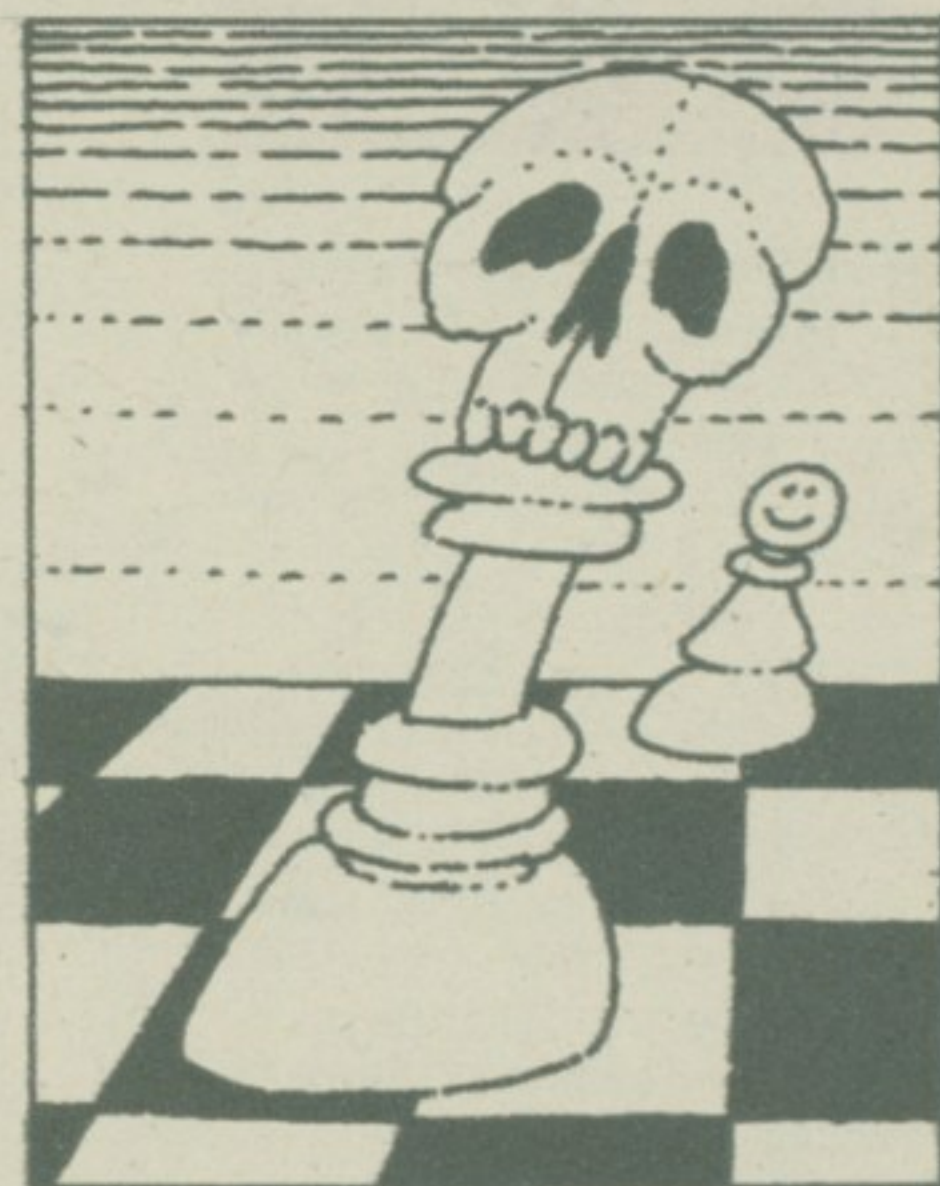
ница, иза ње је тамна унутрашњост ока чији састав веома подсећа на грађу фотографског апарата. Истина, одмах из зенице налази се очно сочиво, али пошто је оно провидно, не видимо га и запажамо само таму очне јабучице.

ПАРТИЈА ШАХА – ЦЕО ЖИВОТ

✉ Волим шах и волео бих да знам колико је трајала најдужа шаховска партија.

ЈОВАН МОЈСИЛОВИЋ
Жижице Јовановића Шпанца 14
14000 Ваљево

Најдужа партија шаха почела је давне 1926. године и – још није завршена. Њу не играју познати велемајстори, већ два обична заљубљеника у ову игру – извесни Алберт Пинтер из Лондона и Сидни Бејтмен из Њукастла, данас обојица осамдесетогодишњаци. Кад су пре равно 60 година почели овај маратонски меч, договорили су се да га играју телефонски и то уз услов да у једној години само једним телефонским позивом саопште такође само један потез са сваке стране. Од тада још није прошла ни једна година, а да нису повучена само два потеза. Знајући да су већ у поодмаклим годинама, упорни шахисти су се споразуме-

ли да, уколико један од њих или обојица оду „горе“, партију на исти начин наставе њихови синови, односно унуци!

ТАЛАС КАО ФАБРИЧКИ ДИМЊАК

✉ Колики је био до сада највиши забележени морски талас?

ХАЈРО ХАЦИМУЛИЋ
Алексе Шантића 8
79000 МОСТАР

Двадесет првог априла 1971. године на острво Ишигаки у западном делу Тихог океана сручио се талас који је, по неким проценама, био висок 90 метара! Колика је била разорна моћ овог цина од таласа, вероватно највишег који је до

сада регистрован, говори и податак да је једну коралну стену, тешку око 850 тона, однео преко два километра од места где је дотад стајала.

ТЕТОВО ВЕЋЕ ОД ТИТОГРАДА

✉ Између мене и мог брата честе су полемике који је највећи град Словеније, Босне и Херцеговине, Србије, Хрватске... Никако да се сложимо и зато бих те

Први број Политикин забавник изашао је 28. фебруара 1988. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Александар Баночковић
В. Д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник“
Влада Булатовић Вић
Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Вић
Заменик главног и одговорног уредника
Зефирно Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Боговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђокосић, Љубинка Ђуровић, Ђилана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљарић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Половић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Вић, Зефирно Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Божана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лоичар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Менад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патриотић, Зоран Петковић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Милени Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 100 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 1.104,00 динара, полугодина 2.208,00 динара, годишња 4.416,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 2.208,00 динара, полугодина 4.416,00 динара, годишња 8.832,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачуни број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 32.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 91.-
ШВЕДСКА	Шкр. 270.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 278.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 75.-

Уплате из иностранства слају на деовини рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-83-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавник одговорио: Миливоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Tomoti Kato, 1872 Kashio, Murakami Shi, Nigata Ken, 959-35 Japan – има 14 година, жели да се дописује са младима из наше земље, језик дописивања енглески.

Винко Билетић, Крчевине 19, 72250 Витез – има 16 година, одговара на свако писмо.

Братислава Кликовац, Чарнојевића 10/27, 18000 Ниш – има 14 година, сакупља постере.

Силвија Сењи, Латинке Тајков 4/5, 23272 Нови Бечеј – има 15 година, воли музику, животиње, цвеће и природу.

Александра Митровић, Саве Ковачевића 52/26, 81000 Титоград – има 14 година, воли музику и дружење, сакупља постере.

Весна Сарај, Мате Полдруговца 9/4 52220 Лабин – има 13 година, воли музику и животиње, сакупља марке, касете, плоче и значке.

Татјана Рађеновић, Булевар В. Влаховића 1/12, 18000 Ниш – има 14 година, сакупља марке и луткице.

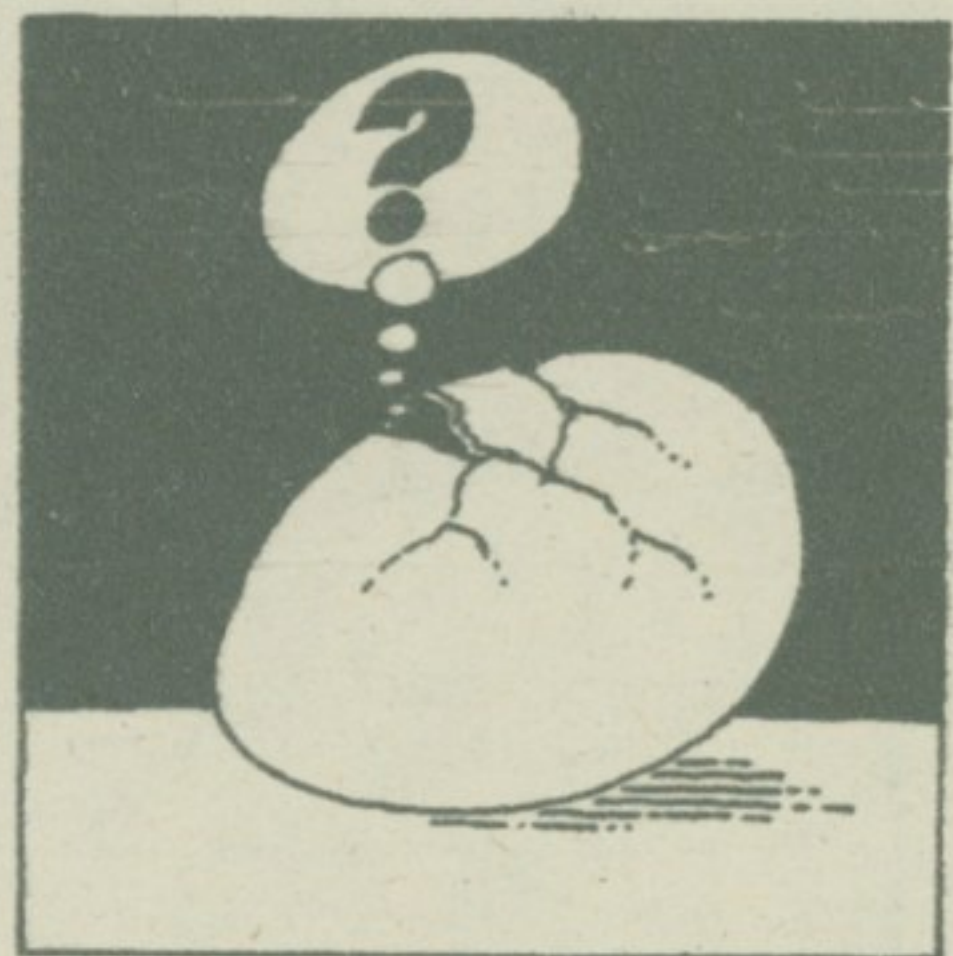
тољ (137.636) и двадесети Призрен (134.526).

Занимљиво је, и за многе изненађујуће, да је главни град СР Црне Горе, по броју становника, мањи од, рецимо, Тетова. По попису из 1981. Титоград је тек на 23. месту са 132.290 становника.

ШТА МИСЛИ ЈАЈЕ

Ко је старији – кокошка или јаје?

НАДА ГАВРИЋ
15000 Шабац

По мишљењу јајета – јаје. По мишљењу кокошке – кокошка.

ДЕДА СТЕНЛИ, ДЕСНО КРИЛО

Чуо сам од оца да је најстарији активни играч у историји фудбала био Стенли Метјус. Волео бих да ми кажеш до када је и где играо, ако знаш?

МИРКО РАДОВИЋ
Џемала Биједића 82
71000 Сарајево

Ко је могао да помисли да ће слабуљави и брзоноги младић који је први пут истрчао на терен свог клуба „Стоук ситија“ тог марта 1932. постати легенда не само енглеског него и светског фудбала. Играч са бројем 7 на леђима звао се Стенли Метјус. Тридесет три године касније, 23. фебруара 1965, из руку енглеске краљице Елизабете II примиће титулу лорда. За несвакидашњи допринос лоптању.

Ваља још рећи, а има много тога у два просечна фудбалска века, да је Стенли Метјус 87 пута играо за репрезентацију Енглеске, био учесник два светска првенства, 1950. и 1954, 886 пута играо лигашке утакмице. Од активног лоптања опростио се у педесетој години живота, у време кад су безмало сви његови исписници онемоћали и за озбиљније играње голфа.

BUŠIDO

2. ИЗДАЊЕ

Кодекс самураја

ПУТ РАТНИКА – КЊИГА ЗАКОНА КОЈИ СУ СЕДАМ ВЕКОВА УПРАВЉАЛИ ЖИВОТИМА САМУРАЈА

Шта је покретало самураје на надљудске подвиге? Зашто је за ратника постојала само једна казна – харакири? Шта је навело камиказе пилоте да добровољно одлете у смрт? Који су то принципи, због којих се самурај никад не предаје? Зашто и како су баш у Јапану настале најсавршеније борилачке вештине? Који узрок лежи у основу муњевитог јапанског успона после II светског рата?

Одговор вам даје **БУШИДО** – књига која открива свет самураја и осветљава извор јапанске традиције.

Поглавља: Храброст, Част, Лојалност, Самоконтрола, Васпитање и обучавање самураја, Харакири и света, Мач – душа самураја... потврдиће вам да је **БУШИДО** најстрожи кодекс животних принципа који је икад састављен!

Цена књиге 1.100 дин. Попуните наруџбеницу и још данас је пошаљите на адресу: **ИНТЕРМЕДИЈА**, пошт. факс 20-104, 11030 Београд 8. Шаљемо одмах – платићете поштару кад вам књига стигне.

НАРУЏБЕНИЦА

Поручујем _____ ком књиге **БУШИДО** по цени од 1.100 дин. – поштом
име и презиме _____
улица и број _____
поштански број и место _____

замолио да напишеш имена десет најмногољуднијих градова у Југославији.

ЗОРАН ДУКИЋ
Вишеслава Бугариновића 14
31205 Севојно

Према попису из 1981. десет највећих градова у нашој земљи су: Београд (1.470.073 становника), Загреб (885.568), Скопље (504.932), Сарајево (448.519), Љубљана (305.211), Нови Сад (257.685), Сплит (236.226), Ниш (230.711), Приштина (210.040) и Ријена (193.044). Број становника је данас свакако већи јер је прилив у градове приличан.

Читаоцима, као неку врсту малог поклона, дарујемо и имена следећих десет градова. Дакле, на једанаестом месту је Марибор (185.699), затим следе Бањалука (183.610), Крагујевац (164.823), Тетово (162.378), Лесковац (159.001), Осиек (158.790), Суботица (154.611), Зрењанин (139.300), Би-

